

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ στη Δημόσια Διοίκηση

Δημόσιες Βιβλιοθήκες Αντιμέτωπες με τις Τεχνολογικές και Κοινωνικές Προκλήσεις
των Καιρών - Μελέτη Περίπτωσης Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών

Η εργασία (Thesis) υποβάλλεται για τη μερική κάλυψη των απαιτήσεων για την
απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

Αναστασία Α. Καταράκη
Α.Μ.: 526

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Βράνα Βασιλική

Οκτώβριος 2023

Στους γονείς μου και ιδιαίτερα στον αδελφό μου Δημήτρη
για τη συνεχή και αμέριστη στήριξή τους σε κάθε εγχείρημά μου

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία επιχειρείται η μελέτη και ανάδειξη του σύγχρονου ρόλου των Δημόσιων Βιβλιοθηκών και ιδιαίτερα επιχειρείται η ανάδειξη της ενεργού επιμορφωτικής και υποστηρικτικής συνεισφοράς της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών και η αποτύπωση των προσφερόμενων από αυτήν υπηρεσιών, δράσεων, προγραμμάτων (κατάρτισης, εκπαίδευσης, καθοδήγησης και ψυχαγωγίας) και των ποικίλων εκδηλώσεων της. Επιπλέον, διερευνάται η δυνατότητα για περαιτέρω διεύρυνση του υφιστάμενου ρόλου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών σύμφωνα με τις επιθυμίες των χρηστών/επισκεπτών της, οι οποίες καταγράφηκαν σε έρευνα που διεξήχθη μέσω σχετικού ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων κατέδειξε ότι η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών μέχρι στιγμής έχει προσφέρει ένα μεγάλο αριθμό προγραμμάτων, εκδηλώσεων και δράσεων που στοχεύουν στην προσωπική ανάπτυξη και ψυχαγωγία τόσο των ενηλίκων όσο και των παιδιών. Μάλιστα, τα προγράμματα και οι δράσεις ανάπτυξης της φιλαναγνωσίας ενηλίκων και παιδιών και της δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών είναι εκείνα στα οποία δίνει ιδιαίτερη έμφαση. Όμως, στους υπόλοιπους τομείς η δραστηριότητα που έχει αναπτύξει είναι αρκετά περιορισμένη. Τα προγράμματα και οι δράσεις κατάρτισης, ανάπτυξης πληροφοριακού γραμματισμού, κοινωνικής ενσωμάτωσης και επαγγελματικής εξέλιξης φαίνεται να μην είναι αυτά, τα οποία η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών υπηρετεί και οι χρήστες/επισκέπτες αναμένουν να υλοποιήσει. Ωστόσο, θα πρέπει στο μέλλον να αποτελέσουν όχι μόνο επιτακτικό αίτημα των χρηστών της αλλά και το πλαίσιο δράσης της Βιβλιοθήκης, ώστε αυτή να ακολουθήσει μια πορεία εκσυγχρονισμού και εναρμόνισης με τα αιτήματα των καιρών.

Λέξεις κλειδιά

Δημόσιες Βιβλιοθήκες, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών, Καινοτομίες δημόσιων βιβλιοθηκών, Ανάπτυξη δεξιοτήτων, ΤΠΕ, Πληροφοριακός γραμματισμός, Κοινωνική ενσωμάτωση, Ψυχαγωγία

Abstract

This postgraduate thesis aims to study and highlight the contemporary role of Public Libraries, and in particular to highlight the active educational and supportive contribution of the Public Central Library of Serres and the presentation of the services, actions, programs (training, education, guidance and entertainment) and various events it offers. Additionally, the study examines the possibility of further expanding the existing role of the Public Central Library of Serres according to the wishes of its users/visitors, which were recorded in a survey conducted through an electronic questionnaire. The analysis of the results indicated that the Public Central Library of Serres has offered a large number of programs, events, and actions aimed at the personal development and entertainment of both adults and children. In particular, programs and actions for the development of adult and child literacy and creative children's activities are emphasized. However, activity in other areas seems to be quite limited. Programs and actions for training, information literacy, social integration, and professional development are lacking from the Library services, and the users/visitors expect the Public Central Library to implement them. Nevertheless, in the future, they should not only be a pressing demand of the users but also the framework of the Library's actions, so that it can follow a path of modernization and harmonization aligned with modern standards.

Keywords

Public Libraries, Central Public Library of Serres, Public Library Innovations, Skills Development, ICT (Information and Communication Technologies), Information technology Literacy, Social Integration, Entertainment.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	3
Abstract.....	4
Πίνακες - Γραφήματα.....	9
1.Εισαγωγή	12
1.1. Προσδιορισμός του θέματος και αναγκαιότητα της μελέτης.....	12
1.2. Στοχοθεσία και μεθοδολογική προσέγγιση.....	14
1.3. Δομή και διάρθρωση εργασίας.....	15

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ / ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2.1 Ο ρόλος των βιβλιοθηκών ανά τους αιώνες: Από χώροι φύλαξης αρχειακού υλικού σε κέντρα πολιτισμού, κοινωνικής συνύπαρξης, επανένταξης και αυτομόρφωσης.....	17
2.1.1. Οι βιβλιοθήκες στην Εγγύς Ανατολή: Η απαρχή ενός θεσμού.....	17
2.1.2. Οι βιβλιοθήκες στην αρχαία Ελλάδα: Πρόδρομοι των δημόσιων βιβλιοθηκών.....	19
2.1.3. Η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας: Μια βιβλιοθήκη αναφοράς για τον θεσμό των βιβλιοθηκών.....	22
2.1.4. Οι βιβλιοθήκες της Αντιόχειας και της Περγάμου: Οι βασιλικές βιβλιοθήκες.....	24
2.1.5. Η βιβλιοθήκες στην ελληνιστική εποχή: Χώροι πνευματικής άσκησης σε γειτνίαση με χώρους σωματικής άσκησης	25
2.1.6. Οι βιβλιοθήκες στην ρωμαϊκή εποχή: Ένδειξη πνευματικής καλλιέργειας και κοινωνικού status.....	26
2.1.7. Οι βιβλιοθήκες στο Βυζάντιο: Θεματοφύλακες της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και τροφοδότες του ανθρωπιστικού κινήματος.....	28
2.1.8. Οι βιβλιοθήκες κατά την περίοδο του Ευρωπαϊκού Μεσαίωνα: Αρωγοί της Αναγέννησης.....	30
2.1.9. Οι βιβλιοθήκες κατά την περίοδο της Αναγέννησης: Ζωτικοί χώροι πνευματικής ανάπτυξης.....	31

2.1.10. Οι βιβλιοθήκες κατά την περίοδο του Διαφωτισμού: Πυλώνες εκδημοκρατισμού της γνώσης.....	32
2.1.11. Οι βιβλιοθήκες στους νεότερους χρόνους: Πολυδύναμα κέντρα γνώσης, εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας και κοινωνικοποίησης.....	33
3. Ορισμός της έννοιας της Δημόσιας βιβλιοθήκης (Public library).....	36
4. Δημόσιες Βιβλιοθήκες: Ο ρόλος και η λειτουργία τους σύμφωνα με τους διεθνείς οργανισμούς Unesco/ Ifla.....	39
5. Ο ρόλος και οι λειτουργίες των δημόσιων βιβλιοθηκών στον σύγχρονο κόσμο.....	43
6. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες του κόσμου καινοτομούν.....	47
6.1. Εμπλουτισμός, διαχείριση και διευκόλυνση της πρόσβασης σε συλλογές και πόρους.....	48
6.2. Ταξινόμικό σύστημα.....	51
6.3. Δημόσιες βιβλιοθήκες και η διασύνδεσή τους με τις τοπικές κοινωνίες.....	51
6.4. Προγράμματα και δράσεις προσωπικής βελτίωσης και ψυχαγωγίας.....	52
6.5. Προγράμματα και δράσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης.....	56
6.6. Προσωπικό – λειτουργία – συνεργασίες.....	58
6.7. Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.....	59
7. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα	62
7.1. Θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας	62
7.2. Κατάλογος Δημόσιων Βιβλιοθηκών.....	63

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

8. ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΕΡΡΩΝ.....	66
8.1. Ίδρυση.....	66
8.2. Κτηριακές υποδομές.....	66
8.3. Συλλογές και Μόνιμες Εκθέσεις.....	66
8.4. Ψηφιακές και ηλεκτρονικές Υπηρεσίες	68
8.4.1. Ψηφιοποιημένο υλικό.....	68

8.4.2 Υπηρεσία Παροχής Αντιγράφων Επιστημονικών Άρθρων του HEAL–Link (Σύλλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών).....	69
8.4.3. Εκπαιδευτικά προγράμματα.....	69
8.4.4. Εκδόσεις.....	69
8.4.5. Διαδανεισμός.....	70
8.4.6. Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης – Wifi.....	70
8.4.7. Υπηρεσίες για Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ).....	70
8.5. Κινητή Μονάδα.....	70
8.6. Κοινωνικά Δίκτυα.....	71
9. Ερευνητικό μέρος	72
9.1. Εισαγωγή.....	72
9.2. Σκοπός και επιμέρους ερευνητικοί στόχοι.....	74
9.3.Μεθοδολογία έρευνας	75
9.3.1. Συλλογή δεδομένων.....	75
9.3.2. Δείγμα -Συγκρότηση δείγματος	77
9.3.3. Δομή του ερωτηματολογίου	77
10. Στατιστική ανάλυση.....	80
11. Παρουσίαση και ανάλυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.....	81
11.1. Οι δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών κατά τα έτη 2012-2023.....	81
11.2. Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για ενήλικες 2012-2023.....	82
11.3. Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για παιδιά και μαθητές/-τριες 2012-2023.....	86
12. Ανάλυση αποτελεσμάτων – Ευρήματα Ερωτηματολογίου.....	92
12.1. Έλεγχος αξιοπιστίας μέσω δείκτη εσωτερικής συνέπειας Crombach’s alpha (Reliability analysis).....	92
12.2. Ανάλυση δημογραφικών στοιχείων του δείγματος.....	94
12.3. Διερεύνηση σχέσης ηλικιακού φάσματος, φύλου και εκπαιδευτικού επιπέδου - μελών της Βιβλιοθήκης.....	96

12.4. Διερεύνηση σχέσης ηλικιακού φάσματος, φύλου και εκπαιδευτικού επιπέδου- συχνότητα επισκέψεων στη Βιβλιοθήκη.....	99
12.5. Τρόποι ενημέρωσης για τις εκδηλώσεις, τις ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας.....	102
12.6. Λόγοι για τους οποίους επισκέπτονται οι χρήστες τη Βιβλιοθήκη	103
12.7. Καταγραφή προτίμησης ευκαιριών μάθησης που συνδέονται με την προσωπική ανάπτυξη, ψυχαγωγία και χρήση ΤΠΕ	104
12.8. Καταγραφή συμμετοχής χρηστών σε δράσεις / προγράμματα / εκδηλώσεις.....	106
12.9. Διερεύνηση και καταγραφή προτιμήσεων χρηστών για μελλοντικές δράσεις/προγράμματα/εκδηλώσεις	107
13. Συμπεράσματα.....	115
14. Προτάσεις.....	121
Βιβλιογραφία.....	123
Παράρτημα I	
Κατάλογος των δημόσιων βιβλιοθηκών -Στοιχεία επικοινωνίας.....	131
Παράρτημα II	
Ερωτηματολόγιο: «Δημόσιες Βιβλιοθήκες αντιμέτωπες με τις τεχνολογικές και κοινωνικές προκλήσεις των καιρών - Μελέτη περίπτωσης Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών».....	138

Πίνακες – Γραφήματα

Πίνακας 1: Πίνακας καταγραφής δράσεων, προγραμμάτων και εκδηλώσεων για ενήλικες 2012-2023.....	84
Πίνακας 2: Πίνακας καταγραφής δράσεων και προγραμμάτων για παιδιά 2012-2023...88	
Πίνακας 3: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας μέσω δείκτη εσωτερικής συνέπειας Crombach's alpha.....	93
Πίνακας 4: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Ηλικιακού Φάσματος -Μέλους Βιβλιοθήκης.....	98
Πίνακας 5: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Φύλο -Μέλος Βιβλιοθήκης.....	98
Πίνακας 6: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Εκπαιδευτικό Επίπεδο - Μέλος Βιβλιοθήκης.....	98
Πίνακας 7: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Ηλικία-Συχνότητα επίσκεψης Βιβλιοθήκης.....	100
Πίνακας 8: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Φύλο-Συχνότητα επίσκεψης Βιβλιοθήκης.....	101
Πίνακας 9: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Εκπαιδευτικό επίπεδο - Συχνότητα επίσκεψης Βιβλιοθήκης.....	102
Σχήμα 1: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για ενήλικες 2012-2023.....	85
Σχήμα 2: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή: Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για παιδιά και μαθητές/-τριες 2012-2023 με βάση την ομαδοποίηση που καταγράφεται στην ιστοσελίδα.....	87

Σχήμα 3: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή: Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για παιδιά και μαθητές/-τριες 2012-2023 με βάση τη θεματική κατηγοριοποίηση που επιχειρήθηκε κατά την έρευνα	91
Σχήμα 4: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή φύλο.....	94
Σχήμα 5 Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή ηλικία.....	95
Σχήμα 6: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή εκπαίδευση.....	96
Σχήμα 7: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή μέλος Βιβλιοθήκης.....	97
Σχήμα 8: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή συχνότητα επίσκεψης στη Βιβλιοθήκης.....	99
Σχήμα 9: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή: Τρόποι ενημέρωσης για τις εκδηλώσεις, τις ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας της Βιβλιοθήκης.....	103
Σχήμα 10: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή λόγοι επίσκεψης Βιβλιοθήκης..	104
Σχήμα 11: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή επιλογή είδους ευκαιριών μάθησης που συνδέονται με την προσωπική ανάπτυξη και ψυχαγωγία και χρήση ΤΠΕ	106
Σχήμα 12: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή προτίμηση τύπου δράσης.....	107
Σχήμα 13: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή βαθμός προτίμησης σε τομείς επιμόρφωσης	108
Σχήμα 14: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή είδος ευκαιριών που συνδέονται με την επαγγελματική εξέλιξη και γνώση	110

Σχήμα 15: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή είδος ευκαιριών που συνδέονται με την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση.....111

Σχήμα 16: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή είδος ευκαιριών που συνδέονται με την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση.....112

Σχήμα 17: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή βαθμός συμφωνίας/διαφωνίας για πιθανές υπηρεσίες βιβλιοθήκης.....113

Σχήμα 18: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή παροχές/υποδομές που θα πρέπει να προσφέρει η Βιβλιοθήκη.....114

1. Εισαγωγή

1.1. Προσδιορισμός του θέματος και αναγκαιότητα της μελέτης

Ο θεσμός των Δημόσιων Βιβλιοθηκών δημιουργήθηκε από την εποχή της αρχαιότητας¹ με στόχο να διασώσει την κατακτημένη γνώση και την πολιτιστική κληρονομιά των εκάστοτε κοινωνιών. Ακολούθησε δε ανέκαθεν την εξέλιξη των κοινωνιών που υπηρετούσε (Σεμερτζάκη, 2006).

Το γεγονός αυτό σημαίνει πως ο θεσμός προσαρμόζονταν στα δεδομένα και τις ανάγκες κάθε εποχής, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που αυτή του παρείχε και εξυπηρετώντας τις αναδυόμενες ανάγκες που συναρτώταν με τις εκάστοτε κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Στις μέρες μας η ανάπτυξη της τεχνολογίας, η διαμόρφωση νέων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, η πολυπολιτισμικότητα καθώς και η παγκοσμιοποίηση γεννούν και πάλι την ανάγκη για επαναπροσδιορισμό των στόχων, των λειτουργιών και των υπηρεσιών που καλούνται να υπηρετήσουν οι δημόσιες βιβλιοθήκες.

Τα δεδομένα αυτά έχουν ως συνέπεια τα τελευταία χρόνια, η παραδοσιακή αντίληψη πως οι βιβλιοθήκες είναι πρωτίστως αποθετήρια πληροφοριών να έχει πια ξεπεραστεί. Όλο και περισσότερες βιβλιοθήκες σε όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο αρχίζουν να εκπονούν καινοτόμα προγράμματα και να αναπτύσσουν ποικίλες δραστηριότητες προκειμένου να εναρμονιστούν με τις συνεχώς εξελισσόμενες δυνατότητες της ψηφιακής τεχνολογίας και να ανταποκριθούν στις κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις. Έτσι, πολλές βιβλιοθήκες μεταμορφώνονται σε ελκυστικούς και φιλόξενους χώρους και γίνονται όλο και περισσότερο ένα κύτταρο πολυπολιτισμικότητας, κοινωνικής ενσωμάτωσης, δια βίου μάθησης, κατάρτισης και ψυχαγωγίας. Με άλλα λόγια ανταποκρίνονται όλο και πιο άμεσα στα αιτήματα αυτών που αναζητούν τη γνώση και την καινοτομία, ανεξάρτητα της κοινωνικής τους θέσης και της εθνικής τους προέλευσης.

¹ Βλ. Σχετ.: Ε. Σεμερτζάκη, «Ιστορία των Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα: σύντομη αναδρομή», Ίδρυμα Ευγενίδου, 19 Μαΐου 2006. Διαθέσιμο στο:

http://eprints.rclis.org/12221/1/Semertzaki_History_of_Greek_libraries_lecture_May_2006.pdf

(Πρόσβαση 10-2-2023).

Είναι ολοφάνερο άλλωστε πως τα τελευταία χρόνια, υπήρξε μια σαφής μετατόπιση του ρόλου των βιβλιοθηκών από ένα απλό φυσικό αποθετήριο δεδομένων σε έναν τόπο κοινωνικοποίησης και δια βίου μάθησης (Bertot et al., 2015).²

Σε σχετικά πρόσφατη έρευνα, μάλιστα, που ανατέθηκε στην Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τον Πολιτισμό και την Εκπαίδευση (CULT) επισημαίνεται ότι οι δημόσιες βιβλιοθήκες θα πρέπει να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα, που γεννώνται από τις συνεχιζόμενες κοινωνικές, τεχνικές και οικονομικές αλλαγές. Οφείλουν δε να ανταποκριθούν στο νέο τους ρόλο αναβαθμιζόμενες σε χώρο μάθησης, πολιτισμού και επικοινωνίας.³

Τον πολύπλευρο αυτό ρόλο καλούνται να υπηρετήσουν κυρίως οι δημόσιες βιβλιοθήκες στις οποίες, όπως υποστηρίζει η Kresh (2011) σήμερα προστρέχουν περισσότεροι άνθρωποι για αναζήτηση πληροφοριών σχετικών με την εύρεση εργασίας, τη σταδιοδρομία τους, τους τρόπους εκπαίδευσης, τους τρόπους διαχείρισης μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα προγράμματα αλφαριθμητισμού, τη χρήση υπολογιστών κ.ά. Μάλιστα, για την Kresh οι δημόσιες βιβλιοθήκες πλέον δεν είναι μόνο βιβλιοθήκες αλλά επεκτείνουν τον κύκλο των δραστηριοτήτων τους και λειτουργούν συχνά ως χώροι ευρύτερων κοινωνικών ή καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων. Υπ' αυτό το πρίσμα οι βιβλιοθήκες αναδεικνύονται σε κομβικά σημεία των πόλεων στις οποίες βρίσκονται, καθώς προσπαθούν να διαχειριστούν έναν μεταβαλλόμενο κόσμο και ένα μεταβαλλόμενο κοινό.

Μπροστά στις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές προκλήσεις της εποχής λοιπόν, ο παραδοσιακός ρόλος των δημόσιων βιβλιοθηκών ως χώρων φύλαξης και ανάγνωσης βιβλίων αναθεωρείται και διευρύνεται. Οι βιβλιοθήκες πλέον διεκδικούν μια περίοπτη θέση στις σύγχρονες κοινωνίες αναμορφώνοντας και ανανεώνοντας τον ρόλο και τις λειτουργίες τους, παρέχοντας πρόσβαση όχι μόνο σε πληροφορίες, αλλά και σε

² Βλ. σχετ. Abutayeh, N. (2021).

³ European Parliament, (2016). Research for cult committee - the new role of public libraries in local communities. Διαθέσιμο στο:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/573455/IPOL_STU\(2017\)573455_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/573455/IPOL_STU(2017)573455_EN.pdf)
 (Πρόσβαση 24-4-2023)

εκπαίδευση, κατάρτιση, γνώση και ψυχαγωγία. Έτσι, στον σύγχρονο κόσμο, όπου η τεχνολογία έχει τις πληροφορίες εύκολα προσβάσιμες, οι βιβλιοθήκες επιχειρούν να εξελιχθούν και να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των χρηστών τους.

Η αναζήτηση της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφίας και η περιήγηση στις ιστοσελίδες των δημόσιων βιβλιοθηκών αποδεικνύει ότι το θέμα της διερεύνησης και του επαναπροσδιορισμού του ρόλου των δημόσιων βιβλιοθηκών στον σύγχρονο κόσμο απασχολεί όλο και περισσότερους ερευνητές/-τριες και προβληματίζει και ενεργοποιεί τους ανθρώπους των βιβλιοθηκών, οι οποίοι στρέφονται προς την καινοτομία.

Η εργασία αυτή λοιπόν, αποσκοπεί να διερευνήσει τον ρόλο των δημόσιων βιβλιοθηκών στον σύγχρονο κόσμο, υπογραμμίζοντας πρωτίστως τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν στην προώθηση του γραμματισμού, της δια βίου μάθησης, της κοινωνικής ενσωμάτωση, της προσωπικής ανάπτυξης και ψυχαγωγίας και της παροχής πρόσβασης σε πληροφορίες παρακολουθώντας την περίπτωση μιας συγκεκριμένης δημόσιας βιβλιοθήκης αυτής των Σερρών.

1.2. Στοχοθεσία και μεθοδολογική προσέγγιση

Για τη συγγραφή του πρώτου μέρους της ερευνητικής εργασίας που αφορά τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος πραγματοποιήσαμε έρευνα τόσο στην ελληνική όσο και για την διεθνή βιβλιογραφία αξιοποιώντας τις μηχανές αναζήτησης <https://scholar.google.com/> και <https://www.openarchives.gr/> προκειμένου να εντοπίσουμε μελέτες, έρευνες και εργασίες που διερευνούν τις σύγχρονες τάσεις στο ρόλο και τη λειτουργία των δημόσιων βιβλιοθηκών. Επίσης, αναζητήσαμε έρευνες που καταγράφουν τις καινοτομίες, τις οποίες έχουν υιοθετήσει οι δημόσιες βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο στην προσπάθειά τους να εναρμονιστούν με τις προκλήσεις της εποχής. Τέλος, περιηγηθήκαμε σε ιστοσελίδες πολλών ξένων και ελληνικών δημόσιων βιβλιοθηκών για να πιστοποιήσουμε τη διεύρυνση του ρόλου των σύγχρονων βιβλιοθηκών και να εντοπίσουμε τις καινοτομίες που υιοθετούν.

Όσον αφορά το ερευνητικό μέρος της εργασίας, αρχικά εστίασαμε την έρευνα μας στο έργο που έχει επιτελέσει μέχρι τώρα η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών.

Καταγράψαμε και μελετήσαμε τις δράσεις, τα προγράμματα και τις εκδηλώσεις που υλοποίησε από το 2012 έως τον Ιούνιο του 2023 προκειμένου να διαμορφώσουμε άποψη για την μέχρι τώρα λειτουργία της και τον ρόλο της. Επιπροσθέτως, συλλογή δεδομένων έγινε και με την αξιοποίηση ενός ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, το οποίο συντάχθηκε σύμφωνα με τις ερευνητικές ανάγκες και τις παραμέτρους που τέθηκαν. Με το ερωτηματολόγιο αυτό που απευθύναμε στους χρήστες/επισκέπτες της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών επιχειρήσαμε να διαμορφώσουμε άποψη: α. για το ποια ήταν η αποδοχή και συμμετοχή του κοινού στις μέχρι τώρα δράσεις, προγράμματα και εκδηλώσεις της και β. για το πώς οι χρήστες/επισκέπτες επιθυμούν να λειτουργεί στο μέλλον η βιβλιοθήκη και τι είδους υπηρεσίες, δράσεις, προγράμματα και εκδηλώσεις επιθυμούν να προσφέρει στο κοινό της.

1.3. Δομή και διάρθρωση εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία δομείται πάνω στον άξονα δύο διακριτών μερών. Το πρώτο μέρος αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο και το δεύτερο το ερευνητικό.

Πιο συγκεκριμένα στο πρώτο μέρος επιχειρείται η μελέτη, καταγραφή και ανάδειξη της ενεργού επιμορφωτικής και υποστηρικτικής συνεισφοράς των Δημόσιων Βιβλιοθηκών καθώς και η εξελικτική πορεία της διαμόρφωσης του ρόλου τους ανά τους αιώνες. Στη συνέχεια διερευνάται η έννοια της Δημόσιας Βιβλιοθήκης (Public library) και εξετάζεται ο πολύπλευρος ρόλος και οι λειτουργίες που αναπτύσσουν οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες ανταποκρινόμενες στις σύγχρονες τεχνολογικές και κοινωνικό-οικονομικές προκλήσεις, όπως αυτός καταγράφεται στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία αλλά και πρακτική. Τέλος, παρατίθεται σειρά καινοτόμων προγραμμάτων και δράσεων που έχει καταγράψει η διεθνής ερευνητική προσπάθεια.

Στο δεύτερο μέρος και στην πρώτη ενότητα επιχειρείται η μελέτη, καταγραφή και ανάδειξη της ενεργού επιμορφωτικής και υποστηρικτικής συνεισφοράς της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών μετά από έρευνα στην ιστοσελίδα και τα αρχεία της Βιβλιοθήκης σχετικά με τη λειτουργία, τις εκδηλώσεις, τις υπηρεσίες, τα προγράμματα, τις δράσεις (προσωπικής ανάπτυξης, τεχνολογικής και κοινωνικής ενδυνάμωσης,

ψυχαγωγίας των δημοτών). Ειδικότερα, καταγράφονται οι εκδηλώσεις, οι δράσεις και τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί από το 2012 έως το 2023. Στη συνέχεια ομαδοποιούνται και αξιολογούνται με στόχο να αναδειχθεί η ποιότητα και το εύρος του παρεχόμενου από τη βιβλιοθήκη έργου. Επιπλέον, αποτυπώνεται το επίπεδο παροχής ευκαιριών δια βίου μάθησης στο πλαίσιο των σύγχρονων τεχνολογικών εξελίξεων (χρήση ΤΠΕ, πληροφοριακός γραμματισμός), ανάπτυξης δεξιοτήτων, προσωπικής ανάπτυξης και ψυχαγωγίας (φιλιαναγνωσία, καλλιτεχνικές δράσεις, εκμάθηση ξένων γλωσσών, δράσεις ενδυνάμωσης οικογενειακών δεσμών), κοινωνικής ενσωμάτωσης και επαγγελματικής εξέλιξης (συμβουλευτική ανέργων, καθοδήγηση σταδιοδρομίας, επαγγελματικός προσανατολισμός, ανάπτυξη επιχειρηματικής δράσης, κατάρτιση εργαζομένων).

Στη συνέχεια, ακολουθεί η δεύτερη ενότητα του ερευνητικού μέρους, η οποία αποτυπώνει τα δεδομένα που προέκυψαν από τις απαντήσεις του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, το οποίο συντάχθηκε προκειμένου να διερευνηθούν οι προτιμήσεις των χρηστών και των επισκεπτών της βιβλιοθήκης στις μέχρι τώρα παρεχόμενες δράσεις, εκδηλώσεις και προγράμματα καθώς και οι επιθυμίες των ερωτηθέντων σχετικά με τις ευκαιρίες για προσωπική δημιουργική ανάπτυξη αλλά και για δράσεις και προγράμματα που επιθυμούν να αναπτύξει η βιβλιοθήκη στο μέλλον.

Τέλος, ακολούθησε η παρουσίαση και ανάλυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και η παρουσίαση των συμπερασμάτων. Επίσης, διατυπώθηκαν προτάσεις και αναζητήθηκαν οι δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ / ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2.1. Ο ρόλος των βιβλιοθηκών ανά τους αιώνες: Από χώροι φύλαξης αρχαιακού υλικού σε κέντρα πολιτισμού, κοινωνικής συνύπαρξης, επανένταξης και αυτομόρφωσης

Οι βιβλιοθήκες ανά τους αιώνες εξυπηρετούσαν διαφορετικές ανάγκες και οι χώροι στους οποίους φιλοξενούνταν σταδιακά διαφοροποιήθηκαν. Έτσι, ενώ αποτελούσαν αρχικά μέρος των ανακτόρων και των χώρων λατρείας με την πάροδο του χρόνου εξελίχθηκαν σε αυτόνομα ιδρύματα. Όσον αφορά δε τον ρόλο τους, αυτός διευρύνθηκε εναρμονιζόμενος με τις προκλήσεις της κάθε εποχής με συνέπεια οι βιβλιοθήκες να ξεπεράσουν σταδιακά την αρχική αποστολή τους ως χώροι συλλογής, αποθήκευσης και ανάκτησης πληροφοριών και υλικού και να μεταμορφωθούν σε κέντρα πολιτισμού, κοινωνικής συνύπαρξης, επανένταξης και αυτομόρφωσης.

2.1.1. Οι βιβλιοθήκες στην Εγγύς Ανατολή: Η απαρχή ενός θεσμού

Η απαρχή της ιστορίας του θεσμού των βιβλιοθηκών συνδέεται με την ανάπτυξη της γραφής και της ανάγνωσης (Casson, 2001:55-57). Αρχικά, επρόκειτο για ιδιαίτερους χώρους όπου φυλάσσονταν και ταξινομούνταν αρχαιακό και λογοτεχνικό υλικό. Μάλιστα, τα πρώτα ευρήματα βιβλιοθηκών χρονολογούνται στην τρίτη χιλιετία π.Χ. στην περιοχή της Μεσοποταμίας και τα σωζόμενα σε πήλινες πινακίδες κείμενα είναι σε σφηνοειδή γραφή (Casson, 2001:3).

Την πρώιμη αυτή περίοδο η έννοια της βιβλιοθήκης ήταν αντιληπτή ως συλλογή αρχαιακού υλικού, ως συλλογή εγγράφων θρησκευτικού, διοικητικού, εμπορικού, ιδιωτικού ή κυβερνητικού περιεχομένου και φιλοξενούνταν σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους στα ανάκτορα των βασιλείων.

Σε αυτή τη φάση σημαντικοί σταθμοί της ανάπτυξης των βιβλιοθηκών, όπως έχουν αποκαλύψει τα ανασκαφικά ευρήματα, αποτέλεσαν οι βιβλιοθήκες των ανακτόρων στις αρχαίες πόλεις Elba, Nippur και Hattusa (Casson, 2001). Οι ανασκαφικές εργασίες στους

χώρους των παλατιών έχουν αποκαλύψει χιλιάδες πήλινες πινακίδες, που χρονολογούνται την τρίτη και δεύτερη χιλιετία π.Χ., και περιείχαν διοικητικά έγγραφα, καταγραφές και καταλόγους ζώων, πουλιών, ψαριών και καρπών, ονόματα επαγγελματιών και γεωγραφικών περιοχών καθώς και καταλόγους λογοτεχνικών έργων με μύθους, ύμνους, θρήνους αλλά και ξόρκια (Casson, 2001:3-4).

Τα ευρήματα των ανασκαφών στη Hattusa όμως, προσφέρουν και επιπρόσθετες πληροφορίες, διότι μεταξύ των άλλων αποκάλυψαν πινακίδες που υποδηλώνουν κυβερνητική δραστηριότητα την περίοδο (17ο –13ο αι. π.Χ.) αλλά και πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία των βιβλιοθηκών. Πολλές πινακίδες περιέχουν λεπτομερείς βιβλιογραφικές καταχωρίσεις που αποκαλύπτουν την ανάπτυξη διαδικασιών για την οργάνωση των συλλογών γραπτών κειμένων. Μάλιστα, οι κατάλογοι των βιβλιοθηκών / αρχείων ήταν πιο σύνθετοι από την απλή καταγραφή που έκαναν οι Σουμέριοι στη Nippur. Το σαφές συμπέρασμα πάντως από αυτά τα ευρήματα είναι ότι, μέσα στα αρχεία του παλατιού φιλοξενούνταν μια λειτουργική βιβλιοθήκη για τους γραφείς του παλατιού. (Casson, 2001:4-8).

Στα τέλη του 12^{ου} αιώνα π.Χ. παρουσιάζεται μια σημαντική εξέλιξη. Για πρώτη φορά αναφέρεται το όνομα του ιδρυτή μιας βιβλιοθήκης, του Tiglath-Pileser I, ενός από τους μεγαλύτερους ηγεμόνες της Ασσυρίας. Ωστόσο, εκείνος στον οποίο μπορεί να αποδοθεί μετά βεβαιότητας η ίδρυση της πρώτης συστηματικά συλλεγόμενης βιβλιοθήκης είναι ο Ashurbanipal, ένας μεταγενέστερος εγγράμματος βασιλιάς της Ασσυρίας του 7^{ου} αιώνα π.Χ.,. Στη Νινευή, τη βασιλική έδρα του Ashurbanipal και των προκατόχων του, ανασκαφικά ευρήματα αποκάλυψαν μια τεράστια ποσότητα πινακίδων στις οποίες συγκαταλέγονταν διάφοροι τύποι επαγγελματικών εγγράφων καθώς και τα κείμενα του Έπους Gilgamesh και του Βαβυλωνιακού Έπους της Δημιουργίας «Enûma Eliš», ένα από τα πιο σημαντικά έργα της αρχαίας Εγγύς Ανατολής. Βέβαια, η βιβλιοθήκη του Ashurbanipal, παρ' όλο το μέγεθός της, δεν διέφερε από της υπόλοιπες της εποχής και θεωρείται πως ήταν μια βιβλιοθήκη προσαρμοσμένη για να εξυπηρετεί τις ανάγκες του συγκεκριμένου ατόμου (Casson, 2001:8-9).

Την ίδια χρονική περίοδο η Αίγυπτος ήταν επίσης, μία χώρα στην οποία υπήρχε πλούσιο υλικό γραπτών με τεχνικό και λογοτεχνικό περιεχόμενο. Ωστόσο, επειδή οι

Αιγύπτιοι έγραφαν σε παπύρους, ένα φθαρτό υλικό, και όχι σε πηλό, έχουν διασωθεί μεν πολλά μεμονωμένα δείγματα αλλά όχι αρκετά για να διαμορφώσουμε άποψη για τις βιβλιοθήκες. Ό,τι γνωρίζουμε γι' αυτές το γνωρίζουμε αόριστα και έμμεσα από πληροφορίες που μας δίνουν μεταγενέστεροι ιστορικοί όπως ο Έλληνας ιστορικός του 1^{ου} αιώνα π.Χ., Διόδωρος Σικελιώτης. Αυτός περιγράφοντας το κτιριακό συγκρότημα του «Ozy mandias» του 13^{ου} αιώνα π.Χ., επί βασιλείας του Ραμσή ΙΙ ' (1279-1213 π.Χ.), αναφέρει ότι αυτό περιελάβανε μεταξύ άλλων κτισμάτων και μια «ιερή βιβλιοθήκη». Μάλιστα, αναφέρει ότι σε αυτήν υπήρχε αναρτημένη σε περίοπτη θέση η επιγραφή «Ιατρείον Ψυχής» (Casson, 2001:16. Gerald, 1994:23-31).

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι βιβλιοθήκες της Εγγύς Ανατολής φιλοξενούσαν συλλογές με συγκεκριμένο χαρακτήρα και ανταποκρίνονταν στις ανάγκες του πολιτισμού του οποίου αποτελούσαν μέρος. Έπαψαν δε να υπάρχουν, όταν αυτός ο πολιτισμός έφτασε στο τέλος του. Γενικά, είχαν περιορισμένη θεματική εμβέλεια και σκοπό, απείχαν πολύ από τη βιβλιοθήκη, όπως τη γνωρίζουμε, με ράφια γεμάτα βιβλία με πλούσια θεματική και προσβάσιμη σε αναγνώστες. Τέτοιες βιβλιοθήκες δημιουργήθηκαν πολύ αργότερα την εποχή της ανάπτυξης του πολιτισμού των Ελλήνων, οι οποίοι είχαν υψηλό επίπεδο παιδείας και διαρκές ενδιαφέρον για διανοητική προσπάθεια. Ωστόσο, οι βιβλιοθήκες των βασιλείων της Εγγύς Ανατολής ήταν ο σπόρος που δημιούργησε τις βιβλιοθήκες με τους πολύ ευρύτερους ορίζοντές, οι οποίες επρόκειτο να αναδυθούν στον κόσμο της Ελλάδας και της Ρώμης (Casson, 2001:15).

2.1.2. Οι βιβλιοθήκες στην αρχαία Ελλάδα: Πρόδρομοι των δημόσιων βιβλιοθηκών

Τα πρώτα ευρήματα, που επαληθεύουν την ύπαρξη χώρου φύλαξης αρχαιακού υλικού, και υπό την έννοια αυτή βιβλιοθηκών στον αρχαίο ελληνικό κόσμο ανήκουν στην περίοδο μεταξύ του 1400 π.Χ. και του 1100 π.Χ. Οι ανασκαφές του 1950 στην Κνωσό έφεραν στην επιφάνεια ευρήματα, που ανάγονται στην Μινωική εποχή και περιλαμβάνουν πήλινες και πέτρινες πινακίδες της εποχής με εγχάρακτα κείμενα, η αποκρυπτογράφηση των οποίων αποκάλυψε αναφορές σε θέματα οικονομικά και εμπορικά, έγγραφα ιδιοκτησίας, θρησκευτικές προσφορές και απογραφές.

Ευρήματα όμως, πήλινων πινακίδων από την Μυκηναϊκή περίοδο, με εγχάρακτα κείμενα στη γραμμική γραφή, βρέθηκαν και στην Πύλο, άλλες στοιβαγμένες στα δωμάτια των ανακτόρων και άλλες τοποθετημένες μμέσα σε πιθάρια που βρίσκονταν πάνω σε ράφια. Οι αναφορές των κειμένων αυτών σε απογραφικά στοιχεία και στρατιωτικές στατιστικές συγκλίνουν στην άποψη ότι επρόκειτο για επίσημο κυβερνητικό αρχείο (Σεμερτζάκη, 2006:3).

Μετά τη λεγόμενη περίοδο των σκοτεινών χρόνων και από τα μέσα του 8^{ου} αιώνα π.Χ., ακολούθησαν σημαντικές αλλαγές στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή, οι οποίες επηρέασαν και την εξέλιξη των βιβλιοθηκών στον ελλαδικό χώρο. Αρχικά, υιοθετήθηκε το φοινικικό αλφάβητο και προσαρμόστηκε στις ανάγκες της ελληνικής γλώσσας ενώ με την πάροδο του χρόνου αυξήθηκε ο αριθμός των εγγράμματων κατοίκων της αρχαίας Ελλάδας. Επίσης, συγγράφηκαν και αντιγράφηκαν βιβλία με ποικιλία θέματα, δημιουργήθηκε η ανάγκη για διάδοση της γνώσης και ιδρύθηκαν τα πρώτα σχολεία και φιλοσοφικές σχολές (όπως του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη). Όλες οι παραπάνω συνθήκες συνέβαλαν στη δημιουργία των πρώτων ιδιωτικών βιβλιοθηκών, οι οποίες υπήρξαν πρόδρομοι των δημόσιων βιβλιοθηκών στα τέλη των αρχαίων χρόνων. Με μια λέξη, στο τέλος του 4^{ου} αιώνα π.Χ., είχαν εκπληρωθεί οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία της δημόσιας βιβλιοθήκης. (Casson, 2001:18).

Καθοριστική συμβολή στην εξέλιξη του θεσμού των βιβλιοθηκών έπαιξαν επίσης, γεγονότα όπως η επίσημη καταγραφή των ομηρικών επών στην Αθήνα τον 6ο αιώνα π.Χ. (την εποχή μάλλον που κυβερνούσε την πόλη ο τύραννος Πεισίστρατος ή ο γιος του Ίππαρχος, το 560-510 π.Χ.), η οποία λειτούργησε ως παρακαταθήκη για τη δημιουργία πιστών αντιγράφων. Επίσης, η συλλογή βιβλίων και η αντιγραφή για αναφορά, διδασκαλία και εκπαιδευτική ανάγνωση που αποτελούσε πλέον μέριμνα των ανθρώπων της εποχής οδήγησε πολλούς στην απόκτηση ιδιωτικών συλλογών βιβλίων. Σύμφωνα μάλιστα, με τον Aulus Gellius ο Πεισίστρατος διέθετε πλούσια ιδιωτική βιβλιοθήκη την οποία είχαν πρόσβαση όλοι οι πολίτες και την οποία αργότερα δώρισε στην Αθήνα και λειτούργησε ως δημόσια βιβλιοθήκη έως το 480 π.Χ. Ο Αθήναιος πάλι στο έργο του «Δειπνοσοφιστές» αναφέρει ότι τον 6ο αι. π.Χ. ο τύραννος Πολυκράτης ο Σάμιος φέρεται να ίδρυσε δημόσια βιβλιοθήκη στη Σάμο με έργα φιλοσόφων της Ελεατικής σχολής. Επίσης, στα χρόνια που

ακολούθησαν αναφέρει πως ένας σημαντικός αριθμός ηγεμόνων, φιλοσόφων, ρητόρων, ποιητών είχαν αξιόλογες ιδιωτικές βιβλιοθήκες (Σεμερτζάκη, 2006:4-5).

Όμως, πολύ ενδιαφέρουσες είναι και οι αναφορές στην αρχαία βιβλιογραφία που δίνουν το κλίμα της εποχής σχετικά με το διάβασμα, τα βιβλία και την ύπαρξη βιβλιοθηκών. Πολλές από αυτές επιβεβαιώνουν πως στη διάρκεια της ελληνικής αρχαιότητας οι άνθρωποι είχαν συνείδηση της αξίας της συγγραφής και της ενασχόλησης με την ανάγνωση. Για παράδειγμα ο Ηρόδοτος τον 5^ο αιώνα π.Χ. συνέθεσε τη μνημειώδη ιστορία του προορίζοντάς την για αναγνώστες και όχι για ακροατές. Ενώ μέχρι το τέλος του αιώνα, το διάβασμα ήταν τόσο συνηθισμένο, που ο Αριστοφάνης μπορούσε να πει αστεία για βιβλιοφάγους. Στις αρχές δε του τέταρτου αιώνα π.Χ., η πώληση βιβλίων είχε γίνει μια ακμάζουσα βιομηχανία. Ο Ξενοφών πάλι, που έγραφε το πρώτο μισό του 4^{ου} αιώνα π.Χ., αναφέρει κάποιον συμπολίτη του που είχε μια ιδιωτική βιβλιοθήκη, η οποία περιλάμβανε πολλά βιβλία ποίησης και φιλοσοφίας αλλά και όλα τα έργα του Ομήρου. Όσο για τον Αριστοτέλη, αυτός κατά τον Στράβωνα δημιούργησε τη μεγαλύτερη ιδιωτική βιβλιοθήκη για την υποστήριξη του διδακτικού προγράμματος του Λυκείου και μάλιστα ακολούθησε ένα δικό του ταξινομικό σύστημα. (Casson, 2001: 22, 28)

Εκτός όλων των παραπάνω, καθοριστική για την εξέλιξη του θεσμού των βιβλιοθηκών θεωρείται και η ψήφιση ενός μοναδικού διατάγματος από την αθηναϊκή πολιτεία που στόχευε στην διασφάλιση αξιόπιστων αντιγράφων. Ο Λυκούργος, πολιτικός ηγέτης της Αθήνας από το 338 έως το 325 π.Χ., εξέδωσε νόμο σύμφωνα με τον οποίο θα έπρεπε να φυλάσσεται στο αρχείο της πόλης μια αξιόπιστη γραπτή εκδοχή για κάθε τραγωδία του Αισχύλου, του Σοφοκλή και Ευριπίδη για να αποφευχθεί η παραποίηση των κειμένων από τους αντιγραφείς και τους ηθοποιούς. Η παραποίηση του αυθεντικού κειμένου, μάλιστα, προέβλεπε ποινή σύμφωνα με τον νόμο. (Casson, 2001: 21-30)

Όπως καταδεικνύεται από τις παραπάνω αναφορές, οι βιβλιοθήκες στον αρχαίο ελληνικό κόσμο αναπτύχθηκαν ιδιαίτερα, περιλάμβαναν κείμενα με ποικίλα θέματα και εξυπηρετούσαν τις ανάγκες όχι μόνο των ιδιοκτητών αλλά και όλων όσοι επιθυμούσαν να μνηθούν στη γνώση της εποχής και να λάβουν ευρύτερη παιδεία.

2.1.3. Η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας: Μια βιβλιοθήκη αναφοράς για τον θεσμό των βιβλιοθηκών

Η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας αποτελεί την πιο λαμπρή περίπτωση της αρχαίας εποχής. Ιδρύθηκε γύρω στο 300 π.Χ. ή μερικές δεκαετίες αργότερα και ήταν μοναδική στο είδος της σε όλη την αρχαιότητα, τόσο για το μέγεθός της όσο και για την ποικιλία και τον αριθμό των βιβλίων που περιείχε. Ο αριθμός των βιβλίων, σύμφωνα με τον Aulus Gellius, ανέρχονταν στις 700.000 περίπου (Bagnall, 2002:351). Περιλάμβανε δε βιβλία όλων των ειδών, από κάθε μέρος του τότε γνωστού κόσμου και ήταν μια δημόσια βιβλιοθήκη, ανοιχτή σε οποιονδήποτε είχε κατάλληλα επιστημονικά ή λογοτεχνικά προσόντα.

Η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας αποτελούσε μέρος ενός ευρύτερου πνευματικού ιδρύματος του περίφημου «Μουσείου», που ίδρυσε ο Πτολεμαίος Α' ο Σωτήρ (366-283 π.Χ.), και επάνδρωσε με επιστήμονες και ανθρώπους των γραμμάτων από όλο τον ελληνικό κόσμο. Μέλη αυτού του δυναμικού πνευματικού ιδρύματος ήταν διακεκριμένοι συγγραφείς, ποιητές, επιστήμονες και λόγιοι, που διορίστηκαν από τους Πτολεμαίους ισόβια και απολάμβαναν πολλά προνόμια. Την περίφημη βιβλιοθήκη όμως, ίδρυσε λίγα χρόνια αργότερα ο Πτολεμαίος Β' ο Φιλάделφος (309-246 π.Χ.), κοντά στο συγκρότημα των βασιλικών ανακτόρων, στο Βρουχείον, για να εξυπηρετεί τους λόγιους του Μουσείου και μετά από προτροπή του Δημητρίου Φαληρέα (Casson, 2001: 31-47. Wellisch, 2013: 19-21).

Μάλιστα, την εποχή του Πτολεμαίου Γ' τον Ευεργέτη (246-221 π.Χ.) υπήρχαν δύο βιβλιοθήκες, η κύρια στο παλάτι που εξυπηρετούσε άμεσα τα μέλη του Μουσείου και μια «θυγατρική βιβλιοθήκη» που βρισκόταν στο ιερό του θεού Σέραπι, κοντά στο παλάτι. Αυτή η δεύτερη βιβλιοθήκη ήταν δημόσια και ανοικτή στο κοινό, όπως γράφει ο Αφθόνιος (Casson, 2001:34. Σεμερτζάκη, 2006:8).

Είναι ενδιαφέρον και θα πρέπει να επισημανθεί πως το όραμα των Πτολεμαίων για τη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας ήταν να αποτελέσει αυτή έναν χώρο φύλαξης και πνευματικής προστασίας όλων των ελληνικών έργων καθώς και ένα εργαλείο για έρευνα. Οι Πτολεμαίοι έθεσαν έναν μεγαλεπήβολο στόχο αποσκοπώντας στη συγκέντρωση της

γραμματείας όλων των εποχών και όλων των λαών (π.χ. Βαβυλώνιων, Αιγύπτιων κ.ά.) μεταφρασμένη στα ελληνικά. Για να τον ικανοποιήσουν, εκπρόσωποι της βιβλιοθήκης αναζητούσαν συστηματικά, αντίγραφα των βιβλίων που έφθαναν στην πόλη από τους εμπόρους και τους ταξιδιώτες, προκειμένου αυτά να αντιγραφούν και να ενταχθούν στη συλλογή της (Bagnall, 2002:353-354). Με την πάροδο του χρόνου, η βιβλιοθήκη περιλάμβανε μεταφρασμένα στα ελληνικά σημαντικό αριθμό σπουδαίων έργων από άλλες γλώσσες. Απόδειξη του μεταφραστικού έργου της βιβλιοθήκης ήταν η πολύ γνωστή μετάφραση των Εβδομήκοντα· η μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης στα Ελληνικά από τα Εβραϊκά, το δεύτερο μισό του 2ου αιώνα π.Χ. (Casson, 2001:35. Σεμερτζάκη, 2006:8).

Επίσης, ενδιαφέρον είναι να επισημανθεί ότι στη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας έγιναν σημαντικά βήματα σχετικά με την οργάνωση των βιβλιοθηκών. Ο Ζηνόδοτος εμφανίζεται ως πρωτοπόρος της βιβλιοθηκονομίας, επειδή όρισε ένα αλφαβητικό σύστημα ταξίθεσης των βιβλίων και επί εποχής Πτολεμαίου Α΄ ο ποιητής Καλλίμαχος ο Κυρηναίος (305-240 π.Χ.) ήταν ο πρώτος καταλογογράφος στην ιστορία της βιβλιοθηκονομίας (Bagnall, 2002:356). Το έργο του θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό, διότι ταξίθεσε τα βιβλία (κυλίνδρους) στα ράφια της βιβλιοθήκης καταχωρίζοντάς τα σε κατηγορίες ανάλογα με τη θεματική τους. Εκτός αυτού μαρτυρείται ότι συνέταξε πίνακες που περιλάμβαναν με αλφαβητική σειρά και ανά κατηγορία τους αντίστοιχους συγγραφείς (π.χ. επικούς, λυρικούς, τραγικούς, κωμικούς ποιητές, φιλοσόφους, ιστορικούς και συγγραφείς ιατρικών έργων). Για κάθε συγγραφέα, μάλιστα, παρέθετε μικρό βιογραφικό σημείωμα καθώς και λίστα με τα έργα του κατ' αλφαβητική σειρά (π.χ. για τον Αισχύλο αναφέρει τίτλους 73 έργων). Εκτός από τον τίτλο έδινε τις αρχικές λέξεις και τον συνολικό αριθμό των στίχων του. Το τεράστιο αυτό έργο καταδεικνύει τη διακαή επιθυμία των δημιουργών να διασωθεί η υπάρχουσα φιλολογική κληρονομιά του παρελθόντος για τους μεταγενέστερους. Οι δε πίνακες είναι ένα σημαντικό έργο για την ιστορία της ελληνικής βιβλιογραφίας, αλλά και πρώιμο βιβλιοθηκονομικό πληροφοριακό εργαλείο (Casson, 2001: 40-41. Σεμερτζάκη, 2006: 9-10).

Θα πρέπει επίσης, να αναφερθεί ότι στα πλαίσια της Βιβλιοθήκης η αλεξανδρινή επιστήμη είχε δημιουργήσει απαραίτητα εργαλεία σπουδών όπως η έγκυρη έκδοση κειμένου, το σχόλιο, το γλωσσάρι και στην τελευταία φάση πρόσθεσε ένα ακόμη, τη

γραμματική. Συγγραφέας της γραμματικής ήταν ο Διονύσιος Θράξ. Η συμβολή του οποίου ήταν να οργανώσει το υλικό σε ένα συνεκτικό σύνολο και έτσι να δημιουργήσει το πρώτο βιβλίο γραμματικής.

Η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας δυστυχώς είχε ένα άδοξο τέλος, αφού τελικά καταστράφηκε. Η απόψεις όμως, για το πότε συνέβη η καταστροφή αλλά και για τον τρόπο που συνέβη δεν συγκλίνουν. Άλλοι λένε ότι το 48 π.Χ. καταστράφηκε από πυρκαγιά. Άλλοι πάλι υποστηρίζουν πως το τέλος της βιβλιοθήκης πιθανότατα ήρθε περίπου το 270 μ.Χ., όταν ο αυτοκράτορας Αυρηλιανός, στο πλαίσιο της καταστολής της εξέγερσης του βασιλείου της Παλμύρας, επιδόθηκε σε σκληρές μάχες στην Αλεξάνδρεια (Casson, 2001:45-47).

Ανεξάρτητα από το ατυχές τέλος της, η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας για όσο χρόνο υπήρξε, μεγαλούργησε. Προοριζόταν από μιας αρχής να είναι ένα πολύ πιο φιλόδοξο εγχείρημα από μια απλή αποθήκη κυλίνδρων. Δημιουργήθηκε για να υπηρετήσει ένα όραμα. Ήταν η πρώτη που ανέλαβε το πρόγραμμα του «πολιτισμικού ιμπεριαλισμού» της διάχυσης του ελληνικού πολιτισμού στους λαούς της Εγγύς Ανατολής. Για παρόμοιους λόγους, αργότερα ιδρύθηκαν βασιλικές βιβλιοθήκες σε όλα τα ελληνιστικά κέντρα με στόχο την αύξηση του κύρους, την πολιτιστική ανάπτυξη, την διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων αλλά και για τους πρακτικούς σκοπούς της διοίκησης και της αφομοίωσης των λαών δια του ελληνικού πολιτισμού. Οι βιβλιοθήκες στα ελληνιστικά χρόνια αποτέλεσαν κατά κάποιο τρόπο ένα μέσο πολιτιστικής διείσδυσης των Ελλήνων στα βασίλεια των επιγόνων του Μεγάλου Αλεξάνδρου (MacLeod, 1983: 3).

2.1.4. Οι βιβλιοθήκες της Αντιόχειας και της Περγάμου: Οι βασιλικές βιβλιοθήκες

Στις αρχές του 2ου αιώνα π.Χ., υπήρχαν και άλλες βασιλικές βιβλιοθήκες εκτός από αυτή της Αλεξάνδρειας. Υπήρχε βιβλιοθήκη στην πρωτεύουσα των Σελευκιδών, στην Αντιόχεια, τουλάχιστον κατά τη βασιλεία του Αντίοχου Γ' (222–187 π.Χ.), ίσως και νωρίτερα, η οποία δεν απέκτησε όμως, ποτέ μεγάλη φήμη.

Ωστόσο, η βιβλιοθήκη που υπήρξε το αντίπαλο δέος της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας ήταν αυτή της Περγάμου και ήταν δημιούργημα του οίκου των Ατταλιδών.

Ο Ευμένης Β' (197–160 π.Χ.) συνεχίζοντας το έργο του Άτταλου μετέτρεψε την Πέργαμο σε πνευματικό κέντρο, χαρίζοντάς της μεταξύ άλλων και μια βιβλιοθήκη, την οποία έκτισε δίπλα στο μεγάλο ιερό της Αθηνάς στην ακρόπολη της Περγάμου. Σύμφωνα με τον Πλίνιο τον Πρεσβύτερο, τον πολυμαθή εγκυκλοπαιδιστή της Ρώμης, οι βασιλιάδες της Περγάμου όπως και αυτοί της Αλεξάνδρειας έδειξαν ιδιαίτερο ζήλο και ανταγωνίζονταν μεταξύ τους για την ίδρυση βιβλιοθηκών και τον εμπλουτισμό τους με ποικιλία βιβλίων. Έτσι, η βιβλιοθήκη της Περγάμου εμπλουτίστηκε με μεγάλο αριθμό βιβλίων σε περγαμινή. Σε αυτήν όμως, προωθήθηκε και η ανάπτυξη μιας σχολής γλωσσολογικής μελέτης και λογοτεχνικής κριτικής (όπως θα λέγαμε σήμερα), της οποίας οι θεωρίες ήταν αντάξιες εκείνων των σοφών της Αλεξάνδρειας. Στην οργάνωση και διοίκηση της βιβλιοθήκης λέγεται πως βοήθησε τον βασιλιά ο Κράτης. Ωστόσο ποτέ η βιβλιοθήκη της Περγάμου δεν μπόρεσε να ξεπεράσει το μέγεθος, τον πλούτο και την φήμη της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας (Casson, 2001: 48. Σεμερτζάκη, 2006: 12).

2.1.5. Η βιβλιοθήκες στην ελληνιστική εποχή: Χώροι πνευματικής άσκησης σε γειτνίαση με χώρους σωματικής άσκησης

Οι πληροφορίες που έχουμε, αν και είναι ελάχιστες και διάσπαρτες, αποκαλύπτουν ότι στους ελληνιστικούς χρόνους η Αθήνα, η Ρόδος και μια σειρά από άλλες πόλεις όπως η Έφεσος, η Κως, η Πάτρα, οι Δελφοί διέθεταν βιβλιοθήκες. Μάλιστα, στην Αθήνα και στη Ρόδο η ίδρυση βιβλιοθήκης συνδέθηκε με το «γυμνάσιον», το πεδίο άθλησης των νέων. Αν και διασώζονται ελάχιστα στοιχεία για τις βιβλιοθήκες αυτής της εποχής και οι πληροφορίες κυρίως αφορούν την αρχιτεκτονική τους, ίσως να μην είναι διόλου παράλογη η υπόθεση: ότι όπου υπήρχαν γυμνάσια θα πρέπει να υπήρχαν και βιβλιοθήκες. Με αυτό το σκεπτικό μάλλον υπήρχαν βιβλιοθήκες σε περισσότερες από εκατό πόλεις όπου έχει πιστοποιηθεί η ύπαρξη γυμνασίων.

Οι βιβλιοθήκες αυτής της περιόδου υποστηρίχθηκαν από μέλη της κοινότητας με εισφορές χρημάτων και βιβλίων. Όσον αφορά τη θεματική τους, αυτή ήταν ανάλογη της πνευματικής παράδοσης της πόλης που τις φιλοξενούσε. Για παράδειγμα στην Αθήνα, τη γενέτειρα του δράματος, οι βιβλιοθήκες περιλάμβαναν πλήθος τραγωδιών και κωμωδιών

γνωστών θεατρικών συγγραφέων. Στη Ρόδο δε, γνωστό κέντρο ρητορικών μελετών, η βιβλιοθήκη είχε τουλάχιστον ένα τμήμα αφιερωμένο σε ομιλίες και δοκίμια που αφορούσαν την πολιτική και την ιστορία (Casson, 2001:48-60).

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε πως οι βιβλιοθήκες της ελληνιστικής περιόδου δεν ήταν απλά αποθετήρια βιβλίων. Ήταν και κέντρα επιστημονικής και φιλολογικής έρευνας. Οι λεγόμενοι βιβλιοθηκάριοι ήταν συχνά γνωστοί φιλόλογοι ή σοφιστές και το έργο τους περιελάμβανε την προετοιμασία και τη διόρθωση των κειμένων πριν την τελική τους ανάρτηση στη βιβλιοθήκη (MacLeod, 1983:4-8). Οι βιβλιοθήκες την περίοδο αυτή συνέβαλαν επίσης, σημαντικά στην εκπαίδευση και την διάδοση νέων ιδεών. Στους χώρους τους συχνά διεξάγονταν σεμινάρια και διαλέξεις, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για ακαδημαϊκή έρευνα και γενικότερη πνευματική ανάπτυξη (Trumble & MacIntyre Marshall, 2003).

2.1.6. Οι βιβλιοθήκες στη ρωμαϊκή εποχή: Ένδειξη πνευματικής καλλιέργειας και κοινωνικού status

Ο ρόλος των βιβλιοθηκών στην αρχαία Ρώμη ήταν ζωτικής σημασίας για τη διάδοση της γνώσης, την εκπαίδευση και την πολιτιστική ανάπτυξη της κοινωνίας (Casson, L. 2001). Οι βιβλιοθήκες λειτουργούσαν ως σημεία συγκέντρωσης και αποθήκευσης γραπτών έργων και προσέφεραν πρόσβαση σε μια πληθώρα σημαντικών συγγραμμάτων (MacLeod, 1983:1).

Οι ρωμαϊκές βιβλιοθήκες ήταν κυρίως δημόσιες και διαθέσιμες στο κοινό για την ανάγνωση και τη μελέτη. Είναι χαρακτηριστικό μάλιστα, ότι στις λατινικές βιβλιοθήκες συνηθιζόταν να πραγματοποιείται η ανάγνωση και η φύλαξη βιβλίων στον ίδιο χώρο, κάτι που δεν ήταν διαδεδομένο στις αρχαίες ελληνικές βιβλιοθήκες. Επίσης, έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην διατήρηση και την αναπαραγωγή κειμένων και ήταν κέντρα διδασκαλίας και μάθησης, όπου άνθρωποι των γραμμάτων και φιλόσοφοι συναντιόντουσαν και συζητούσαν (Casson, 2001: 82-83).

Στην αρχαία Ρώμη οι βιβλιοθήκες αναπτύχθηκαν κατά κύριο λόγο μετά την επαφή των Ρωμαίων με την ελληνιστική πολιτισμική κληρονομιά. Τότε οι Ρωμαίοι αναγνώρισαν

τη σημασία της γνώσης και της παιδείας και άρχισαν να αντιγράφουν, να μεταφράζουν και να συλλέγουν έργα από όλο τον τότε γνωστό κόσμο. Το γεγονός είχε ως συνέπεια πολλοί Ρωμαίοι να αναπτύξουν ιδιωτικές βιβλιοθήκες. Για παράδειγμα, ο Κικέρων είχε μια εκτεταμένη βιβλιοθήκη στο σπίτι του, η οποία περιελάμβανε έργα των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων και συγγραφέων. Σημαντικές θεωρούνται επίσης οι βιβλιοθήκες του Λούκουλλου, του Σύλλα κ.ά. Αυτές οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες λειτουργούσαν ως ένδειξη πλούτου και πολιτισμού, επιτρέποντας στους ιδιοκτήτες τους να προβάλλουν όχι μόνο την πνευματική τους καλλιέργεια και την εκπαίδευσή τους αλλά και το κοινωνικό τους status (Shackleton, 1965).

Στις τελευταίες δεκαετίες του 3ου αιώνα π.Χ. και στις πρώτες δεκαετίες του 2ου αιώνα π.Χ. στη Ρώμη υπήρχαν δύο τύποι ιδιωτικών βιβλιοθηκών: γενικές συλλογές ελληνικών κλασικών, που ανήκαν σε ευκατάστατες οικογένειες, και ολοκληρωμένες συλλογές λατινικής και ελληνικής δραματουργίας, που ανήκουν σε διευθυντές θεάτρου (Casson, 2001:65).

Εκτός όμως, από τις ιδιωτικές βιβλιοθήκες ιδρύθηκαν και δημόσιες. Σύμφωνα με τον Σουητόνιο ο Ιούλιος Καίσαρας, στις μέρες της παντοκρατορίας του, είχε σχέδια να βελτιώσει την πολιτιστική θέση της Ρώμης χαρίζοντάς της μεταξύ των άλλων και μια δημόσια βιβλιοθήκη. Μάλιστα, ανέθεσε στον Βάρρωνα την προμήθεια βιβλίων και την οργάνωσή της, αλλά τα σχέδιά τους δεν υλοποιήθηκαν. Η δολοφονία του Ιούλιου Καίσαρα ανέκοψε το έργο αυτό, το οποίο ξαναζωντάνεψε αργότερα ένας από τους υποστηρικτές του. Έτσι, η Ρώμη απέκτησε την πρώτη της δημόσια βιβλιοθήκη επί αυτοκρατορίας του Αυγούστου.

Κατά μαρτυρία του Πλίνιου το 39 π.Χ. ο Γάιος Ασίνιος Πολλίωνας, στρατηγός, ρήτορας, ποιητής και φίλος του Βιργίλιου και του Οράτιου, χρησιμοποίησε τα λάφυρα των ιλλυρικών εκστρατειών ως βάση για την πρώτη βιβλιοθήκη στη Ρώμη και καθιέρωσε τη συνήθεια να διακοσμούνται οι βιβλιοθήκες με προτομές καταξιωμένων αποδημησάντων συγγραφέων. Το 28 π.Χ. ο Αύγουστος ίδρυσε την Παλατινή βιβλιοθήκη που επιβίωσε μέχρι το 191 μ.Χ. και τη βιβλιοθήκη της Οκταβίας το 80 μ.Χ. στο ναό του Δία. Μέχρι το θάνατο του Αυγούστου το 14 μ.Χ., η Ρώμη είχε τρεις δημόσιες βιβλιοθήκες (Casson, 2001:79-80).

Στη συνέχεια, πολλές άλλες βιβλιοθήκες χτίστηκαν στην αυτοκρατορική Ρώμη, συμπεριλαμβανομένης της διάσημης Ούλπιας Βιβλιοθήκης (Biblioteca Ulpia), η οποία βρισκόταν αγορά του Τραϊανού (Forum Traiani) και περιείχε μια μεγάλη συλλογή βιβλίων. Αυτή η βιβλιοθήκη διέθετε πολλά έργα στην ελληνική και ρωμαϊκή γλώσσα, και πρόσφερε πρόσβαση στην αρχαιογνωσία και λογοτεχνία (Casson, 2001:85-87).

Γενικά, οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες συνέχισαν την πρακτική του Αυγούστου και δημιούργησαν πλήθος βιβλιοθηκών ακόμη και στις επαρχίες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορία (π.χ. Κόρινθο και Αθήνα). Οι δημόσιες βιβλιοθήκες των αυτοκρατόρων στη ρωμαϊκή εποχή ήταν συνήθως παραρτήματα ναών ή ανήκαν σε ευρύτερα κτηριακά συγκροτήματα. Το 350 μ.Χ., επί αυτοκρατορίας Κωνσταντίνου, η Ρώμη είχε, σύμφωνα με τον Αμμιανό Μαρκελλίνο είκοσι οκτώ εξάισιες αυτοκρατορικές βιβλιοθήκες που αποτελούσαν σύμβολα δύναμης και ευημερίας (Casson, 2001:92).

2.1.7. Οι βιβλιοθήκες στο Βυζάντιο: Θεματοφύλακες της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και τροφοδότες του ανθρωπιστικού κινήματος

Με το πέρας της ρωμαϊκής εποχής παρατηρήθηκε μία υποβάθμιση του ρόλου των δημόσιων και των ιδιωτικών βιβλιοθηκών τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση και ατόνησε η διακίνηση του βιβλίου. Ωστόσο στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, οι βιβλιοθήκες εξακολουθούσαν να διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην προαγωγή των λόγιων σπουδών, στη διατήρηση της κλασικής εκπαίδευσης και γνώσης, αλλά και στη διάσωση των έργων των αρχαίων Ελλήνων και Ρωμαίων. Γενικά οι βυζαντινές βιβλιοθήκες λειτούργησαν ως κέντρα μόρφωσης, θρησκευτικής μελέτης και φιλοσοφικών συζητήσεων και έπαιξαν έναν ιδιαίτερο ρόλο την περίοδο μεταξύ 330-565 μ.Χ. Οι βιβλιοθήκες ήταν κυρίως ιδιωτικές και ανήκαν σε πλούσιους αστούς ή εκκλησιαστικούς αξιωματούχους όπως ο Λιβάνιος (314-393 μ.Χ.) γνωστός ρητοροδιδάσκαλος, ο οποίος διέθετε μία ιδιαίτερα πλούσια βιβλιοθήκη με οργανωμένο αντιγραφείο.

Εξέχουσα θέση την περίοδο αυτή κατείχαν οι μοναστηριακές βιβλιοθήκες. Η συνεισφορά τους υπήρξε μείζονος σημασίας, καθώς διέσωσαν πολλά έργα τα οποία διαφορετικά θα χάνονταν. Τα κείμενα που φυλάσσονταν στις βιβλιοθήκες της Βυζαντινής

Αυτοκρατορίας κάλυπταν όλα τα γνωστικά αντικείμενα· από θρησκευτικά και φιλοσοφικά συγγράμματα έως ιατρικά, νομικά, ιστορικά και λογοτεχνικά. Ως εκ τούτου οι βυζαντινές βιβλιοθήκες αποτέλεσαν ένα σημαντικό "σταθμό" για την διάδοση των κλασικών ελληνικών γνώσεων στη Δύση κατά την Αναγέννηση σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η διάδοση της γραφής σε περγαμινή και μετέπειτα σε χαρτί ενίσχυσε την προσβασιμότητα και τη διάχυση των γνώσεων.

Πιο συγκεκριμένα, η ιστορία των Βιβλιοθηκών στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία ξεκινά με την έλευση στον θρόνο του αυτοκράτορα Μεγάλου Κωνσταντίνου (306-337 μ.Χ.). Ο Κωνσταντίνος Α΄ ίδρυσε αυτοκρατορική βιβλιοθήκη κατά τα πρότυπα της βιβλιοθήκης του Αυτοκράτορα Διοκλητιανού στην πόλη Νικομήδεια (Pie, B., 2007: 3). Όταν δε μετέφερε την πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στο Βυζάντιο το 330 μ.Χ. και ίδρυσε μια νέα πόλη, που προοριζόνταν να γίνει ένα κέντρο πολιτισμού, δημιούργησε και την πρώτη μεγάλη αυτοκρατορική ή παλατινή βιβλιοθήκη στην Κωνσταντινούπολη. Η ίδρυση της παλατινής βιβλιοθήκης λοιπόν, αποδίδεται στον Κωνσταντίνο τον Μέγало ενώ στον γιο του Κωνσταντίνο ο Β΄ (4^ο μ.Χ. αι.), που κληρονόμησε την ευθύνη για τη διαχείριση της βιβλιοθήκης, αποδίδεται η δημιουργία αντιγραφείου «scriptorium».

Με την άνοδο του Χριστιανισμού τον 4ο αιώνα μ.Χ., οι εκκλησίες και τα μοναστήρια άρχισαν να λειτουργούν ως βιβλιοθήκες, αποθηκεύοντας όχι μόνο θρησκευτικά κείμενα αλλά και έργα της κλασικής λογοτεχνίας, φιλοσοφίας και ιστορίας. Τους επόμενους αιώνες και ιδιαίτερα κατά τον 9ο αιώνα, καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια για τη διάσωση και την αναπαραγωγή των αρχαίων κειμένων, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της Μακεδονικής Δυναστείας (867-1056 μ.Χ.). Η βιβλιοθήκη του Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης αποτελεί σημαντικό παράδειγμα βιβλιοθήκης αυτής της περιόδου.

Μερικούς αιώνες αργότερα, η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204 μ.Χ. συνετέλεσε στην εγκατάλειψη πολλών βιβλιοθηκών και την απώλεια αμέτρητων κειμένων. Ωστόσο, ορισμένες βιβλιοθήκες σε μοναστήρια και άλλα θρησκευτικά ιδρύματα κατάφεραν να επιβιώσουν. Στη συνέχεια, όταν η Βυζαντινή

Αυτοκρατορία αποκατέστησε τον έλεγχο της στην Κωνσταντινούπολη το 1261 μ.Χ., εντάθηκε η προσπάθεια για τη διάσωση της αρχαίας γνώσης.

Ο Πλήθων Γεμιστός, ένας επιφανής φιλόσοφος του 15ου αιώνα, έχει συνδεθεί με μια ευρεία αναβίωση των κλασικών σπουδών και της φιλοσοφίας, συμβάλλοντας σημαντικά στην αναγέννηση της βιβλιοθηκονομίας. Παρά την πολιτική και οικονομική παρακμή, η περίοδος αυτή είδε μια σημαντική ανάπτυξη των βιβλιοθηκών με πολλά νέα ιδρύματα να δημιουργούνται και πολλά παλιά να ανασυγκροτούνται.

Μεταξύ των σημαντικών βιβλιοθηκών της Βυζαντινής περιόδου συγκαταλέγεται η βιβλιοθήκη του Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης που περιελάμβανε έργα από έναν ευρύ φάσμα γνωστικών αντικειμένων όπως φιλοσοφίας, ιστορίας, θεολογίας, φυσικών επιστημών. Το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στην Πάτμο είχε επίσης, μια εκτεταμένη βιβλιοθήκη, η οποία έπαιξε ζωτικό ρόλο στη διατήρηση των κλασικών κειμένων, συμπεριλαμβανομένων πολλών εργασιών της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους. Μια άλλη σημαντική βυζαντινή βιβλιοθήκη ήταν αυτή της Μονής Στουδίου στην Κωνσταντινούπολη, η οποία διέθετε, επίσης μια εκπληκτική συλλογή κειμένων.

Γενικά, στη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας υπήρχαν τέσσερις κατηγορίες βιβλιοθηκών αυτοκρατορικές, πατριαρχικές, μοναστικές και ιδιωτικές (Parademetriou, 2000: 171). Αυτές λειτούργησαν ως θεματοφύλακες της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και στους κόλπους τους ανδρώθηκαν οι πρωτοπόροι του ανθρωπιστικού κινήματος.

2.1.8. Οι βιβλιοθήκες κατά την περίοδο του Ευρωπαϊκού Μεσαίωνα: Αρωγοί της Αναγέννησης

Στον Μεσαίωνα, οι βιβλιοθήκες επωμίσθηκαν τον ρόλο της διάσωσης και της διατήρησης της γνώσης. Αναδείχθηκαν σε χώρους όπου τα χειρόγραφα των αρχαίων πολιτισμών (π.χ. των Ελλήνων και των Ρωμαίων) αντιγράφονταν και διατηρούνταν με εξαιρετική προσοχή από τους μοναχούς. Η διάσωση αυτής της γνώσης ήταν εξαιρετικά σημαντική, καθώς πολλά από αυτά τα κείμενα θα είχαν χαθεί οριστικά χωρίς τις προσπάθειες των μοναχών (Clanchy, 2012).

Μετά το 1204, αλλά κυρίως μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 υπήρξε μεγάλο ενδιαφέρον για τη συλλογή αρχαιοελληνικών κειμένων και μάλιστα με κάθε πρόσφορο τρόπο (αγορά, αντιγραφή, αρπαγή, ακόμη και κλοπή). Έτσι εξηγείται γιατί μεγάλες βιβλιοθήκες της Δύσης (Παρίσι, Βατικανό, Οξφόρδη, Μαδρίτη, Βιέννη), που ιδρύθηκαν μετά τον 15ο αιώνα, διατηρούν μέχρι σήμερα πλήθος ελληνικών χειρογράφων (Σεμερτζάκη, 2006:26).

Γενικά, οι βιβλιοθήκες του Μεσαίωνα υπήρξαν κέντρα μόρφωσης και μάθησης. Τις περισσότερες φορές βρίσκονταν σε μοναστήρια, όπου οι μοναχοί καθώς και μεγάλος αριθμός μαθητευόμενων μελετούσαν τα κείμενα. Κατά τον 12ο και 13ο αιώνα η ίδρυση των πανεπιστημίων επέκτεινε περαιτέρω αυτόν τον ρόλο της βιβλιοθήκης, καθώς τα πανεπιστήμια απαιτούσαν βιβλιοθήκες για την υποστήριξη της μάθησης και της έρευνας. Επιπλέον, ο ρόλος αυτός των βιβλιοθηκών ενισχύθηκε και από την εμφάνιση των "δημοσίων" βιβλιοθηκών, όπως αυτές στην Οξφόρδη και το Καμπρίτζ (Rouse, 1974).

Το θρησκευτικό στοιχείο των βιβλιοθηκών του Μεσαίωνα ήταν επίσης, καίριο. Πολλά από τα χειρόγραφα που διατηρούνταν και μελετιούνταν ήταν θρησκευτικά ή αφορούσαν τη θεολογία. Η δε επανεκτύπωση και η διανομή της Βίβλου και άλλων θρησκευτικών κειμένων εξασφάλιζαν τη διάχυση των διδασκαλιών της Εκκλησίας σε ολόκληρη την Ευρώπη (Murray, 2004). Επιπλέον τα χειρόγραφα και τα βιβλία της κλασικής γραμματείας που μετά την Άλωση μεταφέρθηκαν στη Δύση, μεταλαμπάδευσαν τον ελληνικό πολιτισμό, εμπλούτισαν βιβλιοθήκες όπως η Μαρκιανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας και η Λαυρεντιανή Βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας, στις οποίες σώζονται μέχρι σήμερα εκατοντάδες ελληνικά χειρόγραφα, που όχι μόνο διασώθηκαν από τον αφανισμό και τη λεηλασία αλλά αποτέλεσαν και τα πρώτα σπέρματα της Αναγέννησης.

2.1.9. Οι βιβλιοθήκες κατά την περίοδο της Αναγέννησης: Ζωτικοί χώροι πνευματικής ανάπτυξης

Στη διάρκεια της Αναγέννησης αναδύθηκε η ιδέα της ανθρωπιστικής γνώσης και η ανάγκη για εκπαίδευση και ενημέρωση των ανθρώπων (Pettegree, 2017). Το γεγονός αυτό

καθόρισε και τον ρόλο των βιβλιοθηκών, οι οποίες πλέον πρωταγωνίστησαν ως κέντρα διάδοσης γνώσεων και προώθησης των αναγεννησιακών ιδεών.

Την εποχή αυτή οι βιβλιοθήκες αποτέλεσαν έναν ζωτικό χώρο για την πνευματική ανάπτυξη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Βιβλιοθήκη του Βατικανού, που ιδρύθηκε το 1475 και η οποία συγκέντρωσε μεγάλο αριθμό χειρογράφων και εκτυπωμένων βιβλίων, ενισχύοντας την πνευματική και καλλιτεχνική παραγωγή της περιόδου (Chartier, 1994).

Επιπλέον, η εφεύρεση της τυπογραφίας από τον Gutenberg τον 15ο αιώνα ανέτρεψε τα μέχρι τότε δεδομένα και δημιούργησε τις προϋποθέσεις για τη μαζική παραγωγή βιβλίων. Η τεχνολογική αυτή κατάκτηση έκανε τη γνώση πιο προσβάσιμη και οι βιβλιοθήκες ήταν οι πρώτες που υιοθέτησαν την καινούρια τεχνολογία (Raven, 2007).

Έτσι, οι βιβλιοθήκες στην Αναγέννηση διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διάδοση του βιβλίου και συνέβαλαν στην προώθηση της ανθρώπινης γνώσης, στην εξάπλωση των αναγεννησιακών ιδεών και στη γενικότερη πνευματική ανάπτυξη της εποχής.

2.1.10. Οι βιβλιοθήκες κατά την περίοδο του Διαφωτισμού: Πυλώνες εκδημοκρατισμού της γνώσης

Κατά την περίοδο του Διαφωτισμού (17^ο -18^ο αιώνα) οι βιβλιοθήκες υποστήριξαν και ανέδειξαν τον κεντρικό ρόλο της γνώσης στην κοινωνία και την πολιτική και άρχισαν να αποτελούν χώρους δημόσιας πρόσβασης, όπου ο κάθε πολίτης μπορούσε να αποκτήσει γνώση. Αυτό επικροτήθηκε ως ένα βήμα προς τη δημοκρατία της γνώσης.

Η ιδέα των «δημόσιων» βιβλιοθηκών, ανοιχτών για τον κάθε πολίτη, που επικράτησε κατά τη διάρκεια του Διαφωτισμού ενίσχυσε γενικότερα τη θέση των βιβλιοθηκών και ειδικότερα της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ, η οποία ιδρύθηκε τον 15ο αιώνα όμως, αναπτύχθηκε και έγινε διαθέσιμη στο ευρύ κοινό κατά τη διάρκεια του Διαφωτισμού (Wiegand & Davis Jr, 1994).

Οι βιβλιοθήκες όμως, αποτέλεσαν και τη βάση για την ανάπτυξη και διάδοση των νέων επιστημονικών ανακαλύψεων που ήταν χαρακτηριστικές της εποχής του

Διαφωτισμού. Πολλές βιβλιοθήκες οργάνωναν διαλέξεις και διεξήγαγαν συζητήσεις για τα νέα επιστημονικά θέματα. Μεταξύ αυτών η βιβλιοθήκη της Ακαδημίας των Επιστημών στο Παρίσι που ιδρύθηκε το 1666, έγινε το κέντρο ανάπτυξης και διάδοσης των επιστημονικών ανακαλύψεων της εποχής (Battles, 2003).

Επίσης, οι βιβλιοθήκες αναπτύχθηκαν και ως κέντρα πνευματικής ζωής, όπου συζητούνταν τόσο φιλοσοφικά όσο και λογοτεχνικά ζητήματα. Αυτό οδήγησε σε μια ανάπτυξη της ανάγνωσης και της γραφής στην ευρύτερη κοινωνία. Η βιβλιοθήκη του Wolfenbüttel, η οποία ιδρύθηκε το 1572 στη Γερμανία, είναι παράδειγμα μιας βιβλιοθήκης που λειτούργησε ως κέντρο πνευματικής ζωής, καθώς προσέλκυσε λογοτέχνες, φιλοσόφους και ερευνητές από όλη την Ευρώπη (Blair, 2010).

Γενικά κατά την περίοδο του Διαφωτισμού, οι βιβλιοθήκες έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην προαγωγή των ιδεών και της γνώσης που διαμόρφωσαν την εποχή. Εξελίχθηκαν σε κέντρα για την ανάπτυξη και τη διάδοση των επιστημονικών, φιλοσοφικών και πολιτικών ιδεών που χαρακτήριζαν την εποχή. Αυτή η δραστηριότητα συνοδεύτηκε από αυξημένο εκδοτικό ενδιαφέρον και ευρεία διάδοση των βιβλίων, με αποτέλεσμα να γίνονται οι βιβλιοθήκες πιο δημοφιλείς και προσιτές στο ευρύ κοινό. Μάλιστα, ένα σημαντικό έργο της εποχής, η «Encyclopédie», είναι ενδεικτικό της σημασίας των βιβλιοθηκών.

Εν ολίγοις, οι βιβλιοθήκες της περιόδου του Διαφωτισμού ήταν σημαντικοί παράγοντες στη διάδοση της γνώσης, της επιστήμης και των ιδεών που διαμόρφωσαν τη σύγχρονη Ευρώπη και αποτέλεσαν τη βάση για τη δημοκρατία της γνώσης.

2.1.11. Οι βιβλιοθήκες στους νεότερους χρόνους: Πολυδύναμα κέντρα γνώσης, εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας και κοινωνικοποίησης

Ο ρόλος των βιβλιοθηκών μετά τον Διαφωτισμό και έως σήμερα έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές, αντανακλώντας τις εξελίξεις στην κοινωνία, την τεχνολογία και τις πληροφοριακές πρακτικές. Τον 19^ο αιώνα, οι ευρωπαϊκές βιβλιοθήκες, όπως η Βρετανική Βιβλιοθήκη, η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου των Ηνωμένων Πολιτειών και η Βιβλιοθήκη του Παρισιού, ανέπτυξαν σημαντικές συλλογές που συνέβαλαν στη διάδοση της διανοήσης και της κριτικής σκέψης (Darnton, 2009).

Με την έλευση της Βιομηχανικής Επανάστασης, οι βιβλιοθήκες εξελίχθηκαν για να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες ανάγκες για πρόσβαση στη γνώση. Η ίδρυση δημόσιων βιβλιοθηκών τον 19^ο αιώνα, όπως η Εθνική Βιβλιοθήκη των Ηνωμένων Πολιτειών και η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, αντανakλούσε τη σημασία της γνώσης για την κοινωνία (Harris, 1999). Ταυτόχρονα, οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες συνέχισαν να αναπτύσσονται, με μεγάλους συλλέκτες όπως ο Andrew Carnegie και ο J.P. Morgan να δημιουργούν εκτεταμένες συλλογές που προσφέρθηκαν στο κοινό (Hanson, 2009).

Με την πάροδο του χρόνου η εξέλιξη της τεχνολογίας και ο αναπτυσσόμενος ψηφιακός κόσμος επηρέασαν τον ρόλο των βιβλιοθηκών. Οι παραδοσιακές βιβλιοθήκες αναγκάστηκαν να υιοθετήσουν ψηφιακές πλατφόρμες και αρχεία για να προσφέρουν πρόσβαση σε ψηφιακές συλλογές και ηλεκτρονικούς πόρους (Borgman, 2007). Παράλληλα, η δημιουργία διαδικτυακών βιβλιοθηκών και ψηφιακών αποθετηρίων, όπως το Project Gutenberg και το Google Books, έχουν επιτρέψει την πρόσβαση σε εκατομμύρια έργα από όλο τον κόσμο (Borgman, 2015).

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι οι βιβλιοθήκες στη σύγχρονη εποχή διαδραματίζουν πολύ κρίσιμο ρόλο, προσαρμοζόμενες στις τεχνολογικές αλλαγές και συμβάλλοντας στην κοινωνία και την εκπαίδευση. Καταρχάς, αποτελούν πηγή γνώσης, καθώς παρέχουν πρόσβαση σε μια τεράστια ποικιλία πηγών πληροφοριών, από βιβλία και επιστημονικά περιοδικά μέχρι ψηφιακά μέσα και βάσεις δεδομένων (Aabø, 2005). Παράδειγμα τέτοιας δυναμικής αποτελεί η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου των ΗΠΑ, η οποία παρέχει πρόσβαση σε εκατομμύρια ψηφιοποιημένα έγγραφα και υλικό αρχείων σε ολόκληρο τον κόσμο μέσω του διαδικτύου.

Επίσης, συμβάλλουν στη δια βίου μάθηση, αφού υποστηρίζουν την αυτοεκπαίδευση, προσφέροντας πρόσβαση σε μαθησιακό υλικό για όλες τις ηλικίες και επίπεδα εκπαίδευσης (Johnson, 2018). Επιπροσθέτως, αποτελούν κοινωνικά κέντρα, διότι συχνά διοργανώνουν εκδηλώσεις, ομιλίες, ομάδες ανάγνωσης και εκπαιδευτικά προγράμματα, λειτουργώντας ως κοινωνικός κόμβος (Goulding, 2006). Για παράδειγμα, η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας στην Αίγυπτο διοργανώνει επιστημονικές εκδηλώσεις, συνέδρια και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Γενικά, η σύγχρονη βιβλιοθήκη, στην εποχή της τεχνολογίας, προσαρμόζεται στις αλλαγές, συνδυάζοντας παραδοσιακές και νέες υπηρεσίες (Lankes, 2011). Εξέχον παράδειγμα αποτελεί το Seattle Central Library στις ΗΠΑ. Πρόκειται για ένα καινοτόμο δείγμα αρχιτεκτονικής που λειτουργεί ως χώρος συνάντησης της κοινότητας αλλά και ως χώρος μάθησης και τέχνης.

3. Ορισμός της έννοιας της Δημόσιας βιβλιοθήκης (Public library)

Με στόχο την παροχή ίσων εκπαιδευτικών ευκαιριών για τους ενήλικες και περιορισμού των διακρίσεων ιδρύθηκαν οι πρώτες δημόσιες βιβλιοθήκες κατά τον 19^ο αιώνα στην Αγγλία και τις ΗΠΑ. Μάλιστα, τυπικό παράδειγμα ίδρυσης δημόσιας βιβλιοθήκης που βασίστηκε στην παραπάνω ιδέα αποτελεί η βιβλιοθήκη της Βοστώνης (1848), η οποία λειτούργησε το 1854.

Διατρέχοντας την σχετική βιβλιογραφία διαπιστώνει κανείς πως η έννοια της δημόσιας βιβλιοθήκης έχει οριστεί διαφορετικά από διαφορετικούς ειδικούς και ανάλογα με τη σημασία που δίνουν στους στόχους της. Έτσι, για όσους δίνουν έμφαση στις εκπαιδευτικές παροχές και δραστηριότητες η δημόσια βιβλιοθήκη θεωρείται Λαϊκό Πανεπιστήμιο (Sisco, & Whitson, 1990:21)⁴. Για όσους εστιάζουν στον ψυχαγωγικό ρόλο των δημόσιων βιβλιοθηκών και στην δημιουργική κάλυψη του ελεύθερου χρόνου αυτές αντιμετωπίζονται ως ένα πολιτιστικό κέντρο στο οποίο έχει πρόσβαση κάθε δημότης (Hayes, & Morris, 2005). Για κάποιους πάλι, η δημόσια βιβλιοθήκη είναι ένα κέντρο παροχής αυθεντικών πληροφοριών για διάφορες πτυχές της ζωής. Οι Kerslake & Kinnell (1998:159) όμως, υποστηρίζουν πως ο ορισμός της δημόσιας βιβλιοθήκης, όποιος κι αν είναι, θα πρέπει να περιλαμβάνει και το δικαίωμα πληροφόρησης του πολίτη ιδιαίτερα σε μια κοινωνία της πληροφορίας. Θεωρούν δε ότι προάσπιση και η επέκταση αυτού του δικαιώματος είναι μέρος μιας διαδικασίας που συμβάλλει στην υπεράσπιση του δημόσιου συμφέροντος και στην εδραίωση μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς.

Όπως καταδεικνύεται από τις παραπάνω προσεγγίσεις κάθε ορισμός της δημόσιας βιβλιοθήκης υπερτονίζει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της. Στα σημεία όμως, που συγκλίνουν όλοι οι ορισμοί είναι ότι δημόσιες βιβλιοθήκες είναι αυτές που χρηματοδοτούνται από δημόσιες πηγές, λειτουργούν ως εκπαιδευτικοί, πολιτιστικοί και

⁴ Οι συγγραφείς κάνουν αναφορά στον ορισμό που έδωσε ο Alvin Johnson (1938) για τις δημόσιες βιβλιοθήκες χαρακτηρίζοντάς τες ως «πανεπιστήμιο του λαού». Τον ορισμό αυτό αποδέχονται οι Sisco, B. R., & Whitson, D. L. και τον υιοθετούν και ως τίτλο του συγκεκριμένου άρθρου τους.

πληροφοριακοί κόμβοι και απευθύνονται σε άτομα κάθε ηλικίας, κάθε πνευματικού επιπέδου και κάθε κοινωνικού στρώματος.

Γενικά, ο ορισμός της δημόσιας βιβλιοθήκης έχει στη βάση του την ιδέα ότι η δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών μέσω των βιβλιοθηκών στη γνώση, τη σκέψη, τον πολιτισμό και τις πληροφορίες συμβάλλει στον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας (UNESCO 2015). Έτσι, η δημόσια βιβλιοθήκη, συχνά ορίζεται ως η καρδιά μιας κοινότητας και θεωρείται ένα πολύτιμο ίδρυμα που στέκεται ως φάρος γνώσης, προσβασιμότητας και συμμετοχής και με την παρουσία της συμβάλλει στον εκδημοκρατισμό μιας κοινότητας. Όμως, οι δημόσιες βιβλιοθήκες προάγουν τη δημοκρατία μόνο, εάν παράγουν και διανέμουν πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό κεφάλαιο, επειδή η παραγωγή και η διανομή αυτού του κεφαλαίου δίνει τη δυνατότητα στους αποδέκτες του να επιδιώξουν τα προσωπικά και ομαδικά τους συμφέροντα (Ignatov, Webb, Poulin, Parajuli, Fleming, Batra & Neupane, 2012:71).

Σήμερα, το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών από τις δημόσιες βιβλιοθήκες είναι μεγάλο και αλλάζει με την πάροδο του χρόνου, καθώς συνδέεται και καθορίζεται από τις αλλαγές στην κοινωνία, την οικονομία και την τεχνολογία. Γι' αυτό και ο ορισμός των δημόσιων βιβλιοθηκών επιδέχεται ριζικό επαναπροσδιορισμό ως προς το είδος των υπηρεσιών που παρέχει. Υπ' αυτή την έννοια η δημόσια βιβλιοθήκη δεν είναι μια απόλυτη, ολοκληρωμένη κατάσταση που πρέπει να επιτευχθεί, αλλά είναι ένας στόχος, που συνεχώς επαναξιολογείται και επαναπροσδιορίζεται (Vincent, 1986: 3).

Προς επίρρωση των παραπάνω αξίζει να αναφερθεί ότι το Institute of Museum and Library Services των ΗΠΑ⁵ δημοσίευσε τον Αύγουστο του 2021 τα αποτελέσματα της έρευνας του 2019 για τη λειτουργία των Δημόσιων Βιβλιοθηκών⁶. Σε αυτήν μεταξύ άλλων

⁵ Μέρος της αποστολής του IMLS είναι να διεξάγει έρευνα πολιτικής, ανάλυση και συλλογή δεδομένων για την επέκταση και τη βελτίωση των υπηρεσιών των μουσείων και των βιβλιοθηκών της χώρας.

⁶ Institute of Museum and Library Services, (2021). Characteristics of Public Libraries in the United States: Results from the FY 2019 Public Libraries Survey. Διαθέσιμο στο: <https://www.imls.gov/sites/default/files/2021-08/fy19-pls-results.pdf> (Πρόσβαση 6-8-2023).

ορίζει τη Δημόσια Βιβλιοθήκη ως τον ακρογωνιαίο λίθο σύνδεσης και ανάπτυξης μιας κοινότητας. Εστιάζει δε στο γεγονός ότι οι δημόσιες βιβλιοθήκες είχαν ιστορικά μια στενή σχέση με τις κοινότητές τους, καθώς συνέδεαν τους επισκέπτες τους με ένα πλήθος γνώσεων και πληροφοριών. Επιπροσθέτως, επισημαίνει πως ο ρόλος των δημόσιων βιβλιοθηκών τα τελευταία χρόνια έχει διευρυνθεί και ότι αυτές πλέον δεν είναι μόνο χώροι όπου οι άνθρωποι μπορούν να αναζητήσουν βοήθεια για τις ανάγκες της έρευνας τους και πληροφόρηση αλλά είναι επίσης, χώροι συγκέντρωσης της κοινότητας και πεδίο ανάπτυξης δημόσιου λόγου και δράσεων.

Επιπλέον, στις μέρες μας, πολλοί είναι οι μελετητές που πιστεύουν ότι ενώ τα σχολεία αναλαμβάνουν τον βασικό εκπαιδευτικό ρόλο για τα παιδιά οι δημόσιες βιβλιοθήκες αναλαμβάνουν βασικό εκπαιδευτικό ρόλο για τους ενήλικες. Και αυτό, διότι οι βιβλιοθήκες είναι συνολικά οι πιο σημαντικές πηγές για τη δια βίου μάθηση, καθώς αναπτύσσουν δράσεις που αφορούν τον ψηφιακό γραμματισμό και τις άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης (Horning, A., 2010:163).

Συνοψίζοντας λοιπόν, θα λέγαμε πως οι δημόσιες βιβλιοθήκες ορίζονται ως χώροι τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης που προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, δραστηριοτήτων και ευκαιριών σε άτομα κάθε ηλικίας και κάθε κοινωνικού και πνευματικού υπόβαθρου.

4. Δημόσιες Βιβλιοθήκες: Ο ρόλος και η λειτουργία τους σύμφωνα με τους διεθνείς οργανισμούς Unesco/ Ifla

Για δεκαετίες, διεθνείς κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί οργανισμοί όπως η UNESCO και η Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκών (IFLA) έχουν επενδύσει σε δημόσιες βιβλιοθήκες στις αναπτυσσόμενες χώρες με βάση την ιδέα ότι οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν στον εκδημοκρατισμό και την εθνική ανάπτυξη.

Ο ρόλος των δημόσιων βιβλιοθηκών είναι ευρύς και πολυεπίπεδος και αποτυπώνεται με τον πιο σαφή και διαυγή τρόπο στο μανιφέστο των UNESCO/ IFLA. Η UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)⁷ σε συνεργασία με την IFLA (International Federation of Library Associations)⁸ έχουν συντάξει και δημοσιεύσει την πρώτη Διακήρυξη για τις δημόσιες βιβλιοθήκες το 1947 και έκτοτε έχουν προχωρήσει σε αναθεώρησή της τρεις φορές: το 1972 και 1994 και προσφάτως το 2022. Στόχος των διακηρύξεων αυτών είναι να ορίσουν την έννοια της δημόσιας βιβλιοθήκης και να δώσουν τις κατευθυντήριες γραμμές για τον ρόλο, τη διοίκηση και την οργάνωση της.

⁷ ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ «Ιδρύθηκε στις [16 Νοεμβρίου του 1945](#), ώρα 12. Στόχος του Οργανισμού αυτού είναι η παγίωση της παγκόσμιας [ειρήνης](#) μέσα από την επικοινωνία των λαών δια της [εκπαίδευσης](#), των [φυσικών](#) και [κοινωνικών επιστημών](#) και του [πολιτισμού](#). Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια η UNESCO αποτελεί ένα διεθνές κέντρο επικοινωνίας αλλά και εργαστήριο ιδεών στη δημιουργία προτύπων στη συνομολόγηση διεθνών συνθηκών σε πλείστα αναδυόμενα προβλήματα όπως ηθικής τάξης, καθώς και τον σεβασμό και τις κοινές αξίες κάθε πολιτισμού των λαών. Ο σύγχρονος ρόλος του Οργανισμού αυτού κρίνεται πολύ σημαντικός ιδιαίτερα στην αναζήτηση παγκόσμιων οραμάτων για τον αμοιβαίο σεβασμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη των λαών που υπαγορεύουν σχετικές συνθήκες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με απώτερο στόχο την εξάλειψη της φτώχειας ή τουλάχιστον τον περιορισμό της.»

⁸ ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ «Η Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκών και Ιδρυμάτων ([αγγ](#): International Federation of Library Associations and Institutions - IFLA) ιδρύθηκε το [1927](#) στο [Εδιμβούργο](#), εκπροσωπεί τις ενώσεις των βιβλιοθηκονόμων και τα ιδρύματα βιβλιοθηκών και προωθεί τα επαγγελματικά τους συμφέροντα. Πρόκειται για έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό, τα μέλη του οποίου ξεπερνούν τις 1500 συμμετοχές σε 150 χώρες. Η συνολική λειτουργία της IFLA καθορίζεται από το στρατηγικό σχεδιασμό, τον οποίο [διαμορφώνει το Διοικητικό Συμβούλιο](#), και συχνά υπόκειται σε αναθεωρήσεις και μετατροπές σύμφωνα με τις εκάστοτε προτεραιότητες της Ομοσπονδίας.»

⁸Βλ. σχητ.: IFLA/ UNESCO (2022). 1 IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022. Διαθέσιμο στο: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2006/1/IFLAUNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> (Πρόσβαση 8-6-23).

Σύμφωνα λοιπόν, με τη Διακήρυξη των IFLA/UNESCO του 2022,⁹ η δημόσια βιβλιοθήκη θεωρείται συνώνυμη με την εκπαίδευση και ορίζεται ως η τοπική πύλη στη γνώση, την ενημέρωση, την ένταξη και τον πολιτισμό. Οφείλει δε να παρέχει το στοιχειώδες πλαίσιο για τη δια βίου μάθηση και την πολιτιστική ανάπτυξη των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων χωρίς περιορισμούς και αποκλεισμούς.

Ως εκ τούτου, οι υπηρεσίες της δημόσιας βιβλιοθήκης οφείλουν να παρέχονται με βάση την ισότητα πρόσβασης για όλους, ανεξαρτήτως ηλικίας, φυλής, φύλου, θρησκείας, εθνικότητας, γλώσσας, κοινωνικής θέσης και κάθε άλλου χαρακτηριστικού. Στο πλαίσιο αυτής της ισότητας, οι βιβλιοθήκες οφείλουν να παρέχουν ειδικές υπηρεσίες και υλικά σε όσους χρήστες δεν μπορούν, για οποιονδήποτε λόγο, να χρησιμοποιήσουν τις συμβατικές υπηρεσίες και το υπάρχον υλικό, όπως για παράδειγμα γλωσσικές μειονότητες, άτομα με αναπηρίες, άτομα με ανεπαρκείς δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού και υπολογιστών, αναλφάβητους, ασθενείς που νοσηλεύονται σε νοσοκομεία ή άτομα που εκτίουν ποινή φυλάκισης σε σωφρονιστικά καταστήματα.

Επιπλέον, γνώμονας της ορθής λειτουργίας των δημόσιων βιβλιοθηκών οφείλει να είναι η παροχή υλικού που να καλύπτει τις ανάγκες κάθε ηλικιακής ομάδας και να θέτει στην υπηρεσία τους παραδοσιακά υλικά, υπηρεσίες αλλά και σύγχρονες τεχνολογίες και πόρους (π.χ. βιβλία, πρόσβαση στο διαδίκτυο, εκτυπωτικές εγκαταστάσεις και προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης), που μπορούν να τροφοδοτήσουν την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Θεμελιώδες επίσης, θεωρείται οι παρεχόμενες υπηρεσίες των βιβλιοθηκών να διακρίνονται για την υψηλή ποιότητα, τη συνάφεια με τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες και να αντανακλούν τη γλωσσική και πολιτιστική ποικιλομορφία της κοινότητας. Το δε υλικό θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τις τρέχουσες τάσεις και την εξέλιξη της κοινωνίας και

⁹Βλ. σχετ.: IFLA/ UNESCO (2022). 1 IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022. Διαθέσιμο στο: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2006/1/IFLAUNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> (Πρόσβαση 8-6-23).

να υπηρετεί την ιστορική μνήμη. Ενώ οι συλλογές και οι υπηρεσίες δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε καμία μορφή ιδεολογικής, πολιτικής ή θρησκευτικής λογοκρισίας, ούτε εμπορικές πιέσεις.

Στον πυρήνα των υπηρεσιών των δημόσιων βιβλιοθηκών, σύμφωνα με τη διακήρυξη, θα πρέπει να βρίσκονται βασικές αποστολές τους που συνδέονται με την πληροφόρηση, τον αλφαριθμητισμό, την εκπαίδευση, τη συμπερίληψη, τη συμμετοχή στα κοινά και τον πολιτισμό. Επίσης, η παροχή πρόσβασης σε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών και ιδεών οφείλει να γίνεται χωρίς λογοκρισία, να παρέχεται υποστήριξη της επίσημης και άτυπης εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα και να υποστηρίζεται η δια βίου μάθηση, που επιτρέπει τη συνεχή αυτοεκπαίδευση και ενημέρωση ανάλογα με τα ενδιαφέροντά του κάθε ατόμου και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του.

Πιο συγκεκριμένα οι IFLA/UNESCO ορίζουν ως βασικές αποστολές των δημόσιων βιβλιοθηκών τις παρακάτω:

- Παροχή ευκαιριών για προσωπική δημιουργική ανάπτυξη και τόνωση της φαντασίας, της δημιουργικότητας, της περιέργειας και της ενσυναίσθησης
- Δημιουργία και ενίσχυση αναγνωστικών συνηθειών στα παιδιά από μικρή ηλικία
- Έναρξη, υποστήριξη και συμμετοχή σε δραστηριότητες και προγράμματα αλφαριθμητισμού, διαχείρισης της πληροφορίας και ανάπτυξης δεξιοτήτων στην ψηφιακή παιδεία
- Παροχή υπηρεσιών τόσο δια ζώσης όσο και εξ αποστάσεως μέσω ψηφιακών τεχνολογιών στην πρόσβαση σε πληροφορίες, συλλογές και προγράμματα
- Εξασφάλιση πρόσβασης για όλους τους ανθρώπους σε κάθε είδους κοινοτική πληροφορία και ευκαιρίες για κοινοτική οργάνωση
- Πρόσβαση στην επιστημονική γνώση, όπως ερευνητικά αποτελέσματα και πληροφορίες για την υγεία που μπορούν να επηρεάσουν τη ζωή των χρηστών τους
- Παροχή επαρκών υπηρεσιών πληροφόρησης σε τοπικές επιχειρήσεις, ενώσεις και ομάδες συμφερόντων
- Προστασία, διατήρηση και πρόσβαση στην τοπική παράδοση

- Ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου και προώθηση της πολιτισμικής πολυμορφίας
- Προώθηση της διατήρησης και ουσιαστικής πρόσβασης σε πολιτιστικές εκφράσεις και παράδοση, εκτίμηση των τεχνών, η ανοιχτή πρόσβαση στην επιστημονική γνώση, την έρευνα και τις καινοτομίες.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε πως η δημόσια βιβλιοθήκη ουσιαστικά είναι μια δωρεάν βιβλιοθήκη, που χρηματοδοτείται από δημόσιους πόρους που παρέχει αμερόληπτες υπηρεσίες σε όλα τα μέλη μιας τοπικής κοινότητας και λειτουργεί βοηθητικά προς τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Είναι ένας δημοκρατικός θεσμός που παρέχει πληροφορίες, εκπαίδευση και πολιτιστικό περιβάλλον στον καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του. Παράλληλα εντοπίζει και η συλλέγει σημαντικό πολιτιστικό υλικό που διατίθεται στην περιοχή της. Αυτά μπορεί να είναι έργα τέχνης ή γλυπτικής, πίνακες ζωγραφικής, λογοτεχνικά έγγραφα, μουσικά όργανα του παρελθόντος κ.λπ. Εν ολίγοις, μια δημόσια βιβλιοθήκη αναζητά όλα αυτά τα υλικά που συνδέουν τους ανθρώπους της περιοχής με το πολιτιστικό παρελθόν της. Επίσης, το γεγονός ότι οι πόροι (δηλαδή, το βιβλίο και το υπόλοιπο υλικό) και οι υπηρεσίες της δημόσιας βιβλιοθήκης μπορούν να χρησιμοποιηθούν από οποιοδήποτε άτομο, ανεξάρτητα από την κοινωνική θέση, τη θρησκεία ή το φύλο του ατόμου καταδεικνύει τη δημόσια βιβλιοθήκη, ως τον πιο δημοκρατικό από τους δημοκρατικούς θεσμούς που ίδρυσε η ανθρωπότητα.

5. Ο ρόλος και οι λειτουργίες των δημόσιων βιβλιοθηκών στον σύγχρονο κόσμο

Στο σύγχρονο κόσμο ο ρόλος των δημόσιων βιβλιοθηκών έχει ενισχυθεί και οι λειτουργίες τους έχουν διευρυνθεί καθιστώντας τες έναν ουσιαστικό θεσμό. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν μεταμορφωθεί πλέον σε πολυδύναμα πολιτιστικά κέντρα, σε χώρους κοινωνικοποίησης, σε πεδία ποικίλων δραστηριοτήτων και εργαστηρίων, σε κέντρα πληροφόρησης και ενίσχυσης των δημοτών. Προωθούν τον αλφαριθμητισμό, τη συμμετοχή της κοινότητας, παρέχουν πρόσβαση σε πληροφορίες και προσφέρουν καινοτόμες υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των χρηστών τους. Όπως εύστοχα επισημαίνει ο Crawford (2014), οι βιβλιοθήκες είναι πλέον η καρδιά κάθε κοινότητας και η συνεχής συνάφεια και προσαρμοστικότητά τους είναι και θα είναι ζωτικής σημασίας για το μέλλον της κοινωνίας.

Στις μέρες μας οι δημόσιες βιβλιοθήκες ως ζωτικοί συντελεστές της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και της κοινοτικής ανάπτυξης υιοθετούν ένα πλήθος νέων δραστηριοτήτων και λειτουργιών. Στο άρθρο «Public Library: Functions and Objectives» (2018), που δημοσιεύθηκε στο Academic blog for *Library and information Science*, γίνεται μία καίρια παρουσίαση των σύγχρονων λειτουργιών δημόσιων βιβλιοθηκών που συνοψίζονται στις παρακάτω :¹⁰

1. **Ανάπτυξη Προσωπικότητας και Δια Βίου Μάθηση:** Οι δημόσιες βιβλιοθήκες υπερβαίνουν την παροχή πρόσβασης σε πληροφορίες και συμβάλλουν ενεργά στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και της δια βίου μάθησης. Μέσα από πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα, εργαστήρια, διαλέξεις, σεμινάρια και πολιτιστικές εκδηλώσεις, οι βιβλιοθήκες δημιουργούν ένα περιβάλλον που καλλιεργεί την

¹⁰ By LISedunetwork, Academic blog for *Library and information Science*, (2018). Public Library: Functions and Objectives. Διαθέσιμο στο: <https://www.lisedunetwork.com/public-library-2/> (Πρόσβαση 9-8-2023).

- προσωπική ανάπτυξη και την πνευματική περιέργεια. Είτε φιλοξενούν λέσχες βιβλίου είτε προσφέρουν μαθήματα γλώσσας είτε παρέχουν ευκαιρίες για ανάπτυξη δεξιοτήτων, οι βιβλιοθήκες εμπνέουν τα άτομα να συνεχίσουν να μαθαίνουν και να εξερευνούν νέα θέματα σε όλη τους τη ζωή.
2. **Πρόσβαση στην Πληροφορία και Διάδοση Γνώσης:** Οι δημόσιες βιβλιοθήκες λειτουργούν ως πύλη για πληροφορίες και γνώση για όλα τα μέλη της κοινότητας. Διαθέτοντας μια εκτενή συλλογή βιβλίων, περιοδικών, ψηφιακών πόρων και βάσεων δεδομένων, οι βιβλιοθήκες διασφαλίζουν μια πληθώρα πληροφοριών που είναι προσβάσιμες σε όλους, ανεξάρτητα από την ηλικία, το φύλο ή το κοινωνικό-οικονομικό υπόβαθρο.
 3. **Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση (Υποστήριξη της Τυπικής και της Άτυπης Εκπαίδευσης):** Οι δημόσιες βιβλιοθήκες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην υποστήριξη της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα. Παρέχουν πολύτιμους πόρους και υλικό αναφοράς για μαθητές διαφόρων ηλικιακών ομάδων. Είτε βοηθούν ένα παιδί στις σχολικές του εργασίες είτε παρέχουν ερευνητικό υλικό για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι βιβλιοθήκες χρησιμεύουν ως σύντροφοι στο ταξίδι της δια βίου μάθησης. Λειτουργούν ως πάροχοι άτυπης εκπαίδευσης, προσφέροντας πληθώρα πόρων για αυτομάθηση, έρευνα και προσωπική ανάπτυξη.
 4. **Καλλιέργεια κουλτούρας ανάγνωσης:** Μία από τις πρωταρχικές λειτουργίες των δημόσιων βιβλιοθηκών είναι η προώθηση μιας κουλτούρας ανάγνωσης στην κοινότητα. Προσφέροντας μια εκτενή συλλογή βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων, οι βιβλιοθήκες εμπνέουν ανθρώπους όλων των ηλικιών να ασχοληθούν με τον γραπτό λόγο. Μέσα από συναρπαστικές συνεδρίες αφήγησης, λέσχες βιβλίων, ώρες παραμυθιών και προκλήσεις ανάγνωσης, οι βιβλιοθήκες κάνουν την ανάγνωση μια ευχάριστη και ενδιαφέρουσα εμπειρία, καλλιεργώντας τη δια βίου αγάπη για τα βιβλία.

5. **Κοινοτική Δέσμευση και Κοινωνική Συνοχή:** Οι δημόσιες βιβλιοθήκες λειτουργούν ως πολιτιστικοί κόμβοι και ζωτικά κοινοτικά κέντρα που προάγουν την κοινωνική συνοχή και τη συμμετοχή της κοινότητας¹¹. Προσφέρουν έναν ασφαλής και φιλόξενο χώρο όπου άτομα όλων των ηλικιών μπορούν να συναντηθούν για να μοιραστούν ιδέες, να συμμετάσχουν σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, σε διάφορες δραστηριότητες και να παρακολουθήσουν εργαστήρια, εκθέσεις, διαλέξεις.
6. **Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς:** Ως θεματοφύλακες της συλλογικής γνώσης και της ιστορίας των κοινοτήτων τους, οι δημόσιες βιβλιοθήκες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο και στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Συλλέγουν, αρχειοθετούν και προστατεύουν ιστορικά έγγραφα, τοπικά αρχεία και πολιτιστικά αντικείμενα, διασφαλίζοντας την αγάπη για τη συλλογική μνήμη της κοινότητας και τη δυνατότητα πρόσβασης σε αυτήν από τις μελλοντικές γενιές.
7. **Ενδυνάμωση μέσω πρόσβασης σε πληροφορίες:** Παρά τον τεράστιο όγκο των πληροφοριών που διατίθενται στο διαδίκτυο σήμερα, δεν έχουν όλοι πρόσβαση σε αυτές. Οι βιβλιοθήκες όμως, μπορούν να προσφέρουν πρόσβαση σε ψηφιακούς πόρους, όπως ηλεκτρονικά βιβλία, διαδικτυακές βάσεις δεδομένων και υπηρεσίες διαδικτύου, γεγονός που τις καθιστά απαραίτητες για άτομα που ενδέχεται να μην έχουν πρόσβαση σε αυτούς τους πόρους. Προσφέροντας αμερόληπτους και αξιόπιστους πόρους, οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν στην γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος και διασφαλίζουν σε όλους ίσες ευκαιρίες μάθησης και ανάπτυξης.
8. **Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας:** Οι δημόσιες βιβλιοθήκες διαδραματίζουν επίσης, ζωτικό ρόλο στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης παρέχοντας πόρους και πληροφορίες σε επιχειρηματίες, επιχειρήσεις και άτομα που αναζητούν εργασία. Μέσω εργαστηρίων και

¹¹ Βλ. σχετ.: Small (2018)

προγραμμάτων για την επιχειρηματικότητα, τον χρηματοοικονομικό γραμματισμό και την εξέλιξη της σταδιοδρομίας, οι βιβλιοθήκες ενδυναμώνουν τα άτομα με τις δεξιότητες και τις γνώσεις που χρειάζονται για να επιβιώσουν στη σύγχρονη διαρκώς μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Επιπλέον, οι βιβλιοθήκες παρέχουν στα άτομα που αναζητούν εργασία πρόσβαση σε πόρους απασχόλησης, διαδικτυακούς πίνακες θέσεων εργασίας και βοήθεια στη δημιουργία βιογραφικών, προκειμένου αυτά να διεκδικήσουν με σιγουριά μια θέση στην αγορά εργασίας.

Όπως γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω, οι λειτουργίες των δημόσιων βιβλιοθηκών εκτείνονται πολύ πέρα από την παροχή πρόσβασης σε βιβλία. Στις μέρες μας γίνονται κόμβοι γνώσης και διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην εκπαίδευση, τη συμμετοχή της κοινότητας, την πολιτιστική διατήρηση και την οικονομική ανάπτυξη. Αποτελούν ζωτικό πόρο για ανθρώπους κάθε ηλικίας και υπόβαθρου, παρέχοντας πρόσβαση σε πληροφορίες, υποστηρίζοντας την εκπαίδευση, προάγοντας μια κουλτούρα ανάγνωσης και ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή. Ως θεματοφύλακες της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι δημόσιες βιβλιοθήκες διατηρούν τη συλλογική μνήμη των κοινοτήτων και προωθούν την τοπική ιστορία και ταυτότητα. Πέρα από τα βιβλία, οι βιβλιοθήκες δημιουργούν ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει τη δια βίου μάθηση, την πνευματική αναζήτηση και την προσωπική ανάπτυξη. Με τις ποικίλες λειτουργίες τους και την ακλόνητη δέσμευσή τους στην εξυπηρέτηση του κοινού, οι δημόσιες βιβλιοθήκες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στον εμπλουτισμό της ζωής και στην ενδυνάμωση των ατόμων και καθίστανται ακρογωνιαίοι λίθοι της γνώσης και της μάθησης των κοινοτήτων.

6. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες του κόσμου καινοτομούν

Όλο και περισσότερες δημόσιες βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο αποδέχονται τις σύγχρονες οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές προκλήσεις και προβαίνουν στην υιοθέτηση ρηξικέλευθων προγραμμάτων, δράσεων, παροχών, εργαστηρίων για να καλύψουν τις αναδυόμενες ανάγκες των χρηστών/επισκεπτών τους. Σε τρεις σχετικά πρόσφατες έρευνες των Nicholson (2017), Potnis, Winberry, Finn, Hunt (2019) και Abutayeh (2021) επιχειρείται η αναζήτηση και κατηγοριοποίηση καινοτομιών που υιοθέτησαν οι δημόσιες βιβλιοθήκες τόσο στις ΗΠΑ όσο και άλλες χώρες του κόσμου στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στις σύγχρονες προκλήσεις και στις ανάγκες των χρηστών/επισκεπτών όλων των κατηγοριών (παιδιών, νέων, ηλικιωμένων, κρατουμένων, ομάδων με αναπηρία, νοικοκυρών κ.ά.).

Στην έρευνα που πραγματοποίησαν οι Potnis και σύν. (2019) σε 108 βραβευμένες από το κοινό βιβλιοθήκες των ΗΠΑ κατέγραψαν 80 καινοτομίες που υιοθέτησαν οι δημόσιες βιβλιοθήκες. Στη εργασία τους αυτή εκτός από την απόπειρα να ορίσουν την έννοια «καινοτομία» επιχειρήσαν να ομαδοποιήσουν τις καινοτομίες στους ακόλουθους τέσσερις τύπους: Προγράμματα (προσανατολισμένα στην πρόσβαση / χρήση), Διαδικασία (με γνώμονα την αποδοτικότητα / αποτελεσματικότητα), Συνεργασία (εσωτερική/εξωτερική) και Τεχνολογία (τεχνολογίες που βασίζονται στο διαδίκτυο/βοηθητικές τεχνολογίες/τεχνητή νοημοσύνη).

Στο βιβλίο της με τίτλο «Innovation in Public Libraries» η Nicholson (2017) παρουσιάζει τις καινοτομίες που έχουν υιοθετήσει οι δημόσιες βιβλιοθήκες σε διάφορες χώρες του κόσμου, αφού έχει κάνει μία εκτεταμένη έρευνα. Αρχικά και μεταξύ άλλων, επισημαίνει πως οι βιβλιοθήκες έχουν μια ισχυρή παράδοση καινοτομίας καθώς προσαρμόζουν τις υπηρεσίες τους ανάλογα με τα μεταβαλλόμενα περιβάλλοντα, τις εξωτερικές πιέσεις και τις προσδοκίες των χρηστών. Μάλιστα, για να οργανώσει καλύτερα το υλικό της έρευνάς της ομαδοποιεί τις καινοτόμες δραστηριότητες, υπηρεσίες, παροχές και πόρους σε πέντε κατηγορίες: συλλογές, υπηρεσίες πελατών, τεχνολογία, προγράμματα και κτήρια βιβλιοθηκών.

Τέλος, στη μελέτη του ο Abutayeh (2021), όπως δηλώνει ο ίδιος επεδίωξε να διερευνήσει τις νέες εμπνευσμένες υπηρεσίες και μη παραδοσιακές δραστηριότητες μέσω των διαδικτυακών πυλών βιβλιοθηκών από διάφορες χώρες σε όλο τον κόσμο.

Και οι τρεις έρευνες, αν και σε ορισμένα σημεία αλληλεπικαλύπτονται, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον (με σημαντικότερη την εκτενή και διεξοδική έρευνα της Nicolson, η οποία προηγείται χρονικά), καθώς απαριθμούν ένα πλήθος καινοτομιών που εντυπωσιάζουν με την ευρηματικότητα τους. Ενδεικτικά θα παρουσιάσουμε μερικές από αυτές που έχουν καταγραφεί στις τρεις έρευνες και οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τις σύγχρονες δημόσιες βιβλιοθήκες.

6.1. Εμπλουτισμός, διαχείριση και διευκόλυνση της πρόσβασης σε συλλογές και πόρους

Μεταξύ των καινοτομιών λοιπόν, που έχουν καταγραφεί πολλές αφορούν τη σύνθεση και τη διαχείριση των συλλογών. Οι βιβλιοθήκες εστιάζουν όλο και περισσότερο στο είδος των συλλογών που θα πρέπει να διαθέτουν καθώς και στο πως θα κάνουν τις συλλογές τους πιο προσιτές στο κοινό και πιο σχετικές με τα ενδιαφέροντά τους. Χαρακτηριστική καινοτομία των σύγχρονων βιβλιοθηκών είναι ότι επικεντρώνονται στη χρήση φυσικών συλλογών, τη θεματική επιλογή και εξειδίκευση των οποίων υλοποιούν με την εμπλοκή των χρηστών στη διαμόρφωση της συλλογής των βιβλίων.

Επίσης, πολλές βιβλιοθήκες καινοτομούν έχοντας ως βασική πεποίθηση πως θα πρέπει να διεισδύουν στο περιβάλλον των χρηστών τους. Έτσι, όλο και περισσότερες βιβλιοθήκες αντί να περιμένουν τους επισκέπτες/χρήστες να έρθουν στο χώρο τους, οι ίδιες επιδιώκουν να τοποθετήσουν τις συλλογές τους στο περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται ήδη οι χρήστες τους και κατά τη διάρκεια της αναμονής τους εκεί αναζητούν κάτι να διαβάσουν. Στο πλαίσιο αυτό τοποθετούν «αυτόματους δανειστές» βιβλίων σε εμπορικά κέντρα, αεροδρόμια, νοσοκομεία κ.ά. Με χρήση αναγνώρισης ραδιοσυχνότητας (RFID) και συνδεδεμένο στο σύστημα διαχείρισης της βιβλιοθήκης, το μηχάνημα αυτόματου δανεισμού παρέχει τους διαθέσιμους τίτλους για δανεισμό και δέχεται επιστροφές βιβλίων.

Επίσης, ορισμένες βιβλιοθήκες έχουν συνεργαστεί με αεροδρόμια για να παρέχουν τόσο σημεία πρόσβασης Wi-Fi όσο και ηλεκτρονικά βιβλία στους ταξιδιώτες που

περιμένουν τις πτήσεις τους. Οι κωδικοί QR παρέχουν στους χρήστες, που διαθέτουν κινητές συσκευές, συνδέσμους προς τη συλλογή ηλεκτρονικών βιβλίων των δημόσιων βιβλιοθηκών. Άλλες πάλι βιβλιοθήκες επιδιώκουν να δημιουργήσουν έναν φυσικό χώρο βιβλιοθήκης σε αεροδρόμια ή επιλέγουν να εγκαταστήσουν υπολογιστές με οθόνη αφής για πρόσβαση στο διαδίκτυο, σε ηλεκτρονικά περιοδικά, σε παιδικά ηλεκτρονικά βιβλία και πληροφορίες. Πάρα πολλές βιβλιοθήκες επίσης, αναπτύσσουν καλοκαιρινές δράσεις φιλιαναγνωσίας για παιδιά. Αξιοποιούν τις κινητές βιβλιοθήκες τους (trolleybus) για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε πάρκα, πλατείες και χώρους όπου συχνάζουν πολλοί άνθρωποι.

Στην παραπάνω περίπτωση εντάσσεται και το ενδιαφέρον εγχείρημα αξιοποίησης ενός παροπλισμένου τρόλεϊ ως κινητής βιβλιοθήκης (Trolley book) σε ένα δημοφιλές πάρκο της Μολδαβίας. Εφοδιασμένο με εκτυπωτές, παιχνίδια και κινητές συσκευές, σύντομα το trolley book έγινε αξιοθέατο και κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών περίπου 11.600 παιδιά συμμετείχαν σε δραστηριότητες. Μάλιστα, δημοτικότητα του trolley book ήταν τόσο μεγάλη που αξιοποιήθηκε και τα επόμενα καλοκαίρια.

Άλλη επιλογή με την οποία επιχειρούν οι βιβλιοθήκες να προσεγγίσουν τους χρήστες τους είναι με αξιοποίηση ποδηλάτων (book bikes). Τα ιδιαίτερα αυτά ποδήλατα οδηγούν μέλη του προσωπικού των βιβλιοθηκών, τα οποία προωθούν τις συλλογές της. Στην πραγματικότητα τα book bikes λειτουργούν ως λιλιπούτιες κινητές βιβλιοθήκες ή διαφημίζουν δράσεις και υπηρεσίες των βιβλιοθηκών τους. Επίσης, τα book bikes αξιοποιούνται για να μεταφέρουν βιβλία σε αποδέκτες που δεν μπορούν να προσέλθουν οι ίδιοι στις βιβλιοθήκες.

Άλλες βιβλιοθήκες πάλι καινοτομούν ξεπερνώντας την παραδοσιακή οργάνωσή τους (παροχή μιας ολοκληρωμένης συλλογής που καλύπτει όλες τις θεματικές ενότητες) και μεταβάλλονται σε βιβλιοθήκες οι οποίες θεματοποιούν τις συλλογές τους ανάλογα με τα δημογραφικά στοιχεία ή την τοποθεσία στην οποία βρίσκονται. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις, οι βιβλιοθήκες αλλάζουν τη θεματική της συλλογής τους μετά τη μετεγκατάσταση και τη συνύπαρξή τους με άλλα ιδρύματα. Μεταξύ άλλων καταγράφεται το παράδειγμα βιβλιοθήκης, που μοιράζεται ένα κτήριο με μια σχολή χορού και ένα δημοτικό ωδείο. Στην περίπτωση αυτή η βιβλιοθήκη αφιερώνει έναν ολόκληρο όροφο της

σε πόρους μουσικής, χορού και θεάτρου. Αυτή η επιλογή βέβαια, επηρεάζει και τη θεματική της συλλογής αλλά και το είδος των εκδηλώσεων της.

Πολλές βιβλιοθήκες πάλι χτίζονται και οργανώνονται με βάση ένα συγκεκριμένο θέμα, το οποίο αντανακλάται και στη συλλογή των βιβλίων και του αρχειακού υλικού της. Για παράδειγμα η Κεντρική Δημόσια Βιβλιοθήκη της Σιγκαπούρης δημιούργησε το My Tree House το 2013· μια βιβλιοθήκη για παιδιά της οποίας η συλλογή είναι βασισμένη σε περιβαλλοντικά θέματα. Η βιβλιοθήκη αυτή περιλαμβάνει ένα αριθμό βιβλίων μυθοπλασίας σχετικά με τα φυτά, τα ζώα, το περιβάλλον αλλά περιλαμβάνει και μη λογοτεχνικό υλικό με θέματα σχετικά με τη φύση, την κλιματική αλλαγή και την ανακύκλωση. Όμως, και η Μουσική Βιβλιοθήκη Odense στη Δανία προσφέρει ένα τεράστιο υλικό σε CD, βινύλιο LP και συλλογή βιβλίων και επιπλέον διαθέτει χώρο πρακτικής οργάνων, χώρο συναυλιών και μουσικών διαλέξεων καθώς και στούντιο ηχογράφησης.

Γενικά, η ανάπτυξη των εξειδικευμένων συλλογών οδηγεί τις βιβλιοθήκες να προσαρμόσουν τις συλλογές τους σε συγκεκριμένες τοπικές ανάγκες και να κερδίζουν έτσι το ενδιαφέρον των χρηστών/επισκεπτών τους.

Υπάρχουν όμως, και βιβλιοθήκες που αναζητούν νέους τρόπους για να αξιοποιήσουν προϋπάρχουσες συλλογές η οποίες έχουν κάπως παραμεληθεί. Η χρήση ή η εμφάνιση πόρων με διαφορετικό τρόπο συχνά δίνει νέα πνοή σε μια συλλογή ανανεώνοντας το ενδιαφέρον των χρηστών. Για παράδειγμα η δημόσια βιβλιοθήκη της Λυών, με αφορμή τον εορτασμό των εκατό χρόνων από την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου το 2014, προώθησε τη χρήση των ιστορικών συλλογών της και αξιοποίησε την παραμελημένη συλλογή υλικού του Α' Παγκοσμίου Πολέμου σε εκθέσεις, εκδηλώσεις κ.ά. Άλλη πάλι βιβλιοθήκη στη Γαλλία ανέσυρε την παρωχημένη συλλογή δίσκων βινυλίου, την οποία είχε στις αποθήκες από καιρό, και άρχισε ξανά να την προωθεί δυναμικά ως μέρος της συλλογής της και να κερδίζει όχι μόνο το ενδιαφέρον των χρηστών/επισκεπτών της αλλά και ένα μικρό εισόδημα.

Σημαντική καινοτομία αποτελεί και η απόφαση ορισμένων βιβλιοθηκών να εμπλουτίζουν τις συλλογές με τις δημιουργίες των χρηστών τους. Το πρόγραμμα

Community Writing Project επιτρέπει σε τοπικούς συγγραφείς να υποβάλλουν το έργο τους στη βιβλιοθήκη και έτσι να εμπλουτίσουν και τη συλλογή της βιβλιοθήκης.

Υποστηρίζοντας λοιπόν, τη γραφή και ενθαρρύνοντας τη δημιουργικότητα των χρηστών/επισκεπτών τους, οι βιβλιοθήκες όχι μόνο επιτρέπουν να δημοσιεύουν βιβλία τους σε έντυπη μορφή ή σε ηλεκτρονική αλλά περιλαμβάνουν τα δημοσιευμένα έργα σε ειδικές συλλογές. Για παράδειγμα η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Σακραμέντο στις Ηνωμένες Πολιτείες, διαθέτει μια ειδική συλλογή τοπικών συγγραφέων, η οποία υποστηρίζεται από το κοινοτικό της συγγραφικό και εκδοτικό κέντρο I Street Press.

6.2. Ταξινόμικό σύστημα

Η ταξινόμηση των συλλογών είναι επίσης, ένας τομέας όπου οι βιβλιοθήκες καινοτομούν με στόχο την ευκολότερη πρόσβαση των χρηστών/επισκεπτών σε αυτές. Έτσι, κάποιες βιβλιοθήκες θεώρησαν ότι το σύστημα ταξινόμησης δεκαδικών Dewey ήταν ακατάλληλο για μια μικρή συλλογή και ανέπτυξαν ένα σύστημα 10 ζωνών ειδών, χρησιμοποιώντας τίτλους όπως «υγεία» και «επιστήμη και φύση» κ.ά.

6.3. Δημόσιες βιβλιοθήκες και η διασύνδεσή τους με τις τοπικές κοινωνίες

Οι βιβλιοθήκες όμως, διερευνούν και τρόπους με τους οποίους μπορούν να βελτιώσουν τη σχέση τους όχι μόνο με τους χρήστες/επισκέπτες αλλά και γενικότερα με τα μέλη της τοπικής κοινωνίας. Γι' αυτό προωθούν τόσο την ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των πολιτών για αυτές όσο και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις υπηρεσίες τους. Προκειμένου να προωθηθεί μια τέτοια σχέση, οι βιβλιοθήκες εφαρμόζουν διάφορους τρόπους ενίσχυσης των σχέσεων και μείωσης των εμποδίων πρόσβασης. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας πολιτικής, προωθείται από ορισμένες βιβλιοθήκες η συμμετοχή της κοινότητας και των χρηστών της βιβλιοθήκης στις διαδικασίες σχεδιασμού είτε πρόκειται για το σχεδιασμό ενός νέου κτηρίου είτε για τον εμπλουτισμό της συλλογής της βιβλιοθήκης και της γενικότερης δραστηριότητάς της.

Στην περίπτωση αυτή εντάσσεται και το εγχείρημα της Βιβλιοθήκης του Ελσίνκι, η οποία, όταν έλαβε την απόφαση να κατασκευάσει μια νέα Κεντρική Βιβλιοθήκη, ενέπλεξε τους πολίτες σε μια ευρεία συμμετοχική διαδικασία σχεδιασμού του κτηρίου. Κάνοντας ένα βήμα παραπέρα στη συνέχεια, οι κάτοικοι του Ελσίνκι κλήθηκαν να προτείνουν και νέες δράσεις και υπηρεσίες για τη βιβλιοθήκη τους.

Άλλες καινοτόμες πρωτοβουλίες έχουν επικεντρωθεί στη μείωση των εμποδίων στην πρόσβαση και στη βελτίωση των ευκαιριών αυτοεξυπηρέτησης για τους χρήστες. Για παράδειγμα, η Βιβλιοθήκη και η Υπηρεσία Πληροφοριών του Warwickshire, στο Ηνωμένο Βασίλειο, ξεκίνησε ένα πρόγραμμα για την παροχή πρόσβασης σε υπηρεσίες βιβλιοθήκης για την πλειοψηφία των μαθητών των δημοτικών σχολείων της περιοχής, δίνοντας σε κάθε μαθητή μια κάρτα μέλους της βιβλιοθήκης. Σε συνεργασία με τα σχολεία και αξιοποιώντας τα δεδομένα από τις εγγραφές σε αυτά, τα παιδιά εγγράφηκαν ως νέοι «δανειολήπτες βιβλίων» στο σύστημα διαχείρισης της βιβλιοθήκης και στη συνέχεια τα σχολεία διένειμαν τις προεκτυπωμένες κάρτες στους μαθητές τους. Αυτό το «Πρόγραμμα Πρόσβασης στο Σχολείο» πρόκειται για καινοτομία, που επιτρέπει στους μαθητές της περιοχής να έχουν πρόσβαση σε εργαλεία έρευνας της βιβλιοθήκης και να δανείζονται περισσότερα βιβλία, DVD και άλλους πόρους της βιβλιοθήκης για προσωπική τους χρήση.

Επιπλέον, πολλές βιβλιοθήκες για να ενισχύσουν τη διασύνδεσή τους με την κοινωνία, έχουν επιλέξει την παράταση των ωρών λειτουργίας. Μια τέτοια επιλογή θεωρείται όλο και περισσότερο ως ένας τρόπος βελτίωσης της πρόσβασης των χρηστών/επισκεπτών στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης. Μεγάλες βιβλιοθήκες λοιπόν, ανά τον κόσμο λειτουργούν 7 ημέρες την εβδομάδα και διευρύνουν το ωράριο λειτουργίας τους από τις 8 π.μ. έως τις 10 μ.μ. Επίσης, πολλές από αυτές καθιερώνουν ως χρόνο διεκπεραίωσης των εργασιών τις 24 έως 48 ώρες, γεγονός που συμβάλλει στην επιτάχυνση της διαδικασίας καταλογογράφησης.

6.4. Προγράμματα και δράσεις προσωπικής βελτίωσης και ψυχαγωγίας

Η ποσότητα και η ποικιλία των προγραμμάτων που υλοποιούν οι δημόσιες βιβλιοθήκες είναι τεράστια, καλύπτοντας τα πάντα, από κλαμπ ζωγραφικής ενηλίκων

μέχρι κοινοτικούς κήπους. Είναι σημαντικό πως οι τοπικές ανάγκες και οι επιθυμίες της κοινότητας παίζουν σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις των βιβλιοθηκών να αναπτύξουν και να εκτελέσουν συγκεκριμένα προγράμματα.

Η διερεύνηση των καινοτόμων προγραμμάτων σε αυτό το επίπεδο αποκαλύπτει πολλά κοινά θέματα και μια ενδιαφέρουσα αύξηση της ποικιλίας τους. Υλοποιούνται ενδιαφέροντα προγράμματα που καλύπτουν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο και βοηθούν στη χαλάρωση ή καλλιεργούν τα χόμπι των ενηλίκων με αδιαμφισβήτητα οφέλη για την ευημερία της κοινότητας, τη μάθηση και την κοινωνικοποίηση. Επίσης, αναπτύσσονται προγράμματα ψηφιακού γραμματισμού, καθώς και προγράμματα σχετικά με διάφορα επιστημονικά θέματα, με θέματα τεχνολογίας και τεχνών για την προώθηση της μάθησης, των δεξιοτήτων ψηφιακής παιδείας και της δημιουργικότητας. Ακόμη, οι βιβλιοθήκες προσβλέπουν στην υλοποίηση προγραμμάτων που προάγουν την υγεία ή στοχεύουν στις ανάγκες υγείας συγκεκριμένων μελών της κοινότητας παρέχοντας στοχευμένους πόρους και υλοποιώντας σχετικές εκδηλώσεις. Επιπλέον, τα προγράμματα λογοτεχνίας, ανάγνωσης και αλφαριθμητισμού τόσο για ενήλικες όσο και για παιδιά παραμένουν στο επίκεντρο των βιβλιοθηκών, προσφέρονται με μεγάλη ποικιλία και στοχεύουν στην καλλιέργεια της αγάπης για την ανάγνωση. Επίσης, οι βιβλιοθήκες παρέχουν προγράμματα σχετικά με τη χειροτεχνία, τη μαγειρική, την κηπουρική και τη συζήτηση με αφορμή βιβλία ή ταινίες. Λέσχες ζωγραφικής ενηλίκων, δημιουργικής γραφής, ανάγνωσης κ.ά. εμφανίζονται στις βιβλιοθήκες όλο και πιο συχνά και προκαλούν το ζωηρό ενδιαφέρον των χρηστών/επισκεπτών.

Πολλές βιβλιοθήκες επίσης, κάνουν πιο ελκυστικά τα προγράμματά τους χρησιμοποιώντας εξωτερικούς χώρους ως περιβάλλοντα μάθησης, για προγράμματα που περιλαμβάνουν κοινοτικούς κήπους, εργαστήρια παραγωγής τροφίμων και βιωσιμότητας, μαθήματα αστικής κηπουρικής, τα οποία ενισχύονται και με δανεισμό εργαλείων κηπουρικής. Τα προγράμματα με θέμα την υγεία αυξάνονται και αυτά, καθώς οι βιβλιοθήκες προσπαθούν να παρέχουν υπηρεσίες και πόρους για άτομα της κοινότητας με προβλήματα όρασης ή ακοής και γενικότερα με αναπηρίες ή προβλήματα ψυχικής υγείας κ.ά.

Οι βιβλιοθήκες αναπτύσσουν επίσης, προγράμματα για να ενθαρρύνουν τη σωματική δραστηριότητα και την φυσική άσκηση των μελών τους. Στο πλαίσιο αυτό υλοποιούνται εκδηλώσεις που περιλαμβάνουν περιπάτους σε ασύλλια σε συνδυασμό με ανάγνωση ποίησης, λογοτεχνικές παραστάσεις σε συνδυασμό με χορό, εκδηλώσεις με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρας Ψυχικής Υγείας σχετικά με το άγχος και την ψυχική υγεία. Ευρηματικές είναι και οι εκδηλώσεις που περιλαμβάνουν άσκηση ή κολύμβηση και βιβλία. Συχνά η ανάγνωση ενός βιβλίου συνδυάζεται, με εμπνευσμένο τρόπο, με ένα περίπατο ή το κολύμπι ή με ένα νυχτερινό κυνήγι για παιδιά, που συνοδεύονται από ενήλικες, και το οποίο καταλήγει στη διήγηση παραμυθιών γύρω από τη φωτιά με τη συνοδεία ζεστών ροφημάτων.

Οι βιβλιοθήκες βέβαια, συνεχίζουν πάντα να προωθούν την ποιοτική λογοτεχνία με μια σειρά πρωτοβουλιών που καλλιεργούν την αγάπη για τα βιβλία και την ανάγνωση. Υλοποιούν δράσεις που ενθαρρύνουν τη συγγραφή και τη δημοσίευση των έργων. Υλοποιούν προγράμματα που επικεντρώνονται σε συλλογικές αναγνωστικές εμπειρίες με αφορμή την πρόσκληση των κατοίκων μιας ολόκληρης πόλης να ψηφίσουν το αγαπημένο τους βιβλίο. Ενώ πολλές βιβλιοθήκες αναπτύσσουν καινοτόμα προγράμματα και για την ενίσχυση των δεξιοτήτων γραμματισμού, ιδιαίτερα για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Πολλές βιβλιοθήκες προσφέρουν εκπαιδευτικά παιχνίδια αλλά και μάθηση μέσω παιχνιδιών για παιδιά προσχολικής ηλικίας μεταξύ 1-5 ετών.

Ακόμη πολλές δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν εξελιχθεί σε άτυπους χώρους εκπαίδευσης STEM¹² φιλοξενώντας προγράμματα και εκθέσεις που εμπνέουν παιδιά και ενήλικες. Αυτές οι πρωτοβουλίες υποστηρίζουν τη μάθηση των παιδιών και των ενηλίκων με ποικίλους τρόπους, οι οποίοι διαφέρουν κατά πολύ από τις μεθόδους της τυπικής εκπαίδευσης που παρέχουν τα σχολεία. Όλο και περισσότερες βιβλιοθήκες λοιπόν, επεκτείνουν την προσφορά τους σε προγράμματα με θέμα την Επιστήμη, την Τεχνολογία, τη Μηχανική, τα Μαθηματικά (STEM) και την κουλτούρα των κατασκευών. Μάλιστα

¹² Το *STEM* [Science, Technology, Engineering, Mathematics] είναι μια κοινή συντομογραφία για τέσσερις στενά συνδεδεμένους τομείς σπουδών: επιστήμη, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά.

πολλά παραδοσιακά καλοκαιρινά προγράμματα ανάγνωσης έχουν θεωρηθεί ως μια ευκαιρία για την προώθηση της μάθησης STEM.

Όμως, τα προγράμματα βιβλιοθηκών που επικεντρώνονται στη μάθηση δίνουν μεγάλη έμφαση και στις δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού και τεχνολογίας, καθώς και στην προετοιμασία για εργασία.

Επίσης, πολλές βιβλιοθήκες προσβλέπουν και στην αξιοποίηση των χώρων τους ως τόπο συνάντησης για την υποστήριξη συλλόγων και την ενίσχυση διαδικτυακών μαθημάτων. Ενδεικτικά αναφέρουμε την περίπτωση της δημόσιας βιβλιοθήκης του Μάντσεστερ στο Ηνωμένο Βασίλειο, που σε συνεργασία με άλλους φορείς προσφέρει δωρεάν εργαστήρια ψηφιακής παιδείας σε άνεργες γυναίκες. Τα μαθήματα περιλαμβάνουν βασικές δεξιότητες πληροφορικής, εισαγωγή στην ανάπτυξη ιστοσελίδων, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στον προγραμματισμό.

Οι βιβλιοθήκες αναπτύσσουν πολύ συχνά και σειρά από ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις που ενισχύουν τη συμμετοχή της κοινότητας, αξιοποιούν τα ενδιαφέροντα συγκεκριμένων δημογραφικών ομάδων και προωθούν τις τέχνες και τον πολιτισμό. Έτσι, υλοποιούνται εκδηλώσεις που εμπλουτίζουν το περιβάλλον της βιβλιοθήκης με δραστηριότητες ασυνήθιστες, ενδιαφέρουσες και εμπνευσμένες όπως οι συναυλίες ενός ροκ συγκροτήματος στους χώρους της βιβλιοθήκη καθ' όλη τη διάρκεια μιας εβδομάδας.

Μεταξύ των διακεκριμένων εμπειριών είναι και η παροχή εργαστηρίων ψηφιακών μέσων. Η Δημόσια Βιβλιοθήκη Skokie στην πολιτεία του Ιλινόις, αποτελεί πρότυπο τέτοιου είδους παροχών, καθώς τα μέλη της κοινότητας μπορούν παράγουν βίντεο κλιπ, ηχογραφημένη μουσική, φωτογραφίες, σχέδια και γενικά μπορούν να εκφράζονται δημιουργικά. Η βιβλιοθήκη παρέχει στους χρήστες/επισκέπτες της το λογισμικό και την τεχνολογία για αυτές τις δραστηριότητες σε μια ειδικά σχεδιασμένη αίθουσα υπολογιστών, που περιλαμβάνει υπολογιστές με εγκατεστημένο λογισμικό επεξεργασίας πολυμέσων, εξειδικευμένα πληκτρολόγια και εκτυπωτές και στούντιο ηχογράφησης.

Ακόμη, αρκετές βιβλιοθήκες, κυρίως στις ΗΠΑ, προσφέρουν υπηρεσίες για μικρές επιχειρήσεις στο πλαίσιο των οποίων βοηθούν τους επίδοξους επιχειρηματίες στα αρχικά στάδια του επιχειρείν. Επίσης, ενθαρρύνουν την ανάπτυξη του δημόσιου λόγου μέσα από συντονισμένα φόρουμ και χώρους. Προσφέρουν επιπλέον, μεγάλης κλίμακας εκπαίδευση

στις νέες τεχνολογίες. Παρέχουν εργαλεία λογισμικού και εκπαίδευση σε αυτά προκειμένου να αξιοποιηθούν σε καινοτόμες δημιουργίες, όπως το λογισμικό ψηφιακού μάρκετινγκ, σχεδίασης και φωτογραφίας Adobe, λογισμικά σχεδιασμού και προσομοίωσης ρομποτικής και κυκλωμάτων, λογισμικό στούντιο για εγγραφή ήχου-βίντεο κ.λπ. Ακόμη αναπτύσσουν προγράμματα αφήγησης, στα οποία οι συμμετέχοντες/-σες εκπαιδεύονται ως αφηγητές. Μέσω ενός τέτοιου προγράμματος καλλιεργούν τις δεξιότητες τους τόσο στην προφορική όσο και γραπτή αφήγηση· κατάκτηση που μπορεί να τους/τις βοηθήσει στην προσωπική και επαγγελματική τους ζωή.

Επιπλέον, οι βιβλιοθήκες όλο και περισσότερο εντάσσουν στις δράσεις τους προγράμματα μαγειρικής (Literacy center for cooking) με τα οποία επιδιώκουν να ενισχύσουν τις γνώσεις για τις τροφές, τη γνωριμία με τις διάφορες κουζίνες, τον τρόπο παρασκευής των φαγητών. Επίσης, προωθούν την ανταλλαγή σπόρων, την πρόσβαση σε νέα και διαφορετικά φυτά και λαχανικά κ.ά., τη δημιουργία δημόσιων κήπων. Τα προγράμματα αυτά συχνά απευθύνονται σε άτομα με νοητική υστέρηση και αποσκοπούν να τα εκπαιδεύουν στην προετοιμασία και παρασκευή του φαγητού τους.

6.5. Προγράμματα και δράσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης

Όμως, οι δημόσιες βιβλιοθήκες, επειδή ως χώροι διαθέτουν κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή και ασφαλές περιβάλλον για τις συναντήσεις της κοινότητας, θεωρούνται ιδανικοί χώροι για την προώθηση της ένταξης στην κοινότητα. Έτσι, πολλές βιβλιοθήκες παρέχουν ευκαιρίες κοινωνικοποίησης σε άτομα που μπορεί να αισθάνονται αποκομμένα από την κοινότητά τους. Σε τέτοια άτομα οι βιβλιοθήκες παρέχουν κατάλληλους πόρους και πληροφορίες και δίνουν την ευκαιρία να συγχρωτίζονται με τα μέλη της κοινότητας και να συμμετέχουν σε κοινοτικές δραστηριότητες.

Σε πρόγραμμα τέτοιας φιλοσοφίας, εθελοντές νεαρής ηλικίας διδάσκουν σε ατομικά μαθήματα δεξιότητες υπολογιστών και χρήση έξυπνων συσκευών όπως κινητά τηλέφωνα. Άλλοι πάλι εθελοντές διαιτολόγοι εκπαιδεύουν και ενδυναμώνουν νέους, φοιτητές, ηλικιωμένους και γενικότερα μέλη της κοινότητας να διατηρήσουν μια υγιεινή και ισορροπημένη διατροφή.

Οι χρήστες/επισκέπτες των βιβλιοθηκών με αναπηρίες έχουν επίσης, μερίδιο σε καινοτόμες υπηρεσίες, όπως η εκπαιδευτική υπηρεσία για άτομα με προβλήματα όρασης που παρέχεται από τη Βιβλιοθήκη George W. Covington Memorial στο Μισισσιπή σχετικά με τον τρόπο χρήσης τηλεφώνων, τεχνολογιών και εργαλείων βοηθητικής τεχνολογίας. Το πρόγραμμα παραδίδεται από μια ομάδα νεαρών εθελοντών που επιθυμούν να παρέχουν μαθήματα κατάρτισης, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει διαθέσιμος εκπαιδευτής ένας προς έναν για κάθε άτομο με αναπηρία συγκεκριμένες ώρες εντός της βιβλιοθήκης. Επίσης, σε πολλές βιβλιοθήκες προσφέρεται λογισμικό αναγνώρισης ομιλίας υψηλής ποιότητας για υπολογιστές. Γενικότερα, πολλές βιβλιοθήκες προσφέρουν υπηρεσίες και διευκολύνσεις για να βοηθήσουν μαθητές με αναπηρίες και προσωρινές παθήσεις μέσω μιας αίθουσας που ονομάζεται Αίθουσα Βοηθητικής Τεχνολογίας ATR και διαθέτει την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή.

Επιπλέον, πολλά αναγνωστήρια σε βιβλιοθήκες προορίζονται για μαθητές με αναπηρία και διαθέτουν αυτόματες εισόδους και εξόδους, κουμπιά ειδοποίησης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, γραφεία ρυθμιζόμενα καθ' ύψος και διακόπτες ρύθμισης φωτισμού για τη ρύθμιση των επιπέδων φωτισμού στην αίθουσα.

Ακόμη, όλο πιο συχνά δημιουργούνται βιβλιοθήκες στις φυλακές οι οποίες παρέχουν συνήθως παρόμοιο υλικό και υπηρεσίες με τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Δεν υπάρχουν περιορισμοί στην πρόσβαση σε υλικό και πληροφορίες της βιβλιοθήκης, εκτός εάν είναι γνωστό ότι η πρόσβαση αυτή αποτελεί απειλή για την ασφάλεια των φυλακών. Επιπλέον, αυτές οι βιβλιοθήκες μιμούνται το μοντέλο των δημοσίων βιβλιοθηκών παρέχοντας πόρους για προγράμματα εκπαίδευσης, δια βίου μάθησης και επανένταξης, ανάπτυξης δεξιοτήτων γραμματισμού, καθώς και άλλες ειδικές παροχές για εγκλείστους, όπως νομικές υπηρεσίες λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για κάλυψη των πολυπολιτισμικών και πολύγλωσσων χρηστών.

Δεν θα πρέπει όμως, να μας διαφύγει και το γεγονός ότι όλο και περισσότερες βιβλιοθήκες προσφέρουν υπηρεσίες πολιτιστικής υποδοχής για πρόσφυγες. Τα «With Open Arms», «Coming to Leipzig» και «Overcoming Strangeness» είναι απλώς παραδείγματα διαφόρων προγραμμάτων και δραστηριοτήτων βιβλιοθηκών σε πολλές ομοσπονδιακές πολιτείες της Γερμανίας, που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της

εγκατάστασης των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων. Μάλιστα, οι εργαζόμενοι στις βιβλιοθήκες προσεγγίζουν τους ανθρώπους αυτούς στους χώρους όπου ζουν. Ενδιαφέροντα προγράμματα (με χρηματοδότηση έργου και δωρεών) προς αυτή την κατεύθυνση υλοποιούν πολλές δημόσιες βιβλιοθήκες ευρωπαϊκών πόλεων όπως της Λειψίας και του Μαγδεμβούργου και δίνουν στα παιδιά πρόσφυγες την ευκαιρία να μιλήσουν για τις πατρίδες τους και να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους. Βιβλιοθήκες στην Αυστρία, τη Φινλανδία, τη Γερμανία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο καλύπτουν τις ανάγκες των προσφύγων και των αιτούντων άσυλου για πληροφορίες κατά την επανεγκατάστασή τους και τη διαδικασία επανένταξης. Μεταξύ αυτών των υπηρεσιών και δραστηριοτήτων υλοποιούνται και προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης.

Τέλος, πολλές βιβλιοθήκες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε προγράμματα που αφορούν γυναίκες. Στο πλαίσιο αυτό προσφέρουν προγράμματα σωματικής άσκησης για διατήρηση της φυσικής κατάστασης αλλά και κατάλληλη εκπαίδευση σε νέες γυναίκες και νοικοκυρές, που επιθυμούν να μάθουν συγκεκριμένα είδη χειροτεχνίας. Η μύηση στην τέχνη του κεντήματος και του πλεξίματος καθώς και εκπαιδευτικά σεμινάρια για τη δημιουργία χειροτεχνημάτων (π.χ. κατασκευή μάλλινων κούκλων και ζώων, κοσμημάτων κ.ά.), τα οποία στη συνέχεια παρέχονται δωρεάν στην κοινότητα των χρηστών, είναι ιδιαίτερα δημοφιλή. Συμβάλλουν δε ιδιαίτερα στην ενίσχυση των σχέσεων και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των γυναικών, που συμμετέχουν σε αυτά τα εκπαιδευτικά εργαστήρια.

6.6. Προσωπικό – λειτουργία - συνεργασίες

Κάποιες από τις καινοτομίες που υιοθετούν οι βιβλιοθήκες αφορούν το προσωπικό τους. Στο πλαίσιο αυτό πολλές βιβλιοθήκες αναπτύσσουν προγράμματα εξειδίκευσης βιβλιοθηκονόμων σε συγκεκριμένα αντικείμενα ή επιλέγουν να προσλαμβάνουν προσωπικό με συγκεκριμένη παιδεία και τεχνογνωσία για την παροχή ανάλογων υπηρεσιών ως βιβλιοθηκονόμοι αναφοράς. Στρατολογούν βιβλιοθηκονόμους από διαφορετικά κοινωνικά, πνευματικά, εθνικά κ.ά. υπόβαθρα, ώστε να εξυπηρετούν καλύτερα τους επισκέπτες/χρήστες της βιβλιοθήκης που διαφοροποιούνται ως προς την

ηλικία, το φύλο, την εθνικότητα, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τη φυσική ικανότητα κ.ά. Επίσης, επιλέγουν δημόσιους βιβλιοθηκονόμους με εξειδίκευση σε συγκεκριμένους θεματικούς τομείς, ώστε να καθοδηγούν καλύτερα τους επισκέπτες /χρήστες της βιβλιοθήκης κατά την αναζήτηση πηγών και πληροφοριών όπως βιβλία, CD κ.λπ.

Επιπλέον, ιδιαίτερα αποτελεσματική αποδεικνύεται σε πολλές βιβλιοθήκες η ύπαρξη ομάδας άμεσης δράσης «Task Force Makerspace» που αποτελείται από μέλη του προσωπικού, τα οποία διαθέτουν διαφορετικές δεξιότητες και τεχνογνωσία για κατασκευές και διαχείριση, και τα οποία βοηθούν όσους/-ες συμμετέχουν σε ομάδες δημιουργίας αντικειμένων κ.ά.

Ενδιαφέρουσες είναι και οι πρωτοβουλίες που αναπτύσσουν οι βιβλιοθήκες προωθώντας τις συνεργασίες με άλλα ιδρύματα σε τοπικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Είναι πλέον πολύ συνηθισμένη η συνεργασία των βιβλιοθηκών με κοινοτικές και νομαρχιακές οργανώσεις για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών, την υιοθέτηση καινοτόμων δραστηριοτήτων, τη χρηματοδότηση, την συμπαρουσίαση με μορφή πολιτιστικών ανταλλαγών ή την επιχορήγηση για κατάρτιση και σπουδές. Προς την ίδια κατεύθυνση αναπτύσσονται συνεργασίες μεταξύ δημόσιων και ακαδημαϊκών, σχολικών και γενικά διαφορετικών τύπων βιβλιοθηκών. Συχνά η συνεργασία των βιβλιοθηκών με διάφορους φορείς επεκτείνεται και στη διάθεση εκθεσιακών χώρων για δράσεις πολιτών

6.7. Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών

Σημαντικός αριθμός βιβλιοθηκών ανά τον κόσμο αξιοποιούν σε μεγάλο βαθμό τις νέες τεχνολογίες και την τεχνητή νοημοσύνη και μέσω αυτών παρέχουν υποστηρικτικές τεχνολογίες όπως μηχανές ανάγνωσης που είναι σχεδιασμένες για άτομα με προβλήματα όρασης. Οι περισσότερες από αυτές τις καινοτομίες καταργούν τα εμπόδια πρόσβασης και χρήσης ενός ευρέος φάσματος πόρων και υπηρεσιών δημιουργώντας έτσι μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς για παραδοσιακά περιθωριοποιημένους πληθυσμούς.

Επιπλέον, οι βιβλιοθήκες έχουν εντάξει στο σύνολό τους την έξυπνη και αποτελεσματική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Αποσκοπώντας στη δυναμική

αλληλεπίδραση με τους χρήστες/επισκέπτες, έχουν αξιοποιήσει εφαρμογές για κινητές συσκευές με διάφορους τρόπους. Άλλες έχουν προχωρήσει στην ανάπτυξη δικών τους εφαρμογών για τους χρήστες των βιβλιοθηκών, ενώ άλλες έχουν αξιοποιήσει υπάρχουσες εφαρμογές. Για παράδειγμα η βιβλιοθήκη Queens έχει αναπτύξει μια εφαρμογή που ενσωματώνει αναζήτηση καταλόγου, πληροφορίες συμβάντων και κρατήσεις, ζωντανή συνομιλία «Ρωτήστε έναν βιβλιοθηκάριο» καθώς και τη δυνατότητα σάρωσης ISBN και ελέγχου, εάν η βιβλιοθήκη διαθέτει αντίγραφο του αναζητούμενου τίτλου.

Οι βιβλιοθήκες όμως, δραστηριοποιούνται και προς την κατεύθυνση της μείωσης του ψηφιακού χάσματος παρέχοντας ασύρματη πρόσβαση στο διαδίκτυο και διαδικτυακό περιεχόμενο. Συνηθισμένες να παρέχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο μέσω υπολογιστών δημόσιας πρόσβασης, που βρίσκονται στα κτήριά τους, οι βιβλιοθήκες όλο και πιο συχνά «δανείζουν» πρόσβαση στο διαδίκτυο και χρήση σημείων πρόσβασης wi-fi.

Κάποιες βιβλιοθήκες πάλι, πειραματίζονται με τις νέες τεχνολογίες και βρίσκουν τρόπους να τις εφαρμόσουν στο περιβάλλον της βιβλιοθήκης. Αντιπροσωπευτική περίπτωση αποτελεί η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Λος Άντζελες, η οποία πειραματίστηκε με την τεχνολογία επαυξημένης πραγματικότητας σε ένα έργο συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλιφόρνια. Οι φοιτητές του Πανεπιστημίου ανέπτυξαν μια εφαρμογή επαυξημένης πραγματικότητας, που αφηγείται την ιστορία του κτηρίου της ιστορικής κεντρικής βιβλιοθήκης. Ενώ άλλες βιβλιοθήκες έχουν πειραματιστεί με διαδραστικά παιχνίδια, για να βελτιώσουν την αλληλεπίδραση της βιβλιοθήκης με τους χρήστες.

Όμως, και η τεχνολογία αυτοεξυπηρέτησης ενσωματώνεται ολοένα και περισσότερο στα κτήρια δημόσιων βιβλιοθηκών, παρέχοντας άνετη και εύκολη πρόσβαση των χρηστών στις υπηρεσίες τους. Ανάμεσα στις πιο εξέχουσες και επιτυχημένες εμπειρίες στον τομέα της τεχνολογίας και τη χρήση της στην παροχή εμπνευσμένων υπηρεσιών πληροφόρησης είναι η υπηρεσία Technology Petting Zoo που παρέχεται από την Κεντρική Βιβλιοθήκη του Austin. Αυτός είναι ένας ειδικός χώρος στη βιβλιοθήκη όπου οι χρήστες μπορούν να δουν μερικές από τις πιο πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις. Το Petting Zoo διαθέτει τεχνολογία, που η κοινότητα των χρηστών μπορεί να είναι περίεργη να χρησιμοποιήσει, αλλά δεν την έχει ακόμη στην κατοχή της ή δεν την έχει δοκιμάσει, όπως

Google Home, έξυπνα φώτα, λαμπτήρες Wi-Fi Philips Hue και 3D εκτυπωτές, που χρησιμοποιούνται για μοντελισμό και δημιουργία έργων τέχνης. Ο Tech Petting Zoo μάλιστα, απέκτησε πρόσφατα το Spire Studio, μια σύγχρονη τεχνολογία ήχου που προσφέρει πολλές επιλογές και προνόμια στον χρήστη του.

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε οι καινοτομίες που υιοθετούν οι δημόσιες βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο είναι πολυάριθμες και ιδιαίτερα εμπνευσμένες. Στην ενότητα αυτή παρουσιάσθηκαν ενδεικτικά μερικές από αυτές. Είναι προφανές από αυτή την παράθεση πως οι δημόσιες βιβλιοθήκες προσπαθώντας να ανταποκριθούν στις ανάγκες της κοινότητας για πληροφόρηση και γνώση, προσφέρουν προγράμματα μάθησης, βοήθεια στο σπίτι, προγράμματα μετά το σχολείο για παιδιά, πληροφόρηση για εργασία, βοήθεια για νέους μετανάστες, προγράμματα αλφαριθμητισμού κ.ά. Εν ολίγοις, οι καινοτομίες που υλοποιούν καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα αναγκών της κοινότητας και εδώ αξίζει να θυμηθούμε την ομαδοποίηση των Greenhalgh et al. (1993) που προσδιόρισαν πέντε κύριους τομείς της δημόσιας πολιτικής ή σφαίρες επιρροής, όπου οι δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν αντίκτυπο: εκπαίδευση, κοινωνική πολιτική, πληροφόρηση, πολιτιστικό εμπλουτισμό και οικονομική ανάπτυξη. Ασκώντας μια τέτοια δημόσια πολιτική οι δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν μεγάλη επίδραση στην οικοδόμηση αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης και στην εξάλειψη του αισθήματος της απομόνωσης. Αυξάνουν το επίπεδο ένταξης προάγοντας τη συνεργασία, την αγάπη και το αίσθημα ευθύνης απέναντι στην κοινότητα, γεγονός που ενισχύει την κοινωνική συνοχή και αποθαρρύνει τον κοινωνικό αποκλεισμό.

7. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

7.1. Θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας

Στην Ελλάδα οι δημόσιες βιβλιοθήκες είναι ιδρύματα που έχουν έδρα σε δήμους, δημοτικά διαμερίσματα ή κοινότητες της χώρας. Είναι βιβλιοθήκες που υποστηρίζονται εξ ολοκλήρου από δημόσιες δαπάνες, λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, απευθύνονται στο κοινό μιας πόλης ή μιας ορισμένης περιοχής και προορίζονται για κοινή χρήση.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες επιτρέπουν την πρόσβαση όλων των πολιτών στη γνώση και την πληροφορία και παρέχουν γενικό υλικό, που άπτεται όλων των θεματικών πεδίων, αλλά και ποικίλων υπηρεσιών. Συνεισφέρουν δε σημαντικά στην κοινωνική ένταξη και συνοχή των πολιτών.

Ο σκοπός των δημόσιων βιβλιοθηκών ορίζεται στο Άρθρο 5 παρ. 6 του Ν.3149/2003 και είναι απόλυτα συμβατός με τη διακήρυξη περί Δημοσίων Βιβλιοθηκών των IFLA/UNESCO.¹³ Η εφαρμογή μιας σειράς μορφωτικών, εκπαιδευτικών, πολιτιστικών και πληροφοριακών στόχων συνιστούν τον κεντρικό άξονα πάνω στον οποίο στηρίζεται ο Κανονισμός Λειτουργίας των Βιβλιοθηκών και δημιουργούν το ενιαίο πλαίσιο λειτουργίας τους. (ΥΑ 83064/ΙΖ/2003, ΦΕΚ 1173, τ. Β, 20/8/2003)¹⁴.

Η χώρα μας διαθέτει 46 δημόσιες βιβλιοθήκες σε όλη την ελληνική επικράτεια συμπεριλαμβανομένης και της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος η οποία έχει αναλάβει συντονιστικό ρόλο. Η λειτουργία τους διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 3149/2003,

¹³ Βιβλιοθήκες ως χώροι μάθησης: Απόψεις Γενικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών Μαρούσι, (Δεκέμβριος 2018). Διαθέσιμο στο: https://hgcl.minedu.gov.gr/images/documents/HGCL_LibAsLearningSpaces_postMeeting_v4.pdf

¹⁴ ΥΑ 83064/ΙΖ/2003 ΦΕΚ 1173/20.8.2003 Κανονισμός Λειτουργίας Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/bibliotheques/ya-83064-iz-2003.html> (Πρόσβαση 6-2-2023)

λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και χρηματοδοτούνται από αυτό. Από τις 45 βιβλιοθήκες οι 29 είναι κεντρικές και διαθέτουν κινητές βιβλιοθήκες και 10 έχουν χαρακτηριστεί ως «ιστορικές», διότι ο χρόνος λειτουργίας του υπερβαίνει τον έναν αιώνα και διαθέτουν παλιές συλλογές.¹⁵

7.2. Κατάλογος Δημόσιων Βιβλιοθηκών

1. Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδας
2. Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας
3. Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας
4. Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας
5. Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης
6. "Αιάντειος" Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης
7. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας
8. Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας
9. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών
10. Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών
11. Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Δημητσάνας
12. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας
13. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας
14. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης
15. Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς

¹⁵ Νόμος υπ' αριθ. 3149 ΦΕΚ Α' 141/10.6.2003. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/bibliotheke/n-3149-2003> (Πρόσβαση 1-6-2023).

16. Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου
17. "Ζωσιμαία" Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων
18. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας
19. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου
20. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας
21. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς
22. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας
23. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας
24. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας "Κων/νος Κούμας"
25. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λειβαδιάς
26. Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας
27. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου
28. Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Μήθυμνας
29. Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλεών
30. Δημόσια Ρουμάνειος Βιβλιοθήκη Μολάων
31. Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου
32. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης
33. 'Παπαχαραλάμπειος' Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου 30300
34. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου
35. Δημόσια Βιβλιοθήκη Πεταλιδίου
36. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου
37. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου

38. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου
39. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου
40. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών
41. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας
42. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης
43. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τρίπολης
44. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας
45. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας
46. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου "Κοραής"

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

8. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

8.1. Ίδρυση

Μεταξύ των πρώτων δημόσιων βιβλιοθηκών που λειτούργησαν στην Ελλάδα είναι η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών, η οποία ιδρύθηκε το 1952. Αρχικά φιλοξενήθηκε σε ιδιωτικούς χώρους που της παραχωρήθηκαν καθώς και στο 1ο Γυμνάσιο Αρρένων Σερρών. Το 1963 όμως, μεταφέρθηκε στον δεύτερο όροφο του κτηρίου του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Σερρών και το 2008 μεταστεγάστηκε σε ιδιόκτητο κτήριο στην οδό Ν. Νικολάου 20 στο κέντρο της πόλης των Σερρών. Η λειτουργία της, όπως και όλων των δημόσιων βιβλιοθηκών, διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 3149/2003 (ΦΕΚ/Α/141/10.6.2003).

8.2. Κτηριακές υποδομές

Το νέο κτήριο συνολικής επιφάνειας 3.200 τ.μ., αναπτύσσεται σε πέντε ορόφους και φιλοξενεί Αναγνωστήρια, Βιβλιοστάσια Ενηλίκων, Τμήμα Δανεισμού, Τμήμα Περιοδικών και Εφημερίδων, Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης, Παιδική Βιβλιοθήκη, Εκθεσιακό Χώρο, Χώρο σεμιναρίων, Αμφιθέατρο χωρητικότητας 200 θέσεων με υποδομές για να φιλοξενεί εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις και προβολές ταινιών.

8.3. Συλλογές και Μόνιμες Εκθέσεις

Η αρχική συλλογή της βιβλιοθήκης δημιουργήθηκε από δωρεές διαφόρων φορέων, όπως του Υπουργείου Παιδείας, της Εθνικής Βιβλιοθήκης Ελλάδος, του Γαλλικού Προξενείου, του Υπουργείου Εξωτερικών, καθώς και μεμονωμένων δωρητών φίλων της Βιβλιοθήκης. Στις μέρες μας όμως, ο εμπλουτισμός των συλλογών γίνεται κυρίως με

αγορές έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού αλλά και με δωρεές από μεμονωμένους πολίτες, ιδρύματα και οργανισμούς. Η βιβλιοθήκη διαθέτει πλέον περί **100.000 τόμους** βιβλίων και μεγάλο αριθμό οπτικοακουστικού υλικού. Τα μέλη της ανέρχονται σε **30.760** και ανήκουν σε όλο το ηλικιακό φάσμα, συμπεριλαμβανομένων και νηπίων. Μέρος της συλλογής της έχει ψηφιοποιηθεί και είναι διαθέσιμη στο ψηφιακό αποθετήριο. (<https://serrelib.gr/el>)

Στον 1^ο όροφο του κτηρίου φιλοξενείται η παιδική βιβλιοθήκη, η οποία διαθέτει περίπου 12.000 τόμους βιβλίων. Η συλλογή απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 1-12 ετών και σε εφήβους. Το παιδικό τμήμα της βιβλιοθήκης επαναλειτούργησε 2012 μετά από εκτεταμένη ανακαίνιση του χώρου, που περιελάμβανε τοποθέτηση εργονομικών επίπλων και κατάλληλου για μικρές ηλικίες εξοπλισμού, τον οποίο δώρισε η μη κερδοσκοπική εταιρεία Future Library με την υποστήριξη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος.

Σήμερα, ο χώρος της παιδικής βιβλιοθήκης έχει τη δυνατότητα να προσαρμόζεται στις εκάστοτε ανάγκες των δράσεων και των προγραμμάτων. Διαθέτει σημεία ανάγνωσης, χώρους εργαστηρίων, σημεία με διαδραστικό οπτικοακουστικό εξοπλισμό, χώρους διεξαγωγής παραστάσεων και δραματοποιήσεων βιβλίων, γωνιές με παιχνίδια, χώρους ηλεκτρονικών υπολογιστών με ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο, καθώς και σημεία δημιουργικής έκφρασης και επικοινωνίας των παιδιών με τις άλλες βιβλιοθήκες.

Στον 2ο όροφο του κτηρίου της βιβλιοθήκης, φιλοξενείται το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής για τους ενήλικες αναγνώστες, που καλύπτει όλο το φάσμα της γνώσης. Ο χώρος είναι κατάλληλα διαμορφωμένος για ανάγνωση και μελέτη και παρέχεται η δυνατότητα χρήσης υπολογιστών, εκτυπωτών, φωτοτυπικών και wi-fi.

Στον τρίτο όροφο και σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο φιλοξενείται το μουσικό αρχείο του κ. Γιώργου Κ. Αγγειοπλάστη¹⁶ με σπάνιο φωτογραφικό και έντυπο υλικό από τη μουσική ιστορία της πόλης των Σερρών. Το φωτογραφικό υλικό περιλαμβάνει περισσότερες από 2.400 φωτογραφίες πρωτότυπες και σπάνιες, οι οποίες αποτυπώνουν τη μουσική δραστηριότητα των Σερραίων από τα τέλη του 19ου αιώνα και την Τουρκοκρατία έως και τις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Το αρχείο περιλαμβάνει επίσης, περίπου 4.500 έντυπα

¹⁶ Βλ. σχετ.: <https://serrelib.gr/el/bibliothiki/moysiko-arheio-gaggeioplasti>

ντοκουμέντα, μουσικά αντικείμενα, χειρόγραφα, εφημερίδες, φέιγ-βολάν, διπλώματα, παρτιτούρες, αποδεικτικά σπουδών, αλληλογραφία μουσικών ιδρυμάτων, σωματείων κ.λπ. Ικανό μέρος του αρχείου κατέχουν οι χειρόγραφες (με πενάκι) παρτιτούρες του σπουδαίου Σερραίου μουσικοσυνθέτη Χρήστου Π. Σταματίου (1909-1998).

Στον ίδιο όροφο φιλοξενείται και το αρχείο της κυρίας Yvonne Hunt, με οπτικοακουστικό υλικό από την λαογραφική παράδοση του νομού Σερρών και βιβλία σχετικά με την παράδοση. Το υλικό αυτό έχει ψηφιοποιηθεί και διατίθεται στο κοινό (<https://serrelib.gr/el/ypostiriktis/yvonne-hunt>).

8.4. Ψηφιακές και ηλεκτρονικές Υπηρεσίες

8.4.1. Ψηφιοποιημένο υλικό

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών έχει προχωρήσει σε ένα εκτεταμένο πρόγραμμα ψηφιοποίησης του διαθέσιμου σπάνιου υλικού της, που έγινε στο πλαίσιο του έργου «Ψηφιοποίηση Υλικού Δημόσιων Βιβλιοθηκών», το οποίο υλοποίησε το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Έτσι, σήμερα μπορεί να προσφέρει στους χρήστες τη δυνατότητα πρόσβασης σε σημαντικό αρχχειακό και άλλο υλικό καθώς και υπηρεσίες από απόσταση. Το ψηφιοποιημένο υλικό της Βιβλιοθήκης είναι διαθέσιμο στους χρήστες στην ιστοσελίδα της (<http://ebooks.serrelib.gr/serrelib/>).

Πιο συγκεκριμένα, ο επισκέπτης της ιστοσελίδας της Βιβλιοθήκης (<https://serrelib.gr/el>) μπορεί να διερευνήσει τον διαθέσιμο ηλεκτρονικό κατάλογο αναζήτησης βιβλίων OPAC (<http://eopac-serrelib.abekt.gr/>) και να περιηγηθεί εικονικά και ανά θεματική ενότητα στα διαθέσιμα βιβλία.

Επίσης, έχει την δυνατότητα να επισκεφθεί το ψηφιακό αποθετήριο της Βιβλιοθήκης (<http://serres-dspace.datascouting.com/>), στο οποίο διατίθεται ψηφιοποιημένο το αρχείο των τοπικών εφημερίδων.

Επιπλέον, σε ψηφιακή μορφή διατίθενται και αφηγήσεις από τους κατοίκους της πόλης των Σερρών και της επαρχίας, οι οποίες καταγράφηκαν με σκοπό να διασωθεί η άγραφη τοπική πολιτιστική κληρονομιά. Τα τεκμήρια αυτής της προσπάθειας διατίθενται υπό τον γενικό τίτλο: «Το σεντούκι των e-στοριών» στη διεύθυνση (<http://repository.serrelib.gr/>).

Αυτή η ψηφιακή συλλογή περιλαμβάνει διηγήσεις πολιτών που αφορούν τα ήθη και τα έθιμα, την καθημερινότητα, τα παραμύθια, τα παιχνίδια, τα επαγγέλματα, τους θρύλους του παρελθόντος. Οι περισσότερες αφηγήσεις είναι σε μορφή βίντεο. Υπάρχουν όμως, και απλά ηχητικά ντοκουμέντα, εικόνες και έγγραφα που συχνά συμπληρώνουν μια αφήγηση. Η συλλογή όλων αυτών των προφορικών αφηγήσεων οργανώνεται σε πέντε ενότητες υπό τους τίτλους: Ιστορίες από την πόλη των Σερρών, Ιστορίες από χωριά των Σερρών, Ιστορίες Πολιτιστικών Συλλόγων, Ιστορίες Σχολείων, Φωτογραφικό Υλικό

8.4.2. Η Υπηρεσία Παροχής Αντιγράφων Επιστημονικών Άρθρων του HEAL–Link (Σύλλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών)

Η Βιβλιοθήκη παρέχει στους χρήστες/επισκέπτες και τη δυνατότητα να αποκτήσουν αντίγραφα επιστημονικών άρθρων του HEAL —Link. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση: (<https://serrelib.gr/el/ypiresia/ypiresia-parohis-antigrafon-epistimonikon-arthron-heal>).

8.4.3. Εκπαιδευτικά προγράμματα

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας και ιδιαίτερα στις μικρές ηλικίες. Ως εκ τούτου, υλοποιεί πλήθος προγραμμάτων φιλαναγνωσίας που απευθύνονται σε μαθητές/-τριες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (<https://serrelib.gr/el/ekdiloseis/gia-paidia>).

Επίσης, έχει ενεργή συμμετοχή στο Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών και στην καλοκαιρινή εκστρατεία ανάγνωσης και δημιουργικότητας της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος(https://serrelib.gr/el/ekdiloseis/giapaidia?combine=&field_generic_tags_target_id%5B133%5D=133&year=all&month=all).

8.4.4. Εκδόσεις

Η Βιβλιοθήκη όμως, έχει αναπτύξει και εκδοτική δραστηριότητα. Έχει προχωρήσει στην έκδοση βιβλίων με θέματα τοπικής ιστορίας και γενικότερα θέματα τοπικού

ενδιαφέροντος. Ο επισκέπτης μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτά στην ηλεκτρονική διεύθυνση: (<https://serrelib.gr/el/taxonomy/ekdoseis-tis-dkbs>).

8.4.5. Διαδανεισμός

Η Βιβλιοθήκη προσφέρει υπηρεσία διαδανεισμού έντυπου υλικού με άλλες Βιβλιοθήκες (<https://serrelib.gr/index.php/el/ypiresia/diadaneismos>).

8.4.6. Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης – Wifi

Στο δεύτερο όροφο της Βιβλιοθήκης σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο φιλοξενείται το Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης, το οποίο διαθέτει δέκα (10) ηλεκτρονικούς υπολογιστές, εκτυπωτή, σκάνερ και δωρεάν χρήση διαδικτύου. (<https://serrelib.gr/el/ypiresia/kentro-pliroforisis-wifi>).

8.4.7. Υπηρεσίες προς τα Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ)

Στο δεύτερο όροφο επίσης, λειτουργεί ειδικά εξοπλισμένος χώρος, για την υποστήριξη Ατόμων με Αναπηρίες (<https://serrelib.gr/el/ypiresia/ypostirixi-gia-amea>). Ο τεχνολογικός και ψηφιακός εξοπλισμός περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων συσκευών, υπολογιστές για άτομα με κινητικά προβλήματα και προβλήματα όρασης, εναλλακτικά πληκτρολόγια, οθόνες και εκτυπωτές Braille, μεγεθυντές κειμένου, οπτικούς σαρωτές, οι οποίοι μετατρέπουν δακτυλογραφημένο κείμενο σε προφορικό λόγο και σύνδεση των Η/Υ με το διαδίκτυο.

8.5. Κινητή Μονάδα

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών διαθέτει μία σύγχρονη κινητή βιβλιοθήκη, που πραγματοποιεί επισκέψεις σε σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, στα χωριά του νομού, αλλά και στις γειτονίες της πόλης (<https://serrelib.gr/el/ypiresia/kiniti-bibliothiki>). Η κινητή βιβλιοθήκη επιτελεί σημαντικό έργο, καθώς δίνει την ευκαιρία σε σχολεία που δεν διαθέτουν σχολική βιβλιοθήκη να φέρουν τους/τις μαθητές/-τριες τους σε επαφή με τα βιβλία και εξασφαλίζει τη σύνδεση

της σχολικής μονάδας με τα εθνικά και διεθνή κέντρα πληροφόρησης. Έτσι, επιτυγχάνεται η επικοινωνία των μαθητών και των κατοίκων απομακρυσμένων συνοικιών της πόλης ή των χωριών με το υλικό και τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης.

8.6. Κοινωνικά Δίκτυα

Εκτός από την επίσημη ιστοσελίδα, η Βιβλιοθήκη έχει παρουσία και στα κοινωνικά δίκτυα.

Facebook,: (<https://www.facebook.com/PublicLibraryofSerres>)

Twitter:(<https://twitter.com/serrelib>)

Youtube: (<https://www.youtube.com/channel/UCLdCNtZccXuTrgd7jzmmhOrA>)¹⁷

Γενικά, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών στεγάζεται σε ένα σύγχρονο κτήριο, αναπτύσσει ποικίλες δραστηριότητες και συμμετέχει δυναμικά στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης. Διοργανώνει και υποστηρίζει, με την παραχώρηση των χώρων και των υλικοτεχνικών υποδομών της, ομιλίες, παρουσιάσεις βιβλίων, θεματικές εκθέσεις, φιλολογικά βραδινά, κινηματογραφική λέσχη, προβολές κλασικού μπαλέτου, υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα, εκδίδει βιβλία στο πλαίσιο της σειράς «Εκδόσεις για την πόλη και το νομό Σερρών».¹⁸ Όπως προκύπτει από τα παραπάνω πρόκειται για ένα κύτταρο πολιτισμού, που έχει να προσφέρει πολλά στους δημότες της πόλης των Σερρών και της ευρύτερης περιοχής .

¹⁷ Αντληση των πληροφοριών έγινε από το side της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών (<https://serrelib.gr/el>) και συμπληρώθηκε από επιτόπια έρευνα.

¹⁸ Βλ. σχετ.: <https://serrelib.gr/el/bibliothiki/dimosia-bibliothiki-serron> (Πρόσβαση 7-8-2023)

9. Ερευνητικό μέρος

9.1. Εισαγωγή

Καθώς οι προκλήσεις (κοινωνικές και οικονομικές) της εποχής συνεχώς μεταβάλλονται και η τεχνολογική πρόοδος επιφέρει σημαντικές αλλαγές σε όλους τους τομείς της ζωής, οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες οφείλουν να βρίσκονται σε εγρήγορση, να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα, να ικανοποιούν τις σύγχρονες αναδυόμενες απαιτήσεις των χρηστών/επισκεπτών και να αξιοποιούν όλες τις παρεχόμενες δυνατότητες της τεχνολογίας.

Είναι κοινή διαπίστωση πλέον πως η σύγχρονη πραγματικότητα, χωρίς καμία αμφιβολία, επηρεάζει καταλυτικά τον ρόλο και τη λειτουργία των Δημόσιων Βιβλιοθηκών. Και ενώ αρχικά, με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και του διαδικτύου διαφάνηκε ο κίνδυνος οι Βιβλιοθήκες να περιπέσουν στην κατάσταση ενός παρωχημένου θεσμού, στη συνέχεια και με την ευρηματική αξιοποίηση των τεχνολογικών επιτευγμάτων (όπως αποδεικνύεται από τη διεθνή πρακτική) οι Βιβλιοθήκες απεγκλωβίστηκαν από το ρόλο της φύλαξης και του δανεισμού βιβλίων, εξελίχθηκαν ως θεσμός, διεύρυναν τις υπηρεσίες που παρέχουν, εκσυγχρόνισαν τις υποδομές τους και εμπλούτισαν τη λειτουργία τους με νέες δυνατότητες. Σήμερα, πολλές είναι οι Βιβλιοθήκες που διαθέτουν κτήρια με εντυπωσιακή αρχιτεκτονική και μοναδικές δυνατότητες, που προσφέρουν υπηρεσίες αποκλειστικά σε νέους και παιδιά (διαθέτουν ολόκληρους ορόφους για τις δραστηριότητες και τις ανάγκες των νέων και των παιδιών), διαθέτουν ειδικά meeting rooms για τους επαγγελματίες, εκπληκτικές δωρεάν υπηρεσίες για ένα ευρύ κοινό, υλοποιούν πληθώρα εκδηλώσεων, ενισχύουν τη δημιουργικότητα και γενικά προφέρουν ποιοτικότερο επίπεδο εξυπηρέτησης.

Εν ολίγοις, οι δημόσιες βιβλιοθήκες μεταμορφώθηκαν σε ζωντανά πολιτιστικά κύτταρα, σε κέντρα δημιουργικότητας, καινοτομίας και μάθησης¹⁹

Γενικά σε διεθνές επίπεδο οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες διαγράφουν μια άλλη πορεία, την οποία σε κάποιο βαθμό ακολουθούν και οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην

¹⁹ Π.χ. **Oodi Helsinki Central Library** (<https://oodihelsinki.fi/en/>) στεγάζεται σε ένα κτήριο με εντυπωσιακή αρχιτεκτονική και μοναδικές δυνατότητες. Εκτός από τις υπηρεσίες της δανειστικής βιβλιοθήκης φιλοξενεί μια μεγάλη συλλογή από παρτιτούρες, μια εκτενή συλλογή από κόμικς και πολλά και διαφορετικά επιτραπέζια ή ηλεκτρονικά παιχνίδια. Προσφέρει επίσης, meeting rooms για τους επαγγελματίες χώρους διαφορετικών μεγεθών για να εργαστεί κάποιος εξ αποστάσεως, να μελετήσει, να οργανώσει τις επαγγελματικές του συναντήσεις και συνεδρίες διδασκαλίας έχοντας στη διάθεσή τους φωτοτυπικά μηχανήματα-σαρωτές και Stadineti WLAN. Διαθέτει το Urban Workshop στον δεύτερο όροφο, όπου οι επισκέπτες/χρήστες μπορούν να δημιουργήσουν διάφορα καλλιτεχνικά ή χρηστικά αντικείμενα έχοντας στη διάθεσή τους μια μεγάλη γκάμα εργαλείων (από έναν κόφτη λέιζερ έως παραδοσιακά εργαλεία). Η Βιβλιοθήκη Oodi επίσης, παρέχει τη δυνατότητα αξιοποίησης μουσικών στούντιο, μουσικού εξοπλισμού και μουσικών οργάνων, τη δυνατότητα πραγματοποίησης προβών και την παρουσίαση παραστάσεων. Προσφέρει προσβάσιμους χώρους για ένα ευρύ φάσμα εκδηλώσεων εξοπλισμένους με διάφορες τεχνολογίες και διοργανώνει εκατοντάδες εκδηλώσεις, όπως παρουσιάσεις βιβλίων, διαλέξεις και συναυλίες. Στον τρίτο όροφο βρίσκεται το παιδικό τμήμα που προσφέρει πολλές ευκαιρίες για μόρφωση, να χαλάρωση και δημιουργία. Για τα παιδιά, υπάρχουν πολλά βιβλία, ταινίες και περιοδικά, η αίθουσα παραμυθιών όπου υπάρχει ένας διαδραστικός παραμυθένιος πίνακας. Φιλοξενεί επίσης, το Playground Loru, το οποίο δελεάζει παιδιά και ενήλικες να περνούν ελεύθερα χρόνο μαζί ή να συμμετέχουν σε εποπτευόμενες δραστηριότητες. Παρέχει επίσης, πολλές ευκαιρίες στους νέους. Τους επιτρέπει να περάσουν χρόνο με τους φίλους σας, να κάνουν τα μαθήματά σας, να παίξουν παιχνίδια, να μαγειρέψουν ή να απολαύσουν βραδιές ταινιών κ.ά.

Μεγάλο εύρος καινοτόμων υπηρεσιών προσφέρει και η βιβλιοθήκη Birmingham Public Library: (<https://www.birmingham.gov.uk/libraries>).

Για παράδειγμα αυτή η Βιβλιοθήκη προσφέρει πλήθος καινοτόμων υπηρεσιών όπως: συμβουλές για εκκίνηση μιας επιχείρησης, για απασχόληση και κατάρτιση, για σύνταξη βιογραφικού, αναζήτηση εργασίας, ανάπτυξη δεξιοτήτων, ψυχομετρικά τεστ, αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν λόγω της ανεργίας. Επίσης, παρέχει πληροφορίες για μαθητείες, δάνεια και επιχορηγήσεις, εκμάθησή της αγγλικής γλώσσας, κατ' οίκον παράδοση βιβλίων.

Ελλάδα όμως, στην πλειονότητά τους απέχουν ακόμη από το σύγχρονο πρότυπο λειτουργίας που έχει υιοθετηθεί στις ΗΠΑ και την Ευρώπη.

Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνει την ανάγκη για επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της λειτουργίας των Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα κάτι που αναγνωρίζει και το Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών και Γενικών Αρχείων του Κράτους. Σχετικά πρόσφατα μάλιστα, δημοσιοποίησε τις θέσεις του σύμφωνα με τις οποίες οι Βιβλιοθήκες θα πρέπει «να παρέχουν στους πολίτες πρόσβαση σε όλες τις έντυπες ή ψηφιακές πληροφορίες που χρειάζονται, να προσφέρουν ευκαιρίες διά βίου μάθησης, να διασφαλίζουν ότι όλοι οι πολίτες έχουν πρόσβαση στον εξοπλισμό και στα συστήματα που χρειάζονται για πρόσβαση στις πληροφορίες, να διαφυλάσσουν την πολιτιστική ταυτότητα σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη κοινωνία.» (Προτάσεις Γενικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών και Αρχείων, 2011).

Με αφορμή αυτή τη διαπίστωση δημιουργήθηκε η ανάγκη για διερεύνηση του είδους των μέχρι τώρα παρεχόμενων υπηρεσιών και προγραμμάτων από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών καθώς και των προγραμμάτων και υπηρεσιών, τα οποία οι χρήστες/επισκέπτες θα επιθυμούσαν να προσφέρει αυτή ως μια σύγχρονη δημόσια βιβλιοθήκη εναρμονισμένη με τα αιτήματα των καιρών.

Εκτιμάται δε πως τα δεδομένα μιας τέτοιας έρευνας θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη διοίκηση του οργανισμού, ώστε να προβεί σε ενέργειες, που emπίπτουν στις αρμοδιότητες της δημόσιας διοίκησης, και που μπορούν να βελτιώσουν και να αναβαθμίσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες με απώτερο στόχο η Βιβλιοθήκη να καταστεί το επίκεντρο της πνευματικής ζωής της πόλης.

9.2. Σκοπός και επιμέρους ερευνητικοί στόχοι

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η αποτύπωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, προγραμμάτων, δράσεων και εκδηλώσεων της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών, ώστε να παρουσιαστεί μια συνολική και ξεκάθαρη εικόνα της ψυχαγωγικής, υποστηρικτικής, επιμορφωτικής και κοινωνικής συνεισφοράς της Βιβλιοθήκης στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον τους σύγχρονο κόσμο.

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι:

α) Να αποτυπώσει το είδος των παρεχόμενων από τη Βιβλιοθήκη υπηρεσιών, δράσεων και προγραμμάτων.

β) Να αποτιμήσει τη συμμετοχή και την ικανοποίηση των χρηστών/επισκεπτών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, προγράμματα και δράσεις που οργανώνει η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκης.

γ) Να διερευνήσει και να αποτυπώσει τις υπηρεσίες, τα προγράμματα και τις δράσεις που θα πρέπει να προσφέρει μια σύγχρονη εκδοχή της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών κατά την άποψη των χρηστών/επισκεπτών της.

Πιο συγκεκριμένα, για την υλοποίηση της έρευνας και την επίτευξη του πρώτου στόχου έγινε ανάκτηση/καταγραφή των προγραμμάτων, των δράσεων και των εκδηλώσεων, οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί από την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών από το 2012 έως σήμερα (Ιούλιος 2023). Έπειτα, εντοπίστηκαν τα θέματα που καλύπτουν αυτές και στη συνέχεια ακολούθησε κατηγοριοποίησή τους με βάση τη θεματική τους. Όσον αφορά την επίτευξη του δεύτερου και τρίτου στόχου, συντάχθηκε σχετικό ερωτηματολόγιο. Ειδικότερα, δε για την επίτευξη του τρίτου στόχου προηγήθηκε βιβλιογραφική επισκόπηση για τον εντοπισμό πηγών σχετικών με το ρόλο και τη λειτουργία των βιβλιοθηκών στο σύγχρονο κόσμο.

9.3. Μεθοδολογία έρευνας

9.3.1. Συλλογή δεδομένων

Η παρούσα έρευνα είναι μία πρωτογενής έρευνα που διεξήχθη με στόχο να αποτυπώσει τη συνολική εικόνα της λειτουργίας της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών και του ρόλου που διαδραματίζει αυτή στην τοπική κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα επιχειρήθηκε να παρουσιαστεί μια σαφής εικόνα του παρεχόμενου επιμορφωτικού, υποστηρικτικού και κοινωνικού έργου της Βιβλιοθήκης και να αποτυπωθεί η ανταπόκριση που βρίσκει αυτό στα μέλη της τοπικής κοινωνίας. Επίσης, διερευνήθηκε και

καταγράφηκε η επιθυμία των χρηστών/επισκεπτών ως προς το είδος και τη θεματική που θα πρέπει να καλύπτουν οι μελλοντικές υπηρεσίες, τα προγράμματα, οι δράσεις και οι εκδηλώσεις της Βιβλιοθήκης με σκοπό να οδηγηθεί σε γενικευμένα συμπεράσματα ως προς τον μελλοντικό της ρόλο.

Η μέθοδος δειγματοληψίας, που επιλέχθηκε για τη συγκεκριμένη έρευνα, είναι η δειγματοληψία με μη πιθανά δείγματα. Πρόκειται για μια διαδικασία «όπου υποκειμενικοί παράγοντες, διαφορετικοί από την τυχαιότητα υπεισέρχονται, όταν επιλέγεται το δείγμα (π.χ. ευκολία, προσβασιμότητα, οικονομία), οπότε δεν έχουν όλα τα στοιχεία του πληθυσμού την ίδια πιθανότητα να επιλεγούν στο δείγμα.» (Γρούζης, 2018: 49). Στην προκειμένη περίπτωση μάλιστα έχουμε «*Δείγμα ευκολίας*» (*accessibility or convenience samples*), καθώς τα στοιχεία του δείγματος επιλέχθηκαν με κριτήριο την προσβασιμότητα (ευκολία) που είχαμε σε αυτά (Παπαγεωργίου, 2015:5). Οι συμμετέχοντες/-σες στην έρευνα ήταν άτομα που προέρχονταν από συλλόγους της πόλης με τους οποίους έρχεται σε επαφή η ερευνήτρια καθώς και από το προσωπικό περιβάλλον και το περιβάλλον της Βιβλιοθήκης στο οποίο η ερευνήτρια προσφέρει εθελοντική εργασία.

Η έρευνα αποσκοπούσε στη συλλογή πρωτογενών στοιχείων μέσω της χρήσης ενός δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο δημιουργήθηκε ηλεκτρονικά, αξιοποιώντας το ελεύθερης πρόσβασης εργαλείο κατασκευής φορμών *Google Forms* (βλ. Παράρτημα II).

Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από 15 ερωτήσεις, οι περισσότερες των οποίων ήταν *διαβαθμισμένης κλίμακας* και οι απαντήσεις δίνονταν σε τιμές της κλίμακας 1 έως 5 (κλίμακα Likert). Επίσης, εμπεριέχονταν *διχοτομικές ερωτήσεις* που επιτρέπουν στον/στην ερωτώμενο/η να επιλέξει μόνο τη μία από τις δύο απαντήσεις που δίνονται και τέλος υπήρχαν ερωτήσεις από τις οποίες ο/η ερωτώμενος/η μπορούσαν να επιλέξουν μία ή περισσότερες απαντήσεις (Λαγουμιντζής, Βλαχόπουλος, Κουτσογιάννης, 2015: 45-47).

Η έρευνα υλοποιήθηκε μέσα σε τριάντα ημέρες. Η αποστολή του διαδικτυακού ερωτηματολογίου έγινε στις διευθύνσεις του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) των συμμετεχόντων/-σών. Οι δε απαντήσεις καταγράφηκαν αυτόματα σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων.

9.3.2. Δείγμα-Συγκρότηση δείγματος

Τον πληθυσμό-στόχο της έρευνας αποτελούσαν οι χρήστες/επισκέπτες της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών. Για τον λόγο αυτό και εξαιτίας της μεθόδου διαμοιρασμού του ερωτηματολογίου δεν ακολουθήθηκε κάποια δειγματοληπτική στρατηγική. Αντί αυτού εστάλη μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς συλλόγους της πόλης των Σερρών που συνεργάζονται με τη Βιβλιοθήκη (Σύλλογος Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών, Φίλοι Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών, Σύνδεσμος Φιλολόγων νομού Σερρών) καθώς και σε φίλους/-ες, γνωστούς/-ες και συμφοιτητές/-τριες της ερευνήτριας. Η διανομή του ερωτηματολογίου έγινε από τις 23/05/2023 έως τις 20/06/2023. Συνολικά, συμπληρώθηκαν 189 ερωτηματολόγια κατάλληλα για στατιστική ανάλυση.

Το δείγμα της έρευνας λοιπόν, αποτέλεσαν 189 άτομα (N 189) που προέρχονταν και από τα δύο φύλα, από ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα και από διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης.

9.3.3. Δομή του ερωτηματολογίου

Για να εξυπηρετηθεί η ανάγκη συλλογής πρωτογενών δεδομένων δημιουργήθηκε δομημένο διαδικτυακό ερωτηματολόγιο.²⁰ Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από πέντε βασικά μέρη:

Το εισαγωγικό σημείωμα στο οποίο αναφέρεται το θέμα της έρευνας υπό μορφή τίτλου καθώς και ο λόγος διενέργειας της έρευνας. Ειδικότερα, στο εισαγωγικό σημείωμα περιγράφονται οι στόχοι της έρευνας, διαβεβαιώνονται οι συμμετέχοντες/-σες για τη

²⁰ Για την σύνταξη του ερωτηματολογίου αξιοποιήθηκαν προϋπάρχουσες ερωτήσεις από το ερωτηματολόγιο της Μεταπτυχιακής εργασίας της κ. Μπαλαπανίδου, Α. (2015). Ευκαιρίες δια βίου μάθησης στις ελληνικές δημόσιες βιβλιοθήκες, ως απάντηση στις σύγχρονες τεχνολογικές και κοινωνικό-οικονομικές προκλήσεις, οι οποίες θεωρήθηκε ότι εξυπηρετούν τις ανάγκες της παρούσας έρευνας. Διαθέσιμο στο: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18652/8/BalapanidouAikateriniMsc2015.pdf> (πρόσβαση 15-2-2023).

διαφύλαξη των προσωπικών τους δεδομένων και ενημερώνονται για τα στοιχεία της ερευνητικής ομάδας.

Τα δημογραφικά στοιχεία καταγράφονται στις απαντήσεις τριών ερωτήσεων που αφορούν στο φύλο, ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης.

Το κύριο μέρος οργανώνεται σε τρεις ενότητες και οι ερωτήσεις του σχετίζονται με:

- το πλαίσιο συνεργασίας χρηστών/επισκεπτών με τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών,
- καταγραφή των παρεχόμενων υπηρεσιών μάθησης και ψυχαγωγίας, κατάρτισης, εκπαίδευσης και συμμετοχής σε αυτές.
- αποτύπωση της επιθυμίας των χρηστών/επισκεπτών για τον ρόλο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σερρών απέναντι στις σύγχρονες τεχνολογικές και κοινωνικό-οικονομικές προκλήσεις της εποχής.

Στις **εισαγωγικές ερωτήσεις** όπου διερευνάται το πλαίσιο συνεργασίας χρηστών/επισκεπτών με τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών αποκαλύπτεται η ιδιαίτερη σχέση των χρηστών/επισκεπτών με τη Βιβλιοθήκη. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα εάν ο/η ερωτώμενος/η είναι μέλος της Βιβλιοθήκης, τη συχνότητα των επισκέψεων, τους τρόπους ενημέρωσης για εκδηλώσεις/δράσεις κ.ά. και τους λόγους επίσκεψης στο χώρο όχι μόνο προϋδεάζουν για τις ερωτήσεις που θα ακολουθήσουν αλλά έχουν και ως στόχο να διερευνήσουν αν ο/η ερωτώμενος/η έχει ιδιαίτερη σχέση με το αντικείμενο της έρευνας.

Στο **κύριο μέρος** του ερωτηματολογίου υπάρχουν επίσης, ακόμη δύο διακριτές ομάδες ερωτήσεων. Η πρώτη διερευνά τη συμμετοχή των χρηστών/επισκεπτών στις προσφερόμενες υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης, στις παρεχόμενες ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας από τη Βιβλιοθήκη. Η δεύτερη διερευνά/καταγράφει την επιθυμία των χρηστών/επισκεπτών για τις λειτουργίες/παροχές, τις οποίες οφείλουν να προσφέρουν οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στους χρήστες/επισκέπτες. Με άλλα λόγια διερευνούν τον ρόλο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης απέναντι στις σύγχρονες τεχνολογικές και κοινωνικές προκλήσεις.

Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις τόσο για την αξιοποίηση υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης όσο και για τις πιθανές παροχές/υπηρεσίες μιας βιβλιοθήκης δίνονται σε πεντάβαθμη αριθμητική κλίμακα.

Οι ερωτήσεις, εκτός αυτών που αφορούσαν τα δημογραφικά στοιχεία, ήταν προαιρετικές.

Οι κλίμακες που χρησιμοποιήθηκαν είναι κλίμακες διάταξης, γιατί επιτρέπουν την ακόλουθη στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των αποτελεσμάτων. Ειδικότερα χρησιμοποιήθηκαν:

- κλίμακες διχοτομικές για την επιλογή μίας από τις δύο δυνατές τιμές
- κλίμακες τύπου Likert πέντε βαθμίδων από το «καθόλου» έως το «πάρα πολύ» ή το «διαφωνώ απόλυτα» έως το «συμφωνώ απόλυτα» με σκοπό τη μέτρηση του βαθμού ικανοποίησης των χρηστών
- κλίμακες απλής επιλογής για την επιλογή μιας ή περισσότερων απαντήσεων από μια σειρά προτεινόμενων απαντήσεων.

10. Στατιστική ανάλυση

Η στατιστική ανάλυση των στοιχείων που αφορούσαν το είδος και τον αριθμό των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν από την Δημόσια Κεντρική βιβλιοθήκη Σερρών για το χρονικό διάστημα 2012-2023 συλλέξαμε τα στοιχεία από την ιστοσελίδα της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών και επιβεβαιώσαμε τα στοιχεία με επιτόπια ενημέρωση.²¹ Για την μέθοδο της στατιστικής ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα του MS EXCEL²², όπου καταχωρήθηκαν τα δεδομένα και οι τιμές τους σε λογιστικά φύλλα. Έπειτα, σχεδιάστηκαν αυτόματα τα γραφήματα, τα οποία προστέθηκαν στην έρευνα. Τα γραφήματα παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνας και απαντούν σε ένα από τα ζητούμενα της πτυχιακής.

Για το δεύτερο μέρος της έρευνας η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του λογισμικού ανοιχτού κώδικα JASP (2020). JASP (Version 0.14.1.0) [Computer software] και ο έλεγχος αξιοπιστίας Cronbach's alpha έγινε με τη χρήση του ίδιου λογισμικού ανοιχτού κώδικα JASP (2020).

²¹ Η ιστοσελίδα αξιοποιήθηκε ως πρωτογενής πηγή πληροφοριών μετά από υπόδειξη της Διεύθυνσης της Βιβλιοθήκης με την επισήμανση ότι όλες οι δράσεις είχαν καταχωριστεί εκεί.

²² Το MS EXCEL είναι μία εφαρμογή, η οποία είναι προγραμματισμένη να παίρνει τιμές και με βάση αυτές να δημιουργεί αυτόματα γραφήματα και πίνακες, καθώς και να υπολογίζει μαθηματικές πράξεις. Είναι ένα πρόγραμμα, το οποίο διευκολύνει στις παραπάνω διαδικασίες και παρουσιάζει τα αποτελέσματα με εγκυρότητα.

11. Παρουσίαση και ανάλυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων

11.1. Οι Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών κατά τα έτη 2012-2023

Στο πρώτο μέρος της έρευνας επιχειρήθηκε η καταγραφή και αποτύπωση των μέχρι τώρα παρεχόμενων ευκαιριών μάθησης, ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών κατά τα έτη 2012 έως 2023.

Η επιλογή αυτή συνδέεται με το γεγονός ότι οι μεγάλες αλλαγές στον τεχνολογικό, κοινωνικό και οικονομικό τομέα, που έχουν συντελεστεί στην εποχή μας, έχουν ενεργοποιήσει τις δημόσιες βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο στην υιοθέτηση ποικίλων καινοτομιών (κάτι που έχει αποτυπωθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο αυτής της εργασίας). Κατά συνέπεια είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αποτυπωθεί ο τρόπος ανταπόκρισης της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών στις προκλήσεις της εποχής. Επιπλέον, είναι σημαντικό να καταγραφεί κατά πόσο αυτή συγκλίνει στο νέο μοντέλο δημόσιων βιβλιοθηκών, που αποτυπώνουν οι διεθνείς πρακτικές και περιγράφει η διεθνής βιβλιογραφία.

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών από το έτος 2012 έως σήμερα (Ιούλιος 2023) έχει καταχωρίσει στην ιστοσελίδα της τις δράσεις, τα προγράμματα, τις εκδηλώσεις και τις υπηρεσίες που έχει προσφέρει. Όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς διατρέχοντας αυτή την καταγραφή ο αριθμός τους, με την πάροδο του χρόνου, αυξάνεται και διευρύνεται η ποικιλία τους. Η μόνη περίοδος κατά την οποία δεν αναπτύχθηκαν δραστηριότητες ήταν, όταν αναστάλη η λειτουργία της Βιβλιοθήκης για μεγάλα διαστήματα, την περίοδο της επιβαλλόμενης καραντίνας λόγω του κορωνοϊού covid-19 και μεταξύ των ετών 2020-2021.

Οι δράσεις, τα προγράμματα, οι εκδηλώσεις και οι υπηρεσίες που προσφέρει η Βιβλιοθήκη Σερρών αρχικά, και όπως έχουν καταχωρισθεί στην ιστοσελίδα της, διακρίνονται σε δύο μεγάλες ομάδες με κριτήριο την ηλικιακή ομάδα στην οποία απευθύνονται. Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει δράσεις/εκδηλώσεις/προγράμματα που

απευθύνονται σε ενήλικες και η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει αντιστοίχως δράσεις/εκδηλώσεις/προγράμματα που απευθύνονται σε παιδιά/μαθητές.

Στη συνέχεια αυτά ομαδοποιούνται ανά κατηγορίες με κριτήρια που δεν είναι ιδιαίτερα σαφή ως εξής: Σύλλογος Φίλων Βιβλιοθήκης, Εκθέσεις, Ημερίδες-Συνέδρια, Θεατρικές Παραστάσεις, Μουσικές Εκδηλώσεις, Ομιλίες, Κινηματογραφικές Προβολές, Μαθήματα Υπολογιστών, Λογοτεχνικά Βραδινά, Μαθήματα Κλασικής Παιδείας, Λέσχη Ανάγνωσης, Παρουσιάσεις Βιβλίων. Στην παρούσα έρευνα όμως, επιχειρήθηκε μία νέα κατηγοριοποίηση προκειμένου να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι ερευνητικοί στόχοι και ως εκ τούτου οι δράσεις, τα προγράμματα και οι εκδηλώσεις ομαδοποιήθηκαν με κριτήριο τη θεματική τους.

11.2. Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για ενήλικες 2012-2023

Μια πρώτη διερεύνηση των καταγεγραμμένων δράσεων/προγραμμάτων/εκδηλώσεων που απευθύνονταν σε ενήλικες, προσφέρει τη δυνατότητα να κατηγοριοποιηθούν αυτές με βάση τη θεματική τους στις παρακάτω ενότητες: Μαθήματα χρήσης ΤΠΕ, Προγράμματα φιλιαναγνωσίας, Αφιερώματα σε λογοτέχνες και λογοτεχνικά έργα, Ζωγραφική, Δημιουργική Γραφή, Μουσική, Συμβουλευτική Γονέων, Επαγγελματικός προσανατολισμός, Τοπική Ιστορία, Ψυχολογία, Υγεία, Κινηματογράφος, Φιλοσοφία, Άλλο.

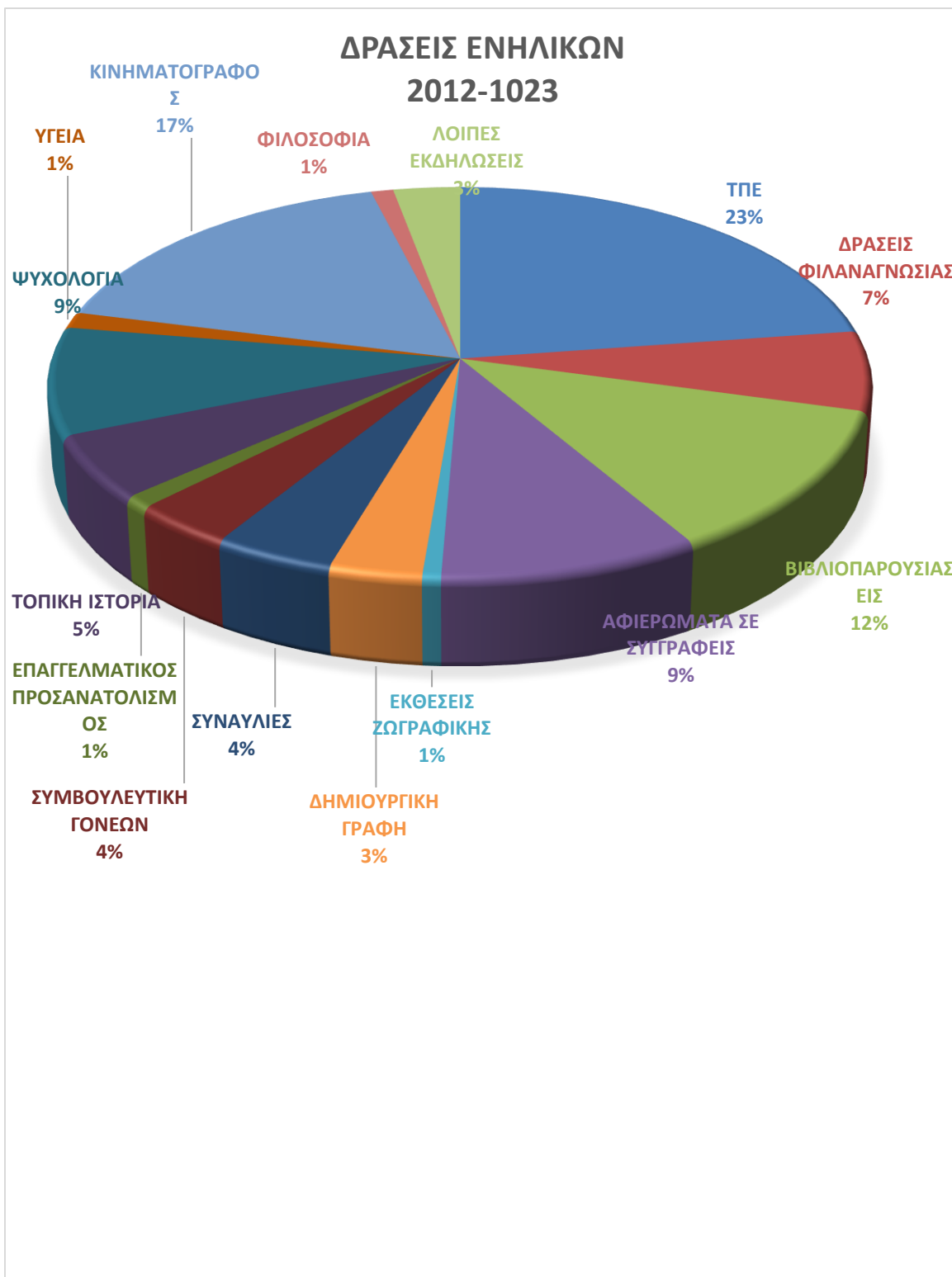
Όπως αποκαλύπτει το ποσοστό των δράσεων, των προγραμμάτων και των εκδηλώσεων που υλοποιήθηκαν ανά κατηγορία, η Βιβλιοθήκη έδωσε ιδιαίτερη έμφαση σε δραστηριότητες, οι οποίες καλύπτουν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο των χρηστών/επισκεπτών της και συμβάλλουν στην ψυχαγωγία του. Αν εξαιρέσουμε τον άξιο αναφοράς αριθμό προγραμμάτων για τη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις προώθησης της ανάγνωσης και του κινηματογράφου. Βέβαια, αναπτύχθηκαν και αρκετά προγράμματα που αποσκοπούσαν στη ψυχική ενδυνάμωση των χρηστών και στην ενίσχυση των γνώσεων σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα. Ωστόσο τα δύο τελευταία ήταν σε πολύ μικρότερο ποσοστό όπως αποκαλύπτεται και από την αναφορά που ακολουθεί.

Η αναλογία λοιπόν, των δράσεων/προγραμμάτων /εκδηλώσεων έχει ως εξής:
Μαθήματα χρήσης ΤΠΕ 23%, Φιλοσοφία 1%, Κινηματογράφος 17%, Υγεία 1%,
Ψυχολογία 9%, Τοπική Ιστορία 5%, Επαγγελματικός προσανατολισμός 1%,
Συμβουλευτική γονέων 4%, Συναυλίες 4%, Δημιουργική γραφή 3%, Εκθέσεις
ζωγραφικής 1%, Αφιέρωματα σε συγγραφείς και λογοτεχνικά έργα 9%,
Βιβλιοπαρουσιάσεις 12%, Δράσεις φιλανθρωπίας 7% και Λοιπές εκδηλώσεις 3%.

Πίνακας 1: Πίνακας καταγραφής δράσεων, προγραμμάτων και εκδηλώσεων για ενήλικες 2012-2023

ΕΤΟΣ	Μαθήματα χρήσης ΤΠΕ	Προγράμματα φιλοαναγωγίας	Ββλαιοπαρουσιάσεις	Αφιέρωματα σε συγγραφείς και ποιητές κ λογοτεχνικά έργα	Ζωγραφική	Δημιουργική γραφή	Μουσική	Συμβολοεικτική γοιέων	Επαγγελματικός προσανατολισμός	Τοπική ιστορία	Ψυχολογία	Υγεία	Κοινωνιολογία	Φιλοσοφία	Άλλο
2012										1				1	
2013		Λεσχη ανήρως (1) και φιλόλογικο βιβλίο (1)	2				1								
2014		Λεσχη ανήρως (3)	1	1		4 Συναυλία (1)			1	2	1			2	
2015	14	4	4	1		5	1			1	1			6	
2016	11	Λεσχη ανήρως (1)		1			3		Μαθήματα 2 επιγραφιστικότητας κ Μάνατζμεντ (2)					12	
2017	25	Λεσχη ανήρως (4)	4				3	1				5	1	11	Εκθεση Δημογραφίας (2)
2018	15	Λεσχη Ανήρως (3)	4	3 Ζωγραφίες (1)	Δίπλη		2				6	1	1	8	Γυναικεία Δημογραφία Εκθεση (1)
2019	3	Λεσχη Ανήρως (3)	11	8 Εκθεση (1)			1		6	1	8	2		5	Γυναικεία Δημογραφία Εκθεση (1) Κοινωνικό προβληματισμό (3)
2020			2	1							1				Γυναικεία Δημογραφία Εκθεση (1)
2021				1						1					
2022			4	2		1 Συναυλία (1)				3				3	2
2023	1		5	10				1		6	2			4	Γυναικεία Δημογραφία Εκθεση (1)
Σύνολο	69	20	37	28	2	10	13	11	3	16	27	4	52	3	9

Σχήμα 1: Διάγραμμα συχνότητας για τη μεταβλητή Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για ενήλικες 2012-2023

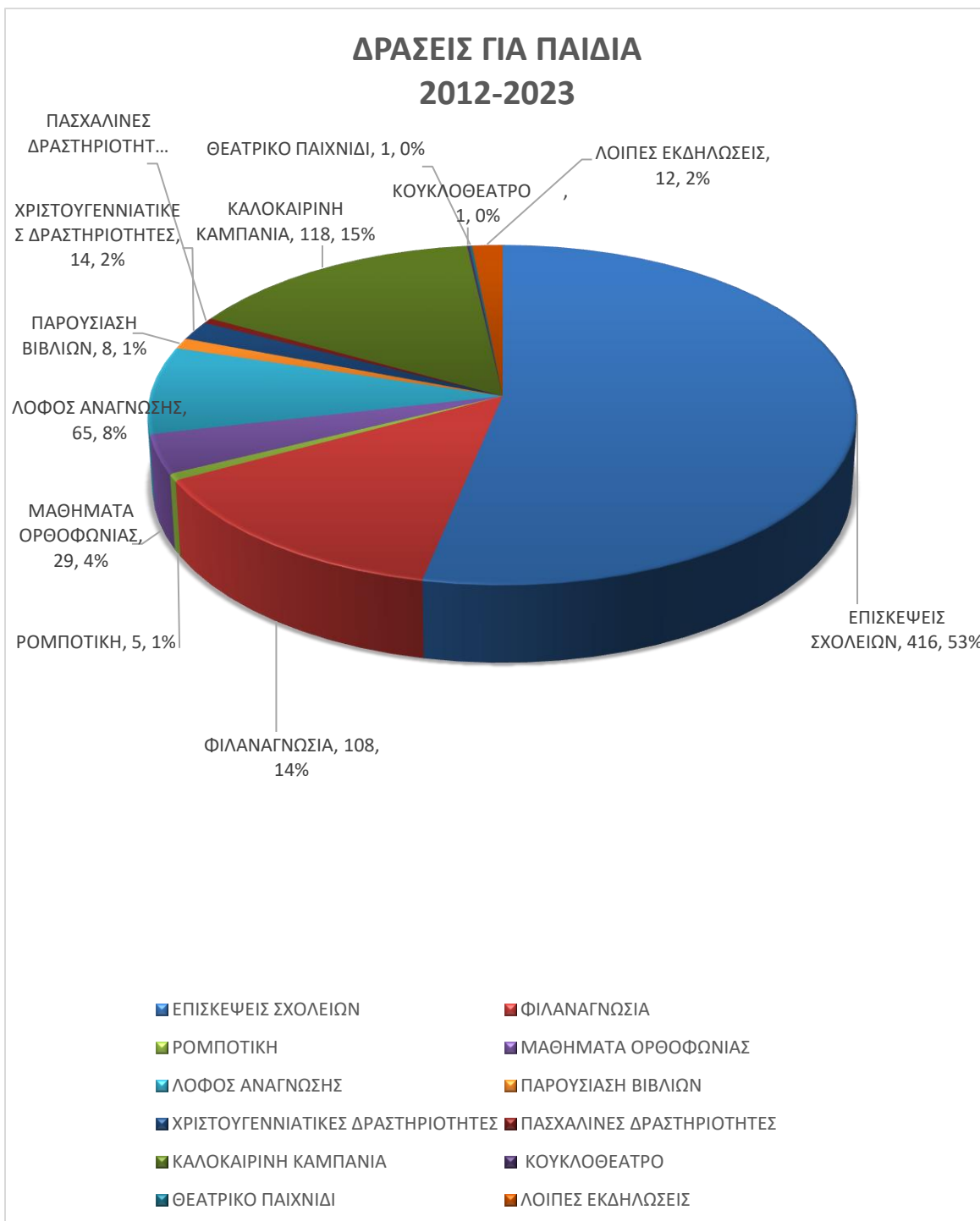

11.3. Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για παιδιά και μαθητές/-τριες 2012-2023

Η βιβλιοθήκη όμως, προσέφερε και μια σειρά δράσεων και προγραμμάτων που αφορούσαν τα παιδιά και τους/τις μαθητές/-τριες και τα οποία κατηγοριοποιούνται στην ιστοσελίδα της με τρόπο που δημιουργεί πολλά προβλήματα στην αξιοποίησή τους, καθώς συχνά οι δράσεις ή τα προγράμματα που περιέχονται στις διάφορες θεματικές ενότητες δεν αντιστοιχούν θεματικά σε αυτές. Ωστόσο, αρχικά επιχειρήθηκε μία καταγραφή και ποσοστιαία αναγωγή των δράσεων, των προγραμμάτων και εκδηλώσεων με αξιοποίηση της υφιστάμενης κατηγοριοποίησης όπως αυτή αποτυπώνεται στην ιστοσελίδα. Η έρευνα έδειξε ότι τα ποσοστά των δράσεων/προγραμμάτων/εκδηλώσεων έχουν ως εξής: Επισκέψεις σχολείων για γνωριμία με τη βιβλιοθήκη 53%, Παρουσιάσεις βιβλίων 1%, Δράσεις φιλιαναγνωσίας 14%, Δράσεις φιλιαναγνωσίας για παιδιά προσχολικής ηλικίας (Λόφος Ανάγνωσης) 8%, Μαθήματα ορθοφωνίας 4%, Ρομποτική 1%, Θεατρικό παιχνίδι 0%, Κουκλοθέατρο 0%,²³ Πασχαλινές δραστηριότητες 4%, Χριστουγεννιάτικες δραστηριότητες 2%, Καλοκαιρινή καμπάνια 15%, Λοιπές εκδηλώσεις 2%.

²³ Το ποσοστό 0% αποτυπώνει πολύ περιορισμένο αριθμό αντίστοιχων θεματικά δράσεων.

Σχήμα 2: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή: Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για παιδιά και μαθητές/-τριες 2012-2023 με βάση την ομαδοποίηση που καταγράφεται στην ιστοσελίδα

Πίνακας 2: Πίνακας καταγραφής δράσεων και προγραμμάτων για παιδιά 2012-2023

Επισκέψεις σφράγιων	Προγράμματα φιλανθρωπικών	Ρομπωτική	Εργαστήρια ορθοφωνίας	Λόφος ανένανστης	Παρουσιάσεις βιβλίων	Χριστουγεννιάτικες δραστηριότητες	Θεατρικό παιχνίδι	Κουκλοθέατρο	Παργάνες δραστηριότητες	Καλοκαιρινή καμπάνια	Λοιπές εκδηλώσεις	Έτος
									•	10		2012
2												2013
14										14		2014
38					1							2015
67	3		1	21	2					2		2016
65	3		21	15	2							2017
80	2	5	4	24	1				1			2018
78	77		3		2	10			3	39	8	2019
25	23					1					3	2020
1												2021
19						3				16		2022
27				2			θ.Παρο (1)	Παρουσίαση (1)		37	1	2023
416	108	5	29	62	8	14	2	1	4	118	12	Σύνολο

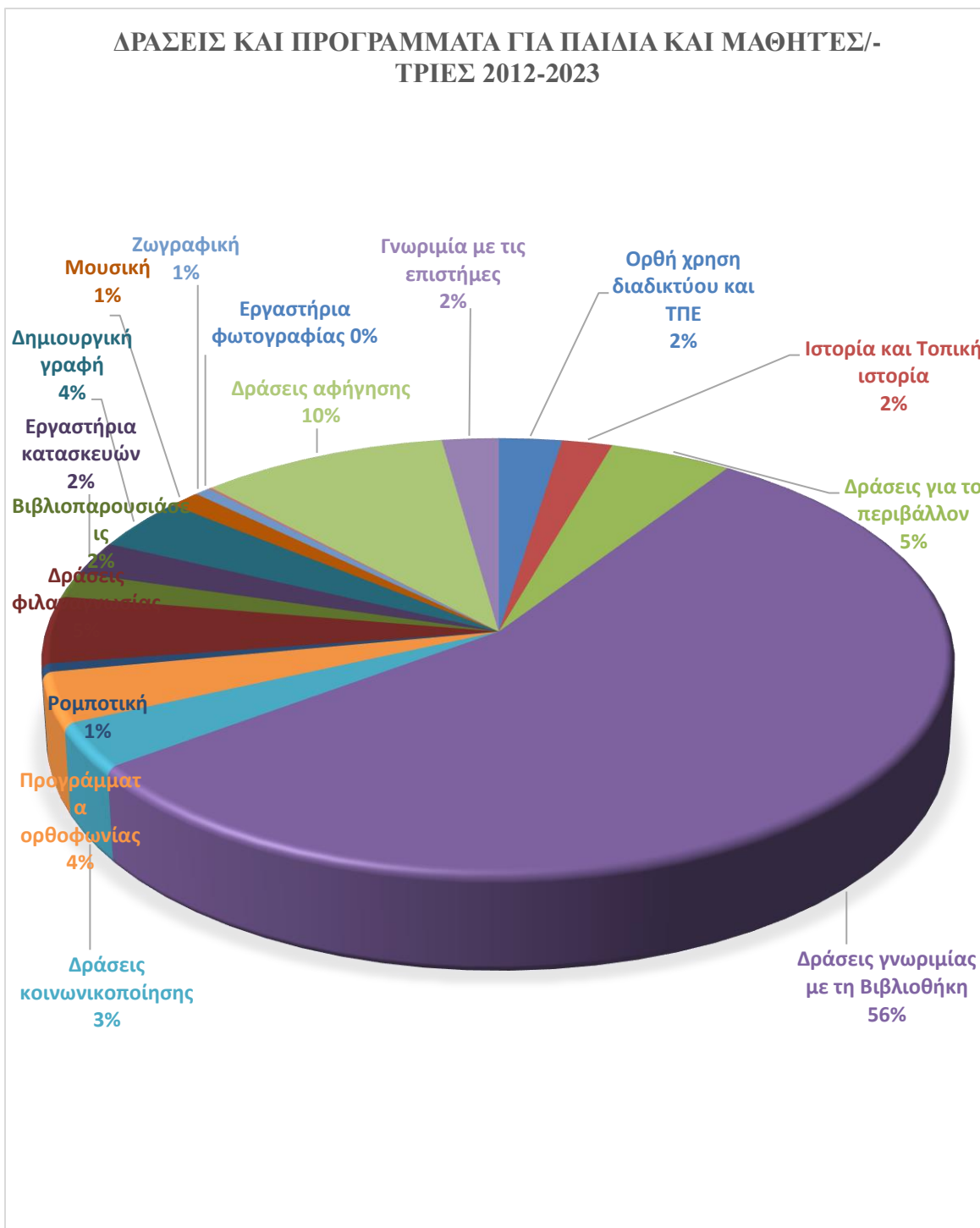
Όπως αναφέραμε όμως, μια πιο διεξοδική και πιο συστηματική έρευνα αποκαλύπτει ότι πίσω από τους τίτλους, που επιλέγει η βιβλιοθήκη στην ιστοσελίδα της για να κατηγοριοποιήσει τις δράσεις της, κρύβονται δράσεις και προγράμματα τα οποία θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν με βάση το θέμα τους ως εξής: Δράσεις ορθής χρήσης διαδικτύου και ΤΠΕ (19), Δράσεις για το Περιβάλλον (39), Δράσεις Ιστορίας και Τοπικής ιστορίας (16), Δράσεις Κοινωνικοποίησης (26), Δράσεις ορθοφωνίας (30), Δράσεις Ρομποτική (5), Δράσεις φιλαναγνωσίας (37), Βιβλιοπαρουσιάσεις (15), Εργαστήρια κατασκευών (19), Δημιουργική γραφή (31), Μουσική (10), Ζωγραφική (5), Εργαστήριο Φωτογραφίας (1), Δράσεις αφήγησης (78), Δράσεις γνωριμίας με τις επιστήμες (17), Προβολή ταινιών (1), Δράσεις γνωριμίας με τη Βιβλιοθήκη (445).

Η αναλογία λοιπόν, των δράσεων, των προγραμμάτων και των εκδηλώσεων υπό το νέο πρίσμα και με κριτήριο τη θεματική τους διαμορφώνεται ως εξής: Ορθή χρήση Διαδικτύου και ΤΠΕ (2%), Δράσεις για το Περιβάλλον (5%), Ιστορία και Τοπική ιστορία (2%), Δράσεις Κοινωνικοποίησης (3%), Προγράμματα ορθοφωνίας (4%), Ρομποτική (1%), Δράσεις φιλαναγνωσίας (5%), Βιβλιοπαρουσιάσεις (2%), Εργαστήρια κατασκευών (2%), Δημιουργική γραφή (4%), Μουσική (1%), Ζωγραφική (1%), Εργαστήριο Φωτογραφίας (0%), Δράσεις αφήγησης (10%), Γνωριμία με τις επιστήμες (2%), Δράσεις Γνωριμίας με τη Βιβλιοθήκη (56%).

Όπως αποκαλύπτεται από τα παραπάνω στοιχεία η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών κατά τα έτη 2012-2023 έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην προσέλκυση παιδιών και μαθητών/-τριών στους χώρους της μέσω προγραμμάτων γνωριμίας με αυτήν ή με ξεναγήσεις. Επίσης, ανέπτυξε αρκετά σημαντικό αριθμό δράσεων και προγραμμάτων αφήγησης και γενικότερα φιλαναγνωσίας τα οποία θεωρούνται ζωτικής σημασίας για τις βιβλιοθήκες και είναι άμεσα συνυφασμένα με τη λειτουργία των δημόσιων βιβλιοθηκών. Επιπροσθέτως, παρείχε προγράμματα δημιουργική γραφής, αλλά και αρκετές δράσεις και προγράμματα για το περιβάλλον. Οι υπόλοιπες δράσεις/προγράμματα που ανέπτυξε κινήθηκαν σε χαμηλά ποσοστά, γεγονός που αποδεικνύει ότι γενικότερη πολιτική της βιβλιοθήκης ήταν να υπερασπιστεί τον παραδοσιακό ρόλο των βιβλιοθηκών ως χώρο ανάγνωσης και καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας. Οι υπόλοιπες δραστηριότητες, οι πιο καινοτόμες, οι οποίες συμβάλλουν στη διεύρυνση του κοινωνικού και εκπαιδευτικού

ρόλου της βιβλιοθήκης, κυμάνθηκαν σε ποσοστά μεταξύ του 1% και 3%. Τα ποσοστά αυτά επιβεβαιώνουν ότι η Βιβλιοθήκη απαιτείται να επαναπροσδιορίσει τον προσανατολισμό των δράσεων της, για να συγκλίνει στο πρότυπο μια σύγχρονης δημόσιας βιβλιοθήκης όπως αυτό παρουσιάζεται στη διεθνή βιβλιογραφία και αποτυπώνεται στη διεθνή πρακτική.

Σχήμα 3: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή: Δράσεις, Προγράμματα και Εκδηλώσεις για παιδιά και μαθητές/-τριες 2012-2023 με βάση τη θεματική κατηγοριοποίηση που επιχειρήθηκε κατά την έρευνα

12. Ανάλυση αποτελεσμάτων – Ευρήματα Ερωτηματολογίου

12.1 Έλεγχος αξιοπιστίας μέσω δείκτη εσωτερικής συνέπειας Cronbach's alpha (Reliability analysis)

Πριν τη στατιστική ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων και προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέπεια του ερωτηματολογίου και κατ' επέκταση η σωστή διεξαγωγή της έρευνας, έγινε έλεγχος αξιοπιστίας με αξιοποίηση του δείκτη εσωτερικής συνέπειας Cronbach's alpha. Η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας (internal consistency) εκτιμά τη συνέπεια των απαντήσεων των συμμετεχόντων στα στοιχεία ενός ερωτηματολογίου. Ο δε δείκτης Cronbach's alpha χρησιμοποιείται συχνότερα στις έρευνες και υπάρχει γι' αυτόν συμφωνία τόσο για την ερμηνεία του όσο και για το αποδεκτό εύρος των τιμών του. Η αξιοπιστία ορίζεται ως ο βαθμός στον οποίο οι μετρήσεις απαλλάσσονται από σφάλματα και ως εκ τούτου παρέχουν συνεπή και σαφή αποτελέσματα²⁴

Ένα ερωτηματολόγιο χαρακτηρίζεται ως αξιόπιστο, όταν ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's alpha είναι μεγαλύτερος του 0,70. Υπάρχουν όμως, μελετητές που υποστηρίζουν πως για τα αρχικά στάδια κάποιας μελέτης αρκεί ένας συντελεστής Cronbach's alpha μεταξύ 0,5 και 0,6. Κατ' άλλους για την εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων ο συντελεστής alpha θα πρέπει να είναι οπωσδήποτε $\alpha = 0,9$ ή καλύτερα $\alpha = 0,95$ (Iseris, 2016:183).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα αποτελέσματα του ελέγχου αξιοπιστίας για τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου της παρούσας έρευνας. Όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς, από τις τιμές του δείκτη α , τόσο οι επιμέρους δείκτες των μεταβλητών στην πλειονότητά τους όσο και ο γενικός δείκτης, υπερβαίνουν αρκετά την τιμή 0,8. Το γεγονός αυτό συνηγορεί στη χρήση των δεδομένων της έρευνας για ασφαλή

²⁴ Το πιο χρησιμοποιημένο τεστ για έλεγχο της αξιοπιστίας μιας κλίμακας ερωτηματολογίου είναι ο δείκτης α του Cronbach βλ. σχετ.: (Παπαϊωάννου, Α., Ζουρμπάνος, Ν., & Μίνος, Γ. (2016: 323).

εξαγωγή συμπερασμάτων, δεδομένου ότι η συλλογή τους έγινε με ένα ερωτηματολόγιο που από την ανάλυση αποδείχτηκε αξιόπιστο.

Πίνακας 3: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας μέσω δείκτη εσωτερικής συνέπειας Cronbach's alpha

Single-Test Reliability Analysis

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.855
95% CI lower bound	0.818
95% CI upper bound	0.885

Note. Of the observations, pairwise complete cases were used.

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped Cronbach's α
V4.1. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει στους παρακάτω τομείς ευκαιρίες σε εσάς ή τα παιδιά σας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της εποχής; (Παρακαλώ επιλέξτε από το 1-5 όπου: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ) [Επαγγελματική εξέλιξη]	0.874
V4.1. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει στους παρακάτω τομείς ευκαιρίες σε εσάς ή τα παιδιά σας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της εποχής; (Παρακαλώ επιλέξτε από το 1-5 όπου: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ) [Εξοικείωση με την χρήση Τεχνολογιών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ)]	0.798
V4.1. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει στους παρακάτω τομείς ευκαιρίες σε εσάς ή τα παιδιά σας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της εποχής; (Παρακαλώ επιλέξτε από το 1-5 όπου: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ) [Πληροφοριακός γραμματισμός (ΠΓ)]	0.797
V4.1. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει στους παρακάτω τομείς ευκαιρίες σε εσάς ή τα παιδιά σας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της εποχής; (Παρακαλώ επιλέξτε από το 1-5 όπου: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ) [Προσωπική ανάπτυξη και ψυχαγωγία]	0.841
V4.1. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει στους παρακάτω τομείς ευκαιρίες σε εσάς ή τα παιδιά σας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της εποχής; (Παρακαλώ επιλέξτε από το 1-5 όπου: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ) [Κοινωνική ενσωμάτωση]	0.803

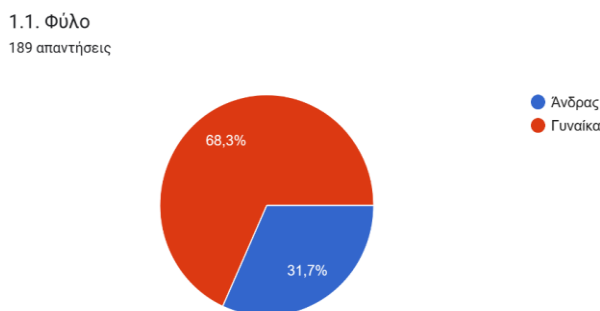
12.2. Ανάλυση δημογραφικών στοιχείων του δείγματος

Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου αφορά τα γενικά δημογραφικά χαρακτηριστικά των χρηστών/επισκεπτών της Βιβλιοθήκης που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Σκοπός αυτής της ενότητας ερωτήσεων ήταν να διαμορφώσουμε μία γενική εικόνα των ατόμων του δείγματος σχετικά με το φύλο, την ηλικία, την εκπαιδευτική βαθμίδα.

Στη συνέχεια, λοιπόν, παρουσιάζονται όλες οι εκτιμήσεις των συχνοτήτων αυτού του μέρους του ερωτηματολογίου.

Φύλο: Ξεκινώντας από τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνας που αφορούν το φύλο, διαπιστώσαμε πως ο μεγαλύτερος αριθμός των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες. Συγκεκριμένα συμμετείχαν στην έρευνα 129 γυναίκες, αριθμός που αντιστοιχεί στο ποσοστό 68,3% του συνόλου των ερωτηθέντων ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών ανέρχονταν σε 31,7% (60 άνδρες).

Σχήμα 4: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή φύλο

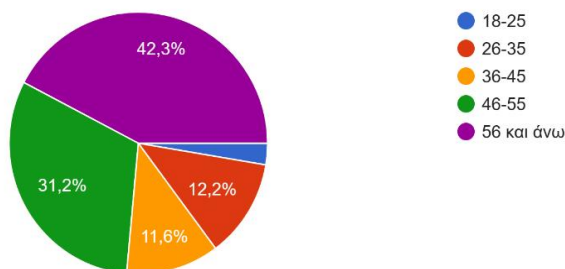

Ηλικία: Προκειμένου να αποτυπωθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα των δημογραφικών στοιχείων των χρηστών της Βιβλιοθήκης, έγινε ένας διαχωρισμός του ηλικιακού φάσματος σε πέντε κατηγορίες, με αφετηρία τα 18 έτη και φθάνοντας έως τα 56 και άνω. Συγκεκριμένα, το 42,3% (80 άτομα) των ερωτηθέντων ανήκει στο φάσμα από 56 ετών και άνω, το 31,2% (59 άτομα) από 46 έως 55 ετών, το 12,2% (23 άτομα) από 26 έως 35 ετών, το 11,6% (22 άτομα) από 36 έως 45, τέλος το υπόλοιπο 2,6% (5 άτομα) ανήκει στο φάσμα από 18 έως 25 ετών. Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι το

μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο ήταν άνω των 46 ετών και μάλιστα σε ποσοστό 73,5%.

Σχήμα 5 Διάγραμμα συχνότητων για τη μεταβλητή ηλικία

1.2. Ηλικία
189 απαντήσεις

Εκπαιδευτικό επίπεδο: Στη συνέχεια παρατίθεται το γράφημα που αφορά η εκπαιδευτική βαθμίδα των χρηστών/επισκεπτών. Η διάκρισή τους περιλαμβάνει πέντε κατηγορίες: (α) βασική εκπαίδευση, (β) απόφοιτοι/-ες Λυκείου, απόφοιτοι/-ες ΤΕΙ, (γ) απόφοιτοι/-ες ΑΕΙ, (δ) κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων, (ε) κάτοχοι διδακτορικών.

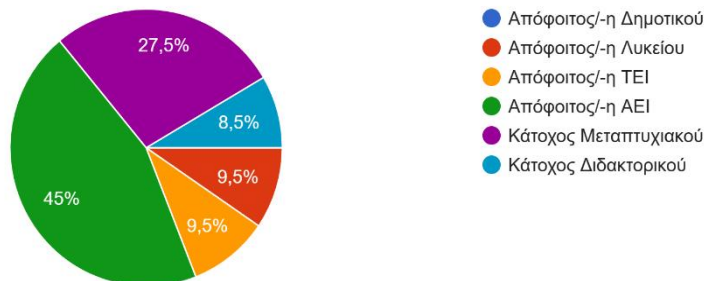
Τα ευρήματα που αναδεικνύονται από την έρευνα ως προς το επίπεδο σπουδών εκείνων που συμμετείχαν σε αυτήν, δείχνουν ότι 45% (85 άτομα) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ, το 27,5% (52 άτομα) κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων, 9,5% (18 άτομα) απόφοιτοι των ΤΕΙ, 9,5% (18 άτομα) απόφοιτοι Λυκείου, 8,5% (16 άτομα) κάτοχοι διδακτορικού τίτλου.

Το γεγονός ότι η πλειοψηφία των χρηστών/επισκεπτών της Βιβλιοθήκης σε ποσοστό 81% είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίων και κάτοχοι μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων είναι εντυπωσιακό αλλά δεν αποτελεί έκπληξη. Διότι τα άτομα αυτά συνεχίζουν να διατηρούν τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα και την ανάγκη για συνεχή επιμόρφωση και καλλιέργεια και μετά το πέρας των σπουδών τους.

Σχήμα 6: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή εκπαίδευση

1.3. Εκπαίδευση

189 απαντήσεις

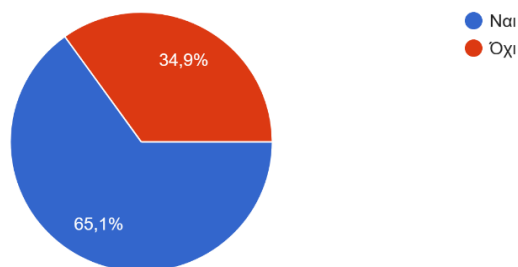

12.3. Διερεύνηση σχέσης ηλικιακού φάσματος, φύλου και εκπαιδευτικού επιπέδου - μελών της Βιβλιοθήκης

Μετά τα δημογραφικά στοιχεία στο ερωτηματολόγιο υπήρχε μία καθοριστικής σημασίας ερώτηση, στην οποία καταγράφεται το αν ο/η ερωτηθείς/-είσα είναι μέλος της Βιβλιοθήκης ή όχι. Από τις απαντήσεις διαπιστώθηκε ότι ένα ποσοστό 65,1% (123 άτομα) των ερωτηθέντων είναι μέλη της Βιβλιοθήκης ενώ ένα ποσοστό 34,9% (66 άτομα) δεν είναι μέλη της Βιβλιοθήκης. Η θετική απάντηση στο ερώτημα αυτό έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι θεωρητικά αναμένει κανείς από τα μέλη της Βιβλιοθήκης να τρέφουν μεγαλύτερο σεβασμό για τον θεσμό και να είναι περισσότερο ενημερωμένοι/-ες για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης, τις δράσεις, τις παροχές και τις υπηρεσίες που αυτή προσφέρει. Και στην περίπτωση αυτή ενδεχομένως οι απαντήσεις τους έχουν μια μεγαλύτερη βαρύτητα.

Σχήμα 7: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή μέλος Βιβλιοθήκης

2.1. Είστε μέλος στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών ;
189 απαντήσεις

Στη συνέχεια διερευνώντας σχέση ηλικιακού φάσματος, φύλου και εκπαιδευτικού επιπέδου με την ιδιότητα του μέλους της Βιβλιοθήκης διαπιστώσαμε:

α. Τα περισσότερα μέλη της Βιβλιοθήκης ανήκουν στις ηλικιακές ομάδες 56 και άνω κατά 24,9% και 46 έως 55 κατά 24% επί του ποσοστού των αντίστοιχων ηλικιακών ομάδων.

β. Όσον αφορά το φύλο τα εγγεγραμμένα μέλη της Βιβλιοθήκης στην πλειοψηφία τους είναι γυναίκες σε ποσοστό 46,6% επί του ποσοστού αυτών που απάντησαν θετικά.

γ. Τα εγγεγραμμένα μέλη της Βιβλιοθήκης είναι κατά πλειοψηφία οι απόφοιτοι/-ες ΑΕΙ κατά 30,2%, απόφοιτοι/-ες ΤΕΙ κατά 6,9%, κάτοχοι μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων κατά 17,5% και 5,8% αντίστοιχα επί του ποσοστού του αντίστοιχου εκπαιδευτικού επιπέδου. Στοιχεία που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο συνδέεται με την ενεργό συμμετοχή των ατόμων ως μελών στη Βιβλιοθήκη.

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε πως από όσους/-ες απάντησαν στο ερωτηματολόγιο ότι είναι εγγεγραμμένα μέλη της Βιβλιοθήκης, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών ανήκει στο ηλικιακό φάσμα άνω των 46 ετών, είναι γυναίκες και έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

Πίνακας 4: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Ηλικιακού Φάσματος -μέλος Βιβλιοθήκης

Contingency Tables

V2.1. Είστε μέλος στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών ;		V1.2. Ηλικία					Total
		18-25	26-35	36-45	46-55	56 και άνω	
Όχι	Count	2.000	12.000	5.000	14.000	33.000	66.000
	% of total	1.058 %	6.349 %	2.646 %	7.407 %	17.460 %	34.921 %
Ναι	Count	3.000	11.000	17.000	45.000	47.000	123.000
	% of total	1.587 %	5.820 %	8.995 %	23.810 %	24.868 %	65.079 %
Total	Count	5.000	23.000	22.000	59.000	80.000	189.000
	% of total	2.646 %	12.169 %	11.640 %	31.217 %	42.328 %	100.000 %

Contingency Tables

Πίνακας 5: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Φύλο -μέλος Βιβλιοθήκης

V2.1. Είστε μέλος στη Δημόσια Κεντρική ή Βιβλιοθήκη Σερρών ;		V1.3. Εκπαίδευση					Total
		Απόφοιτος/-η ΑΕΙ	Απόφοιτος/-η Λυκείου	Απόφοιτος/-η ΤΕΙ	Κάτοχος Διδακτορικού	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	
Όχι	Count	28.000	9.000	5.000	5.000	19.000	66.000
	% of total	14.815 %	4.762 %	2.646 %	2.646 %	10.053 %	34.921 %
Ναι	Count	57.000	9.000	13.000	11.000	33.000	123.000
	% of total	30.159 %	4.762 %	6.878 %	5.820 %	17.460 %	65.079 %
Total	Count	85.000	18.000	18.000	16.000	52.000	189.000
	% of total	44.974 %	9.524 %	9.524 %	8.466 %	27.513 %	100.000 %

Πίνακας 6: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Εκπαιδευτικό Επίπεδο -μέλος Βιβλιοθήκης

Contingency Tables

V2.1. Είστε μέλος στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών ;		V1.1. Φύλο		Total
		Ανδρας	Γυναίκα	
Όχι	Count	25.000	41.000	66.000
	% of total	13.228 %	21.693 %	34.921 %
Ναι	Count	35.000	88.000	123.000
	% of total	18.519 %	46.561 %	65.079 %
Total	Count	60.000	129.000	189.000
	% of total	31.746 %	68.254 %	100.000 %

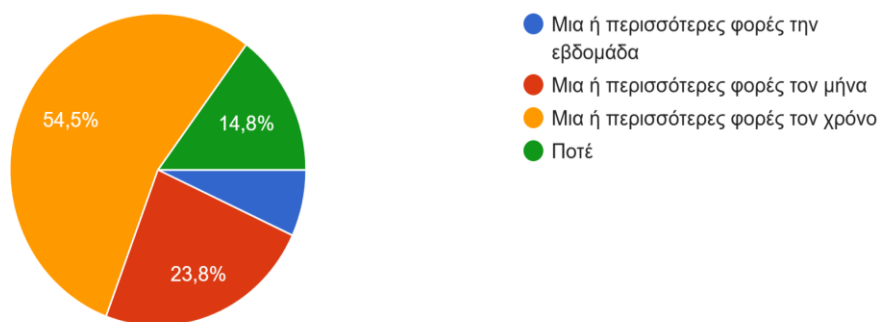
12.4. Διερεύνηση σχέσης ηλικιακού φάσματος, φύλου και εκπαιδευτικού επιπέδου-συχνότητας επισκέψεων στη Βιβλιοθήκη

Συχνότητα επισκέψεων Το 54,5% (103 άτομα) δήλωσαν ότι επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη μία ή περισσότερες φορές το χρόνο, το 23,8% (45 άτομα) μία ή περισσότερες φορές το μήνα, το 14,8% (28 άτομα) ποτέ και τέλος 6,9% (13 άτομα) μία ή περισσότερες φορές την εβδομάδα. Όπως φαίνεται από τις απαντήσεις η συντριπτική πλειοψηφία όσων ρωτήθηκαν επισκέπτεται τη Βιβλιοθήκη μία ή περισσότερες φορές το χρόνο και όχι σε τακτά διαστήματα μηνιαία ή εβδομαδιαία.

Σχήμα 8: Διάγραμμα συχνότητων για τη μεταβλητή συχνότητα επίσκεψης στη Βιβλιοθήκης

2.2. Με ποια συχνότητα επισκέπτεστε την Βιβλιοθήκη εσείς ή τα παιδιά σας;

189 απαντήσεις

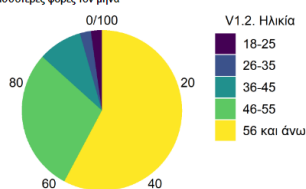
Σε μία απόπειρα διερεύνησης της πιθανής σχέσης που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στην ηλικία, το φύλο, το εκπαιδευτικό επίπεδο και τη συχνότητα με την οποία επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη οι χρήστες, διαπιστώθηκε πως όσοι/όσες ανήκουν στην ηλικία μεταξύ 46 έως 55 και 56 και άνω ετών είναι οι πιο συχνοί επισκέπτες της Βιβλιοθήκης. Ενώ είναι εντυπωσιακό πως οι μισοί από όσους/όσες ανήκουν στο ηλικιακό φάσμα 26 έως 35 ετών δεν επισκέπτονται ποτέ τη βιβλιοθήκη.

Πίνακας 7: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Ηλικία-Συχνότητα επίσκεψης Βιβλιοθήκης

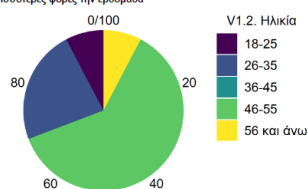
Frequencies for V1.2. Ηλικία ▼					
V2.2. Με ποια συχνότητα επισκέπτεστε την Βιβλιοθήκη εσείς ή τα παιδιά σας;	V1.2. Ηλικία	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μια ή περισσότερες φορές τον μήνα	18-25	1	2.222	2.222	2.222
	26-35	1	2.222	2.222	4.444
	36-45	4	8.889	8.889	13.333
	46-55	13	28.889	28.889	42.222
	56 και άνω	26	57.778	57.778	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	45	100.000		
Μια ή περισσότερες φορές την εβδομάδα	18-25	1	7.692	7.692	7.692
	26-35	3	23.077	23.077	30.769
	36-45	0	0.000	0.000	30.769
	46-55	8	61.538	61.538	92.308
	56 και άνω	1	7.692	7.692	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	13	100.000		
Μια ή περισσότερες φορές τον χρόνο	18-25	2	1.942	1.942	1.942
	26-35	9	8.738	8.738	10.680
	36-45	12	11.650	11.650	22.330
	46-55	33	32.039	32.039	54.369
	56 και άνω	47	45.631	45.631	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	103	100.000		
Ποτέ	18-25	1	3.571	3.571	3.571
	26-35	10	35.714	35.714	39.286
	36-45	6	21.429	21.429	60.714
	46-55	5	17.857	17.857	78.571
	56 και άνω	6	21.429	21.429	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	28	100.000		

V1.2. Ηλικία

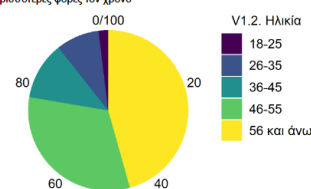
Μια ή περισσότερες φορές τον μήνα

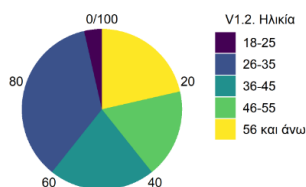
Μια ή περισσότερες φορές την εβδομάδα

Μια ή περισσότερες φορές τον χρόνο

Ποτέ

Όσον αφορά τη σχέση που μπορεί να υπάρχει μεταξύ φύλου και συχνότητας επισκέψεων στη Βιβλιοθήκη, φαίνεται πως οι γυναίκες είναι πιο συχνόι επισκέπτες της Βιβλιοθήκης από τους άνδρες. Ανάμεσα στα 45 άτομα που απάντησαν ότι επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη μία ή περισσότερες φορές το μήνα οι γυναίκες ήταν 29, ανάμεσα στα 13 άτομα που απάντησαν ότι επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη μία ή περισσότερες φορές την

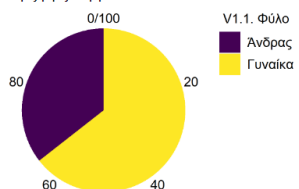
εβδομάδα ήταν 10 γυναίκες και ανάμεσα στα 103 άτομα που απάντησαν ότι επισκέπτονται μία ή περισσότερες φορές το χρόνο τη Βιβλιοθήκη οι 70 ήταν γυναίκες.

Πίνακας 8: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Φύλο-Συχνότητα επίσκεψης Βιβλιοθήκης

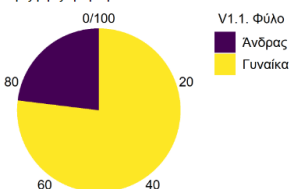
Frequencies for V1.1. Φύλο					
V2.2. Με ποια συχνότητα επισκέπτεστε την Βιβλιοθήκη εσείς ή τα παιδιά σας;	V1.1. Φύλο	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μια ή περισσότερες φορές τον μήνα	Άνδρας	16	35.556	35.556	35.556
	Γυναίκα	29	64.444	64.444	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	45	100.000		
Μια ή περισσότερες φορές την εβδομάδα	Άνδρας	3	23.077	23.077	23.077
	Γυναίκα	10	76.923	76.923	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	13	100.000		
Μια ή περισσότερες φορές τον χρόνο	Άνδρας	33	32.039	32.039	32.039
	Γυναίκα	70	67.961	67.961	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	103	100.000		
Ποτέ	Άνδρας	8	28.571	28.571	28.571
	Γυναίκα	20	71.429	71.429	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	28	100.000		

V1.1. Φύλο

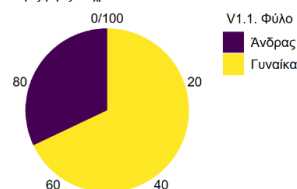
Μια ή περισσότερες φορές τον μήνα

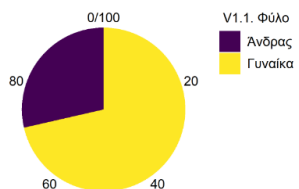
Μια ή περισσότερες φορές την εβδομάδα

Μια ή περισσότερες φορές τον χρόνο

Ποτέ

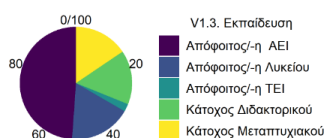
Τέλος σε ό,τι αφορά τη συνάφεια που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στο εκπαιδευτικό επίπεδο όσων απάντησαν και τη συχνότητα επίσκεψης στη Βιβλιοθήκη διαπιστώθηκε ότι οι απόφοιτοι/-ες ΑΕΙ είναι πιο συχνόι επισκέπτες της Βιβλιοθήκης.

Πίνακας 9: Πίνακας συνάφειας μεταβλητών Εκπαιδευτικό επίπεδο - Συχνότητα επίσκεψης Βιβλιοθήκης

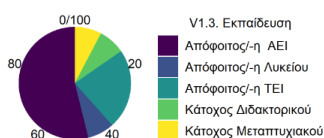
Frequencies for V1.3. Εκπαίδευση					
V2.2. Με ποια συχνότητα επισκέπτεστε την Βιβλιοθήκη εσείς ή τα παιδιά σας,	V1.3. Εκπαίδευση	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μια ή περισσότερες φορές τον μήνα	Απόφοιτος/-η ΑΕΙ	22	48.889	48.889	48.889
	Απόφοιτος/-η Λυκείου	8	17.778	17.778	66.667
	Απόφοιτος/-η ΤΕΙ	1	2.222	2.222	68.889
	Κάτοχος Διδακτορικού	7	15.556	15.556	84.444
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	7	15.556	15.556	100.000
	Missing	0	0.000		
Total		45	100.000		
Μια ή περισσότερες φορές την εβδομάδα	Απόφοιτος/-η ΑΕΙ	7	53.846	53.846	53.846
	Απόφοιτος/-η Λυκείου	1	7.692	7.692	61.538
	Απόφοιτος/-η ΤΕΙ	3	23.077	23.077	84.615
	Κάτοχος Διδακτορικού	1	7.692	7.692	92.308
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	1	7.692	7.692	100.000
	Missing	0	0.000		
Total		13	100.000		
Μια ή περισσότερες φορές τον χρόνο	Απόφοιτος/-η ΑΕΙ	44	42.718	42.718	42.718
	Απόφοιτος/-η Λυκείου	7	6.796	6.796	49.515
	Απόφοιτος/-η ΤΕΙ	10	9.709	9.709	59.223
	Κάτοχος Διδακτορικού	8	7.767	7.767	66.990
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	34	33.010	33.010	100.000
	Missing	0	0.000		
Total		103	100.000		
Ποτέ	Απόφοιτος/-η ΑΕΙ	12	42.857	42.857	42.857
	Απόφοιτος/-η Λυκείου	2	7.143	7.143	50.000
	Απόφοιτος/-η ΤΕΙ	4	14.286	14.286	64.286
	Κάτοχος Διδακτορικού	0	0.000	0.000	64.286
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	10	35.714	35.714	100.000
	Missing	0	0.000		
Total		28	100.000		

V1.3. Εκπαίδευση

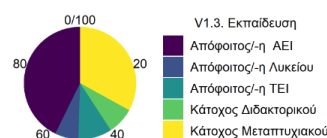
Μια ή περισσότερες φορές τον μήνα

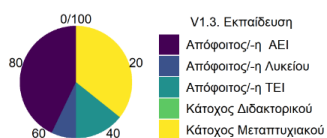
Μια ή περισσότερες φορές την εβδομάδα

Μια ή περισσότερες φορές τον χρόνο

Ποτέ

12.5. Τρόποι ενημέρωσης για τις εκδηλώσεις, τις ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας

Διερευνώντας τους τρόπους με τους οποίους οι επισκέπτες/χρήστες ενημερώνονται για τις δράσεις και τις ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας της Βιβλιοθήκης διαπιστώσαμε ότι τα κοινωνικά δίκτυα social media (facebook κ.ά.) επιλέχθηκε ως το πιο πρόσφορο

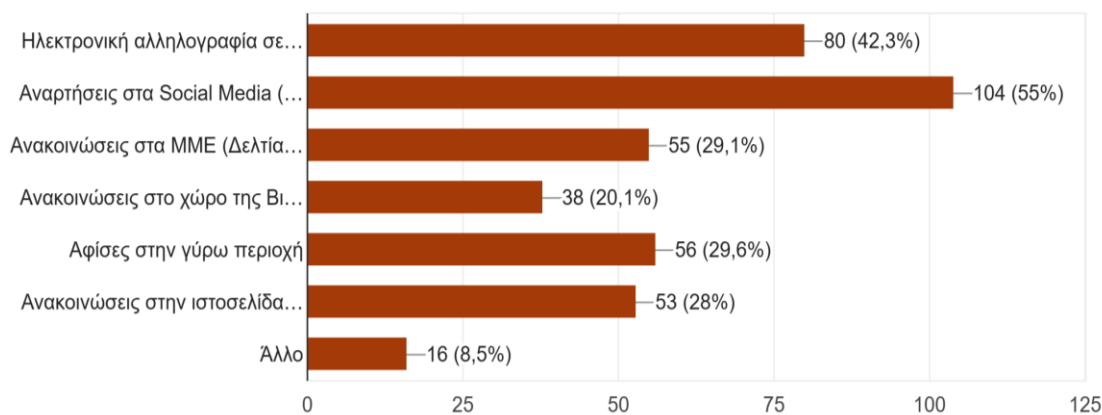
μέσο ενημέρωσης κατά 55%, με 104 θετικές απαντήσεις. Ακολουθεί η ενημέρωση μέσω mail σε λίστα χρηστών με ποσοστό θετικών απαντήσεων 42,3%, η ενημέρωση μέσω αφισών που αναρτώνται σε διάφορα σημεία της πόλης με ποσοστό 29,6%, η ενημέρωση μέσω των ΜΜΕ (δελτία τύπου) με προτίμηση που κυμαίνεται στο 29,1%, η ενημέρωση με ανακοινώσεις στην ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης σε ποσοστό 28% και σε ποσοστό 20,1% ενημέρωση από ανακοινώσεις στο χώρο της της Βιβλιοθήκης.

Από τα παραπάνω δεδομένα συνάγεται ότι αθροιστικά η πλειονότητα των χρηστών/επισκεπτών της Βιβλιοθήκης επιλέγουν ως πιο πρόσφορο τρόπο ενημέρωσης την ηλεκτρονική ενημέρωση μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, της ιστοσελίδας και του mail.

Σχήμα 9: Διάγραμμα συχνότητας για τη μεταβλητή: Τρόποι ενημέρωσης για τις εκδηλώσεις, τις ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας της Βιβλιοθήκης

2.3. Με ποιους τρόπους ενημερώνεστε για τις εκδηλώσεις, τις ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

189 απαντήσεις

12.6. Λόγοι για τους οποίους επισκέπτονται οι χρήστες τη Βιβλιοθήκη

Σχετικά με τους λόγους για τους οποίους οι χρήστες επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη, και όπως καταδεικνύεται από τις απαντήσεις τους, η πλειονότητα αξιοποιεί κυρίως τις παραδοσιακές υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης. Ένα ποσοστό 66,5% προσέρχεται σε αυτήν για

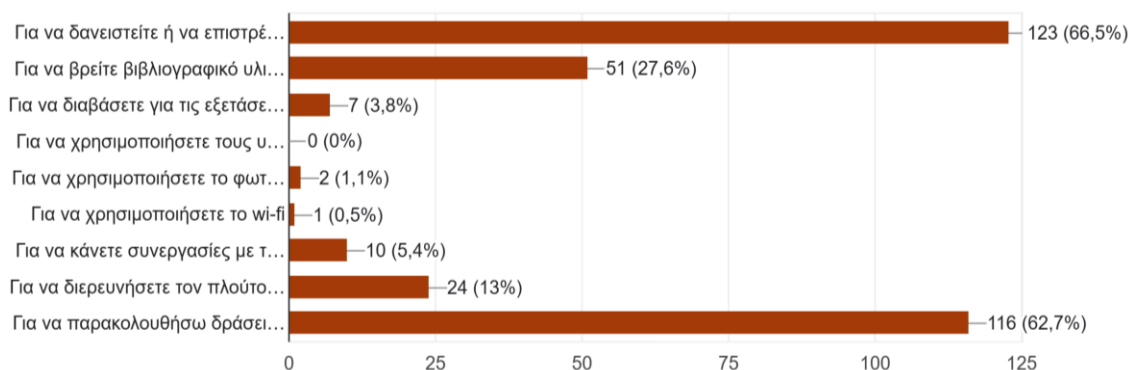
δανεισμό βιβλίων ενώ ένα ποσοστό 62,7% για παρακολούθηση δράσεων ή εκδηλώσεων και το 13% των χρηστών/επισκεπτών προσέρχεται για να διερευνήσει τον πλούτο των διαθέσιμων βιβλίων. Επίσης, ένα ποσοστό 27,6% αναζητά βιβλιογραφικό υλικό για εργασίες και μελέτες. Σημαντικό εύρημα θα μπορούσε να θεωρηθεί το γεγονός ότι ελάχιστοι είναι εκείνοι/-ες που προσέρχονται στη Βιβλιοθήκη για να αξιοποιήσουν την υλικοτεχνική υποδομή της (χρήση wi-fi 0,5%, χρήση υπολογιστών 0%, χρήση εκτυπωτών και φωτοτυπικών 1,1%). Τέλος, για συνεργασίες με συμμαθητές/-τριες, συμφοιτητές/-τριες, συναδέλφους/-σες ένα ποσοστό 5,4% επιλέγει τους χώρους της Βιβλιοθήκης, ενώ για προετοιμασία για τις εξετάσεις προσέρχεται ένα ποσοστό 3,8%.

Τα παραπάνω δεδομένα συνηγορούν με την άποψη ότι η Βιβλιοθήκη Σερρών δεν αντιμετωπίζεται από τους χρήστες της ως χώρος εργασίας και κοινωνικής συνύπαρξης. Οι χρήστες δεν έχουν εξοικειωθεί με την αντίληψη ότι ο χώρος της Βιβλιοθήκης είναι ένας χώρος που διασφαλίζει τις προϋποθέσεις για συνεργασίες, που μπορεί να παρέχει την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή για εργασία άλλα και κατάλληλες συνθήκες για κοινωνική συνύπαρξη.

Σχήμα 10: Διάγραμμα συχνότητων για τη μεταβλητή λόγοι επίσκεψης Βιβλιοθήκης

2.4. Για ποιόν/-ους από τους παρακάτω λόγους επισκέπτεστε την Δημόσια Βιβλιοθήκη εσείς ή τα παιδιά σας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

185 απαντήσεις

12.7. Καταγραφή προτίμησης ευκαιριών μάθησης που συνδέονται με την προσωπική ανάπτυξη, ψυχαγωγία και χρήση ΤΠΕ

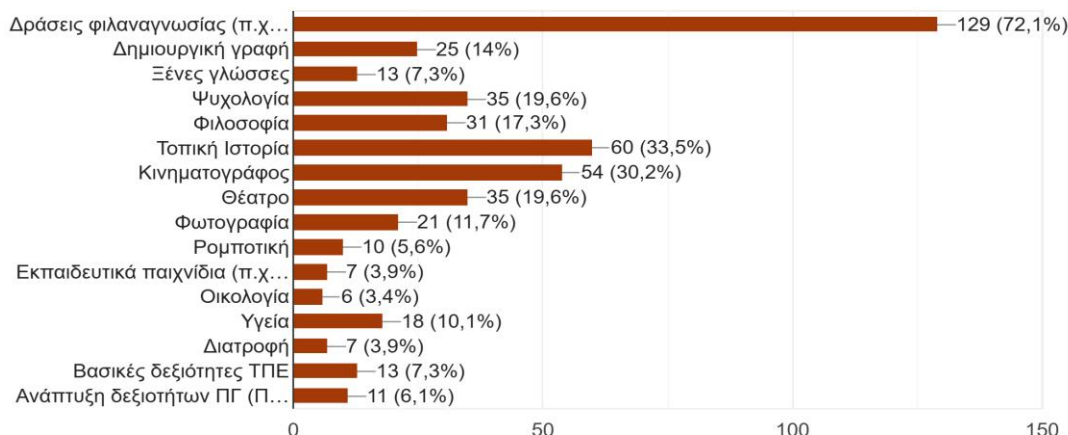
Με στόχο την καταγραφή των πιο δημοφιλών ευκαιριών μάθησης, που προσφέρει η Βιβλιοθήκη στους χρήστες/επισκέπτες, και οι οποίες αφορούν την προσωπική ανάπτυξη,

την ψυχαγωγία και την χρήση ΤΠΕ υποβάλαμε σχετικό ερώτημα. Σε ποσοστό 72,1% οι χρήστες/επισκέπτες επέλεξαν δράσεις φιλιαναγνωσίας (π.χ. παρουσιάσεις βιβλίων, αφιερώματα σε συγγραφείς), σε ποσοστό 33,5% επέλεξαν δράσεις/εκδηλώσεις σχετικές με την τοπική ιστορία, σε ποσοστό 30,2% επέλεξαν την παρακολούθηση κινηματογραφικών ταινιών, σε ποσοστό 19,6% παρακολούθησαν δράσεις/εκδηλώσεις ψυχολογίας, σε ποσοστό 19,6% παρακολούθησαν θεατρικές παραστάσεις, το 17,3% συμμετείχε σε εκδηλώσεις σχετικές με τη φιλοσοφία, το 14% σε δράσεις δημιουργικής γραφής, το 13% σε μαθήματα ξένων γλωσσών, το 11,7% συμμετείχαν σε εργαστήρια φωτογραφίας ή εκθέσεις φωτογραφίας, το 10,1% παρακολούθησαν δράσεις/εκδηλώσεις αφιερωμένες σε θέματα υγείας, το 7,3% παρακολούθησαν μαθήματα βασικών δεξιοτήτων ΤΠΕ, το 6,1% ανάπτυξη δεξιοτήτων πληροφορικού γραμματισμού, το 5,6% ρομποτική, το 3,9% συμμετείχε σε εκπαιδευτικά παιχνίδια (π.χ. σκάκι), το 3,9% παρακολούθησε/συμμετείχε σε εκδηλώσεις/δράσεις σχετικές με θέματα διατροφής και τέλος το 3,4% παρακολούθησε/συμμετείχε σε εκδηλώσεις/δράσεις σχετικές με την οικολογία.

Οι παραπάνω προτιμήσεις των χρηστών αποκαλύπτουν πως αυτοί/-ες σε συντριπτικό ποσοστό 72,1% προτιμούν να συμμετάσχουν σε προγράμματα, δράσεις και εκδηλώσεις που συνδέονται με τον παραδοσιακό ρόλο των δημόσιων βιβλιοθηκών ως χώρων προαγωγής της φιλιαναγνωσίας, διάθεσης βιβλίων και ενημέρωσης σχετικά με βιβλία και συγγραφείς. Αντιμετωπίζουν δηλαδή, τη βιβλιοθήκη με μια συντηρητική διάθεση, καθώς η συμμετοχή τους σε δράσεις ή εκδηλώσεις που έχουν διαφορετική θεματική είναι περιορισμένη. Βέβαια, οφείλουμε εδώ να παρατηρήσουμε πως αυτή η επιλογή ίσως να συνδέεται και με τη θεματική των δράσεων και των εκδηλώσεων που επιλέγει να προσφέρει η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών.

Σχήμα 11: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή επιλογή είδους ευκαιριών μάθησης που συνδέονται με την προσωπική ανάπτυξη και ψυχαγωγία και χρήση ΤΠΕ

3.1. Τι είδους ευκαιρίες μάθησης που συνδέονται με την προσωπική ανάπτυξη και ψυχαγωγία και την χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)
179 απαντήσεις

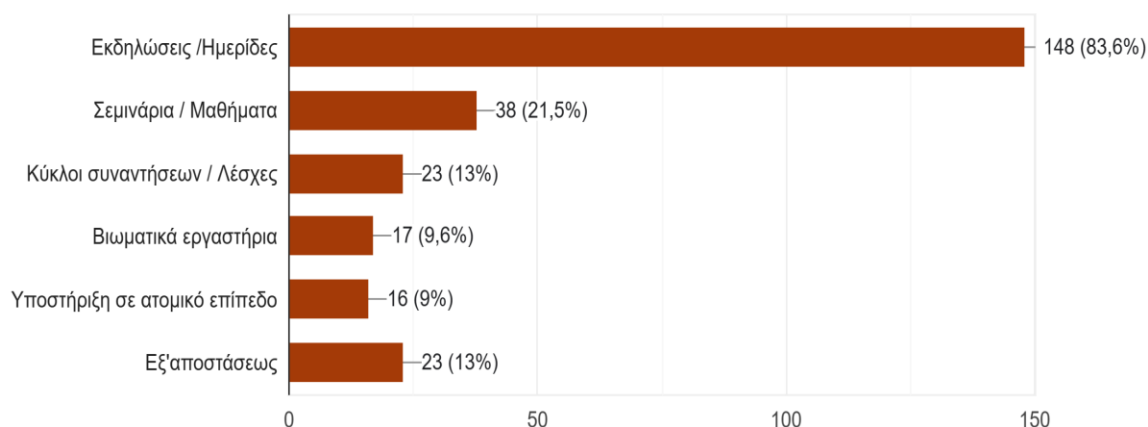
12.8. Καταγραφή συμμετοχής χρηστών σε δράσεις /προγράμματα / εκδηλώσεις

Αποκωδικοποιώντας τις απαντήσεις των χρηστών/επισκεπτών της Βιβλιοθήκης στο ερώτημα σε τι τύπο δράσεων προτιμούν να συμμετέχουν, διαπιστώσαμε ότι το 83,6% συμμετέχει σε εκδηλώσεις/ημερίδες, το 21,5% συμμετέχει σε σεμινάρια/μαθήματα, το 13% σε κύκλους συναντήσεων/λέσχες, το 9,6% σε βιωματικά εργαστήρια, το 9% σε υποστήριξη ατομικού επιπέδου και τέλος σε ποσοστό 13% σε δράσεις που υλοποιούνται εξ αποστάσεως. Τα παραπάνω ποσοστά αποκαλύπτουν πως οι χρήστες της Βιβλιοθήκης δεν έχουν αναπτύξει ακόμη μια διαδραστική σχέση με τη Βιβλιοθήκη. Δε συμμετέχουν σε μεγάλο ποσοστό σε σεμινάρια/μαθήματα, λέσχες και βιωματικά εργαστήρια που απαιτούν μια πιο ενεργό, συστηματική και συνεπή συμμετοχή και αφετέρου συμβάλλουν στην ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών.

Σχήμα 12: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή προτίμηση τύπου δράσης

3.2. Σε ποιο τύπο δράσης συμμετέχετε περισσότερο εσείς ή τα παιδιά σας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

177 απαντήσεις

12.9. Διερεύνηση και καταγραφή προτιμήσεων χρηστών για μελλοντικές δράσεις/προγράμματα/εκδηλώσεις

Με δεδομένο ότι ο ρόλος των δημόσιων βιβλιοθηκών τα τελευταία χρόνια διευρύνεται και επαναπροσδιορίζεται με αποτέλεσμα αυτές να συμμετάσχουν ενεργά στην ενδυνάμωση των τοπικών κοινοτήτων, η επόμενη ενότητα ερωτήσεων στόχευε στη διερεύνηση των επιθυμιών των χρηστών/επισκεπτών της Βιβλιοθήκης σχετικά με το ρόλο που οφείλουν να υιοθετήσουν αυτές, εναρμονιζόμενες με τις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές προκλήσεις της εποχής.²⁵

Αρχικά, διερευνήθηκε σε ποιους τομείς θα επιθυμούσαν οι χρήστες να λαμβάνουν επιμόρφωση.

²⁵ Ο κοινωνικός ρόλος των βιβλιοθηκών και η ενδυνάμωση που παράσχουν αυτές στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα αναδείχθηκε ιδιαίτερα στα τεκμήρια έρευνας που πραγματοποιήθηκε το 2016 σε βιβλιοθήκες της Αμερικής. Βλ. σχετ. Lopez, Caspe & Simpson, (2017):318-333).

Το ερώτημα διατυπώθηκε ως εξής: «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει στους παρακάτω τομείς ευκαιρίες σε εσάς ή τα παιδιά σας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της εποχής; (Παρακαλώ επιλέξτε από το 1-5 όπου: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3= Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ)».

Οι απαντήσεις που καταγράφηκαν είχαν ως εξής:

α. Εξοικείωση με τη χρήση τεχνολογιών και επικοινωνίας (ΤΠΕ): 65 άτομα = πολύ, 50 άτομα = πάρα πολύ, 39 άτομα = αρκετά, 13 άτομα = λίγο, 10 άτομα = καθόλου

β. Πληροφοριακός γραμματισμός (Π Γ): 59 άτομα = πολύ, 42 άτομα = πάρα πολύ, 39 άτομα = αρκετά, 19 άτομα = λίγο, 8 άτομα = καθόλου

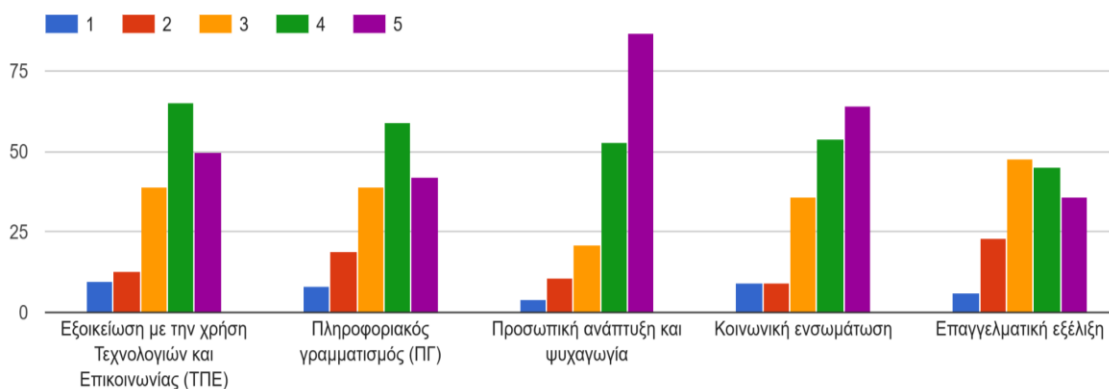
γ. Προσωπική ανάπτυξη και ψυχαγωγία: 87 άτομα = πάρα πολύ, 53 άτομα = πολύ, 21 άτομα = αρκετά, 11 άτομα = λίγο, 4 άτομα = καθόλου

δ. Κοινωνική ενσωμάτωση: 64 άτομα = πάρα πολύ, 54 άτομα = πολύ, 36 άτομα = αρκετά, 9 άτομα = λίγο, 9 άτομα = καθόλου

ε. Επαγγελματική εξέλιξη: 48 άτομα = αρκετά, 45 άτομα = πολύ, 36 άτομα = πάρα πολύ, 23 άτομα = λίγο, 6 άτομα = καθόλου

Σχήμα 13: Διάγραμμα συχνότητας για τη μεταβλητή βαθμός προτίμησης σε τομείς επιμόρφωσης

4.1. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει στους παρακάτω τομείς ευκαιρίες σε εσάς ή τα παιδιά σας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες τη...: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ)

Οι απαντήσεις των χρηστών/επισκεπτών που επικροτούσαν την παροχή επιμορφωτικών προγραμμάτων επιλέγοντας τις απαντήσεις «πάρα πολύ» και «πολύ» καταγράφονται ως εξής: Εξοικείωση με τη χρήση τεχνολογιών και επικοινωνίας (ΤΠΕ) 115 σε σύνολο 177 ποσοστό 64,97%, Πληροφοριακός γραμματισμός (ΠΓ) 101 σε σύνολο 167 ποσοστό 60,48%, Προσωπική ανάπτυξη και ψυχαγωγία 140 σε σύνολο 176 ποσοστό 79,55%, Κοινωνική ενσωμάτωση 118 σε σύνολο 172 ποσοστό 68,60%, Επαγγελματική εξέλιξη 81 σε σύνολο 158 ποσοστό 51,27%.

Τα παραπάνω ποσοστά που στην πλειονότητά τους κυμαίνονται άνω του 60%, αποκαλύπτουν πως οι χρήστες της Βιβλιοθήκης επιθυμούν σε μεγάλο ποσοστό τη διεύρυνση των ευκαιριών που αυτή προσφέρει. Ωστόσο, το ποσοστό που καταγράφεται για την παροχή ευκαιριών που αφορά στην επαγγελματική εξέλιξη δείχνει ότι οι χρήστες σε σημαντικό ποσοστό δεν αναμένουν από τη Βιβλιοθήκη να τους παρέχει τέτοιου είδους ευκαιρίες.

Στη συνέχεια, και στην ερώτηση: «Τι ευκαιρίες που συνδέονται με την επαγγελματική εξέλιξη και τη γνώση θα επιθυμούσατε να προσφέρει η Βιβλιοθήκη για εσάς ή το παιδί σας;» οι ενδεχόμενες ευκαιρίες γίνονται πιο συγκεκριμένες και οι απαντήσεις κατανέμονταν ως εξής:

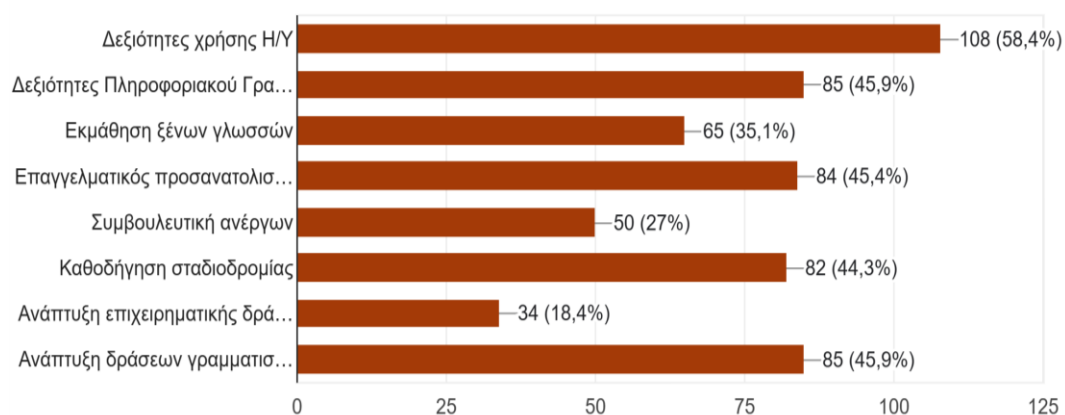
Ένα ποσοστό 58,4% επιθυμεί να εκπαιδευθεί στην κατάκτηση δεξιοτήτων χρήσης Η/Υ, ένα 45,9% επιθυμεί να αποκτήσει δεξιότητες πληροφοριακού γραμματισμού, το 45,9% επιθυμεί την ανάπτυξη δράσεων γραμματισμού, το 45,4% επιθυμεί να παρακολουθήσει δράσεις, μαθήματα, ενημερώσεις σχετικά με τον επαγγελματικό προσανατολισμό, το 44,3% να δεχθεί καθοδήγηση σταδιοδρομίας, το 35,1% επιθυμεί να του προσφερθεί η ευκαιρία για εκμάθηση ξένων γλωσσών, το 27% προτείνει τη συμβουλευτική ανέργων και τέλος 18,4% επιθυμεί να του προσφερθεί καθοδήγηση για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δράσης.

Οι απαντήσεις και σε αυτήν την ερώτηση αποκαλύπτουν πως οι χρήστες δίνουν μεγαλύτερα ποσοστά σε ευκαιρίες που έχουν, κατά κάποιο τρόπο, προσφερθεί από τη Βιβλιοθήκη και στο παρελθόν-έστω και σε μικρό βαθμό- όπως η κατάκτησή δεξιοτήτων ΤΠΕ. Για παράδειγμα. η συμβουλευτική ανέργων και οι ευκαιρίες ανάπτυξης

επιχειρηματικής δράσης είναι ευκαιρίες που δεν αναμένουν να τους προσφέρει η Βιβλιοθήκη.

Σχήμα 14: Διάγραμμα συχνότητων για τη μεταβλητή είδος ευκαιριών που συνδέονται με την επαγγελματική εξέλιξη και γνώση

4.2. Τι είδους ευκαιρίες, που συνδέονται με την επαγγελματική εξέλιξη και τη γνώση, θα επιθυμούσατε να προσφέρει η Βιβλιοθήκη για εσάς; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)
185 απαντήσεις

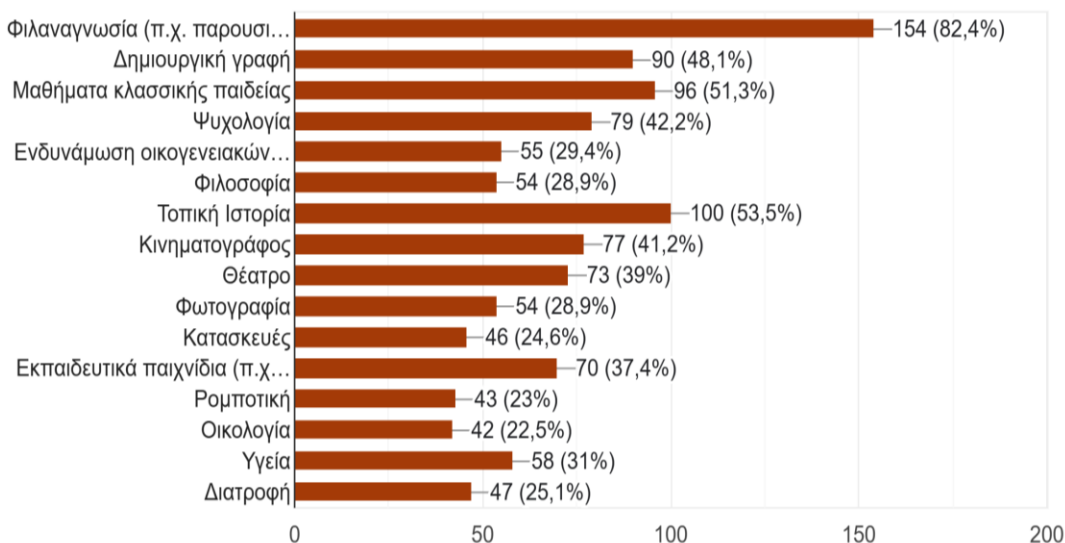
Στο επόμενο ερώτημα σχετικά με το ποιο είδος ευκαιριών, που συνδέονται με την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση, θα επιθυμούσαν να προσφέρει η Δημόσια Βιβλιοθήκη στους χρήστες και τα παιδιά τους, καταγράφηκαν τα παρακάτω ποσοστά θετικών απαντήσεων: το 82,4% επιθυμεί δράσεις φιλανθρωπίας (παρουσιάσεις βιβλίων/αφιερώματα σε συγγραφείς), το 53,5% τοπική ιστορία, το 51,3% μαθήματα κλασικής παιδείας, το 48,1% δημιουργική γραφή, το 42,2% ψυχολογία, το 41,2% κινηματογράφο, το 39% θέατρο, το 37,4% εκπαιδευτικά παιχνίδια (π.χ. σκάκι), το 31% υγεία, το 29,4% ενδυνάμωση οικογενειακών δεσμών, το 28,9% φιλοσοφία, το 28,9% φωτογραφία, το 25,1% διατροφή, το 24,6% κατασκευές, το 23% ρομποτική, το 22,5% οικολογία.

Και πάλι εκείνο που γίνεται αντιληπτό από τις απαντήσεις είναι πως οι χρήστες επιθυμούν να τους παρέχονται ευκαιρίες για ψυχαγωγία και κοινωνικοποίηση ανάλογες με αυτές που τους προσφέρει μέχρι τώρα Βιβλιοθήκη. Για παράδειγμα δεν δείχνουν ιδιαίτερα ανοιχτοί και δεκτικοί σε ευκαιρίες όπως οι κατασκευές ή η φωτογραφία, αλλά δείχνουν

εντυπωσιακό ενδιαφέρον για δράσεις που συνδέονται με τη φιλαναγνωσία (παρουσιάσεις βιβλίων/αφιερώματα σε συγγραφείς) ή με την τοπική ιστορία.

Σχήμα 15: Διάγραμμα συχνότητων για τη μεταβλητή είδος ευκαιριών που συνδέονται με την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση1

4.3. Τι είδους ευκαιρίες, που συνδέονται με την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση θα επιθυμούσατε να προσφέρει η Δημόσια Βιβλιοθήκ...σας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)
187 απαντήσεις

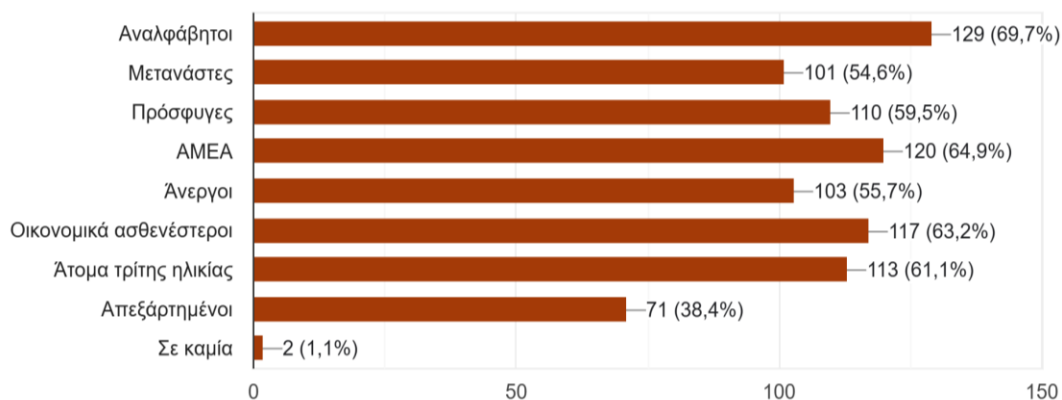
Ένα σημαντικό θέμα προς διερεύνηση ήταν και το κατά πόσο η Βιβλιοθήκη θα πρέπει με διάφορα προγράμματα, δράσεις και εκδηλώσεις να παρέχει εξειδικευμένες ευκαιρίες μάθησης σε διάφορες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Το 69,7% απάντησαν ότι η Βιβλιοθήκη οφείλει να παρέχει εξειδικευμένες ευκαιρίες μάθησης σε αναλφάβητους, το 64,9% σε ΑΜΕΑ, το 63,2% σε οικονομικά ασθενέστερους, το 61,1% σε άτομα τρίτης ηλικίας, το 59,5% σε πρόσφυγες, 55,7% σε ανέργους, 54,6% σε μετανάστες, 38,4% σε απεξαρτημένους και σε καμία 1,1%.

Τα παραπάνω ποσοστά θετικών απαντήσεων αποκαλύπτουν πως οι χρήστες της Βιβλιοθήκης σε μεγάλο βαθμό έχουν συνείδηση της αναγκαιότητας για παροχή ευκαιριών σε διάφορες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Ωστόσο, δεν μπορεί να μην παρατηρήσει κανείς ότι για μία κοινωνική ομάδα, τους απεξαρτημένους, τα ποσοστά των θετικών απαντήσεων δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλα.

Σχήμα 16: Διάγραμμα συχνοτήτων για τη μεταβλητή είδος ευκαιριών που συνδέονται με την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση

4.4. Σε ποιες από τις ακόλουθες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες πιστεύετε ότι η Δημόσια Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει εξειδικευμέν...ησης; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις 185 απαντήσεις)

Σε σχετικό ερώτημα με το οποίο επιχειρήθηκε να διερευνηθεί η ανάπτυξη κοινωνικών δράσεων από τη Βιβλιοθήκη καθώς και το άνοιγμα των χώρων της στην κοινότητα, οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

α. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να αποτελούν τόπο συγκέντρωσης της κοινότητας: 73 άτομα = συμφωνώ, 70 άτομα = συμφωνώ απόλυτα, 26 άτομα = ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 9 άτομα = διαφωνώ απόλυτα, 7 άτομα = διαφωνώ

β. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναπτύσσουν προγράμματα και δράσεις που αφορούν την τρίτη ηλικία: 77 άτομα = συμφωνώ απόλυτα, 72 άτομα = συμφωνώ, 19 άτομα = ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 9 άτομα = διαφωνώ απόλυτα, 5 άτομα = διαφωνώ

γ. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να παραδίδουν βιβλία κατ' οίκον στους ανήμπορους συμπολίτες μας: 95 άτομα = συμφωνώ απόλυτα, 59 άτομα = συμφωνώ, 13 άτομα = ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 10 άτομα = διαφωνώ απόλυτα, 7 άτομα = διαφωνώ

Αν αξιολογήσουμε ως θετικές τις απαντήσεις «συμφωνώ απόλυτα» και «συμφωνώ» τότε προκύπτουν τα εξής ποσοστά κατά περίπτωση:

α. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να αποτελούν τόπο συγκέντρωσης της κοινότητας: 143 θετικές απαντήσεις επί συνόλου 185, ποσοστό 77,30%.

β. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναπτύσσουν προγράμματα και δράσεις που αφορούν την τρίτη ηλικία: 149 θετικές απαντήσεις επί συνόλου 182, ποσοστό 81,87%.

γ. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να παραδίδουν βιβλία κατ' οίκον στους ανήμπορους συμπολίτες μας: 154 θετικές απαντήσεις επί συνόλου 184, ποσοστό 83,70%.

Τα συντριπτικά ποσοστά που συγκεντρώνουν οι θετικές απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα καταδεικνύουν ότι οι χρήστες της Βιβλιοθήκης αντιλαμβάνονται πλήρως τον κοινωνικό ρόλο της και τη συμβολή της στον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας. Ως εκ τούτου, και όπως φάνηκε και από τις απαντήσεις και στην προηγούμενη ερώτηση, οι χρήστες επικροτούν δράσεις που συμβάλλουν στην στήριξη ευπαθών ομάδων μέσω προγραμμάτων και παροχών. Επίσης, η ιδέα ότι ο χώρος της Βιβλιοθήκης οφείλει να είναι ένας χώρος ελεύθερης πρόσβασης, που στηρίζει με τις υποδομές της την κοινότητα και συμβάλλει στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας (προσανατολισμό που έχουν υιοθετήσει πολλές βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο και ιδιαίτερα στην Αμερική και τη Βόρεια Ευρώπη) γίνεται όλο και πιο αποδεκτή.

Σχήμα 17: Διάγραμμα συχνότητας για τη μεταβλητή βαθμός συμφωνίας/διαφωνίας για πιθανές υπηρεσίες βιβλιοθήκης

4.5. Παρακαλώ πείτε μας τον βαθμό συμφωνίας σας στις παρακάτω προτάσεις:

Στο τελευταίο ερώτημα το οποίο διερευνούσε τις παροχές/υποδομές που οφείλει να προσφέρει η Βιβλιοθήκη στους χρήστες/επισκέπτες, οι ερωτηθέντες απάντησαν ως

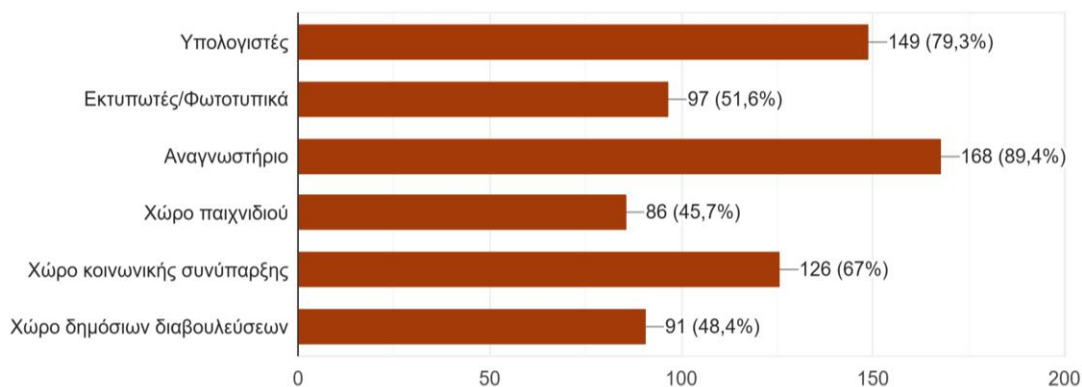
εξής: Σε ποσοστό 89,4% πιστεύουν ότι η Βιβλιοθήκη οφείλει να παρέχει αναγνωστήριο, 79,3% υπολογιστές, 67% να λειτουργεί ως χώρος κοινωνικής συνύπαρξης, 51,6% να διαθέτει εκτυπωτές και φωτοτυπικά, 48,4% να προσφέρεται ως χώρος δημόσιων διαβουλεύσεων, και το 45,7% να λειτουργεί ως χώρος παιχνιδιού.

Οι απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα έρχονται να επικροτήσουν την παρατήρηση που έχει ήδη διατυπωθεί ότι οι δημόσιες βιβλιοθήκες οφείλουν να γίνουν χώροι που υπηρετούν την κοινότητα με τις υποδομές και τις υπηρεσίες τους. Φαίνεται πλέον πως οι χρήστες αντιλαμβάνονται τις βιβλιοθήκες όχι μόνο ως χώρο φύλαξης βιβλίων και αρχείων αλλά και ως χώρους έντονης κοινωνικής δράσης, συνάντησης και στήριξης της κοινότητας. Με άλλα λόγια συγκλίνουν όλο και περισσότερο προς το μοντέλο των σύγχρονων βιβλιοθηκών, που υιοθετούν πλήθος καινοτομιών προς την κατεύθυνση της διαμόρφωσης μια βιβλιοθήκης η οποία αποτελεί ζωτικό κύτταρο της ζωής μιας πόλης.

Σχήμα 18: Διάγραμμα συχνότητων για τη μεταβλητή παροχές/υποδομές που θα πρέπει να προσφέρει η Βιβλιοθήκη

4.6. Ποιες από τις παρακάτω παροχές - υποδομές πιστεύετε ότι θα πρέπει να προσφέρει η Δημόσια Βιβλιοθήκη; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

188 απαντήσεις

13. Συμπεράσματα

Στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας παρουσιάζεται αναλυτικά, τόσο σε επίπεδο θεωρητικής προσέγγισης όσο και σε επίπεδο έμπρακτης εφαρμογής η ανά τον κόσμο, αλλαγή του ρόλου των δημόσιων βιβλιοθηκών. Επίσης, γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή και παρουσίαση της εξέλιξης του θεσμού ανά τους αιώνες.

Η παραπάνω προσέγγιση κατέδειξε ότι οι δημόσιες βιβλιοθήκες, τόσο στις ΗΠΑ όσο και στον υπόλοιπο Δυτικό κόσμο, μετασχηματίζονται σε πολυδύναμα κέντρα, σε «κόμβους εκπαίδευσης και πολιτισμού», αναπτύσσοντας ποικίλες δράσεις, προγράμματα και εργαστήρια. Στόχος τους είναι να εναρμονιστούν με τις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα προσφέροντας στους επισκέπτες/χρήστες τους πληροφόρηση, πνευματική καλλιέργεια, ψυχική ενδυνάμωση, κοινωνική ενσωμάτωση και εργασιακή προετοιμασία.

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών δεν αποτελεί εξαίρεση. Τα τελευταία χρόνια είναι και αυτή αντιμέτωπη με τις σύγχρονες προκλήσεις της εποχής (ανάπτυξη της τεχνολογίας, διαμόρφωση νέων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, πολυπολιτισμικότητα, παγκοσμιοποίηση, μετανάστευση) και επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο της.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας μας για απεικόνιση του υφιστάμενου ρόλου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών αλλά και του προσδιορισμού των αναγκαίων καινοτομιών, που οφείλει αυτή να υιοθετήσει στο μέλλον εναρμονιζόμενη με τις επιθυμίες των χρηστών της και τις προκλήσεις της εποχής, διεξήχθη μια πρωτογενής έρευνα. Τα δεδομένα της έρευνας αυτής παρουσιάζονται στο δεύτερο μέρος της εργασίας και αποκαλύπτουν ενδιαφέροντα στοιχεία.

Αρχικά, καταγράφονται οι παρεχόμενες υπηρεσίες, η λειτουργία και ο ρόλος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών στη ζωή της τοπικής κοινωνίας. Στη συνέχεια διερευνώνται οι επιθυμίες των χρηστών για τον ρόλο που θα πρέπει να αναπτύξει η Βιβλιοθήκη ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις της εποχής. Τα στοιχεία, που συλλέχθηκαν, οδηγούν σε σημαντικά συμπεράσματα για τη γενικότερη ανάπτυξη της Βιβλιοθήκης και τον εκσυγχρονισμό του ρόλου και της λειτουργίας της.

Η καταγραφή των δράσεων, των προγραμμάτων και των εκδηλώσεων, που υλοποιήθηκαν για ενήλικες και παιδιά μεταξύ των ετών 2012 έως 2023, αποτυπώνουν την υφιστάμενη λειτουργία και τον ρόλο της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών και αποκαλύπτουν τον γενικότερο προσανατολισμό της.

Αρχικά, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η Βιβλιοθήκη έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη δράσεων, προγραμμάτων και εκδηλώσεων που αποσκοπούσαν στην προσέγγιση και στην κάλυψη των αναγκών των παιδιών και των μαθητών/-τριών. Αυτές αριθμητικά ήταν πολύ περισσότερες από αυτές που απευθύνονταν στους ενήλικες. Η συγκεκριμένη επιλογή μπορεί να αξιολογηθεί ως πολύ θετική, διότι αποκαλύπτει πως η Βιβλιοθήκη συντάχθηκε με την άποψη πως θα πρέπει από πολύ μικρή ηλικία να καλλιεργούνται οι ψυχές και το πνεύμα των νεαρών μελών της κοινωνίας, εάν θέλουμε να έχουμε πεπαιδευμένους και ενεργούς πνευματικά και καλλιτεχνικά ενήλικες πολίτες. Έτσι, η Βιβλιοθήκη υιοθέτησε μια πολιτική μύησης των παιδιών και των μαθητών/-τριών από μικρή ηλικία σε ενασχολήσεις που καλλιεργούν την κουλτούρα της φιλιαναγνωσίας και της ενασχόλησης με πνευματικές γενικότερα δραστηριότητες.

Όσον αφορά την έρευνα των δραστηριοτήτων και των παροχών της στους ενήλικες και τα ποσοστά που κατέγραψαν αυτές, αποκαλύπτεται πως η Βιβλιοθήκη έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στις δραστηριότητες, οι οποίες καλύπτουν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο των χρηστών/επισκεπτών και συμβάλλουν στην ψυχαγωγία τους. Η συντριπτική πλειοψηφία των προγραμμάτων, των δράσεων και των εκδηλώσεων, μάλιστα, είχαν ως στόχο την ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας.

Εκείνο επίσης, που αποκαλύπτεται με emphaticό τρόπο είναι πως η Βιβλιοθήκη προσπάθησε να αναπτύξει ενεργό επιμορφωτικό ρόλο αλλά δεν ανέπτυξε κοινωνικό και υποστηρικτικό ρόλο όπως θα ανέμενε κανείς σε ένα κόσμο με έντονες και συνεχείς τεχνολογικές και κοινωνικό-οικονομικές προκλήσεις. Δεν έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα σε εξειδικευμένες ευκαιρίες μάθησης για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (ΑΜΕΑ, μετανάστες, οικονομικά ασθενέστερους πολίτες, άτομα τρίτης ηλικίας) ούτε ανέπτυξε προγράμματα που συνδέονται με την επαγγελματική εξέλιξη (σύνταξη βιογραφικού, τεχνικές συνεντεύξεων, δημιουργία ιστοσελίδων κ.ά.). Επίσης, δεν προσέφερε δράσεις συμβουλευτικής σε ανέργους ή καθοδήγηση σταδιοδρομίας, δράσεις που στοχεύουν στον

πληροφοριακό γραμματισμό.²⁶ Βέβαια, αναπτύχθηκαν κάποιες δράσεις που αποσκοπούσαν στη ψυχική ενδυνάμωση των χρηστών και στην ενίσχυση των γνώσεων σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα όπως εξοικείωση των χρηστών με τη χρήση ΤΠΕ, Φιλοσοφία, Ψυχολογία, Τοπική Ιστορία κ.ά. Ωστόσο αυτά ήταν σε μικρό ποσοστό.

Όσον αφορά τώρα, τις δράσεις, τα προγράμματα και τις για τα παιδιά, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών κατά τα έτη 2012 έως 2023 φαίνεται να έδωσε ιδιαίτερη έμφαση. Οι δράσεις αυτές υπερτερούσαν αριθμητικά αυτών που απευθύνονταν στους ενήλικες, αλλά ήταν πιο περιορισμένη η θεματική τους. Μάλιστα, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην προσέλκυση παιδιών και μαθητών/-τριών στους χώρους της μέσω προγραμμάτων γνωριμίας με αυτήν ή με ξεναγήσεις που υλοποιούνταν σε συνεργασία με τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επίσης, η Βιβλιοθήκη ανέπτυξε αρκετά σημαντικό αριθμό δράσεων και προγραμμάτων αφήγησης και γενικότερα φιλαναγνωσίας και παρείχε αρκετά προγράμματα δημιουργικής γραφής αλλά και κάποιες δράσεις και προγράμματα για το περιβάλλον. Η Βιβλιοθήκη δεν έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην υλοποίηση προγραμμάτων που προάγουν την προσωπική ανάπτυξη των παιδιών, την εξοικείωση με την χρήση Πληροφορικής και Τεχνολογίας ΤΠΕ, τον Πληροφοριακό Γραμματισμό (εξοικείωση με την αποτελεσματική και ασφαλή χρήση του διαδικτύου, την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων χρήσης Η/Υ, την ασφαλή χρήση των κοινωνικών δικτύων, τη δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου). Επίσης, οι δράσεις με εκπαιδευτικά επιτραπέζια παιχνίδια καθώς και οι κατασκευές και τα προγράμματα τοπικής ιστορίας ήταν περιορισμένες. Λίγα ήταν και τα προγράμματα κοινωνικοποίησης των παιδιών.

Οι δράσεις/προγράμματα που ξεφεύγουν από το πλαίσιο της φιλαναγνωσίας κινήθηκαν σε χαμηλά ποσοστά, γεγονός που αποδεικνύει ότι η γενικότερη πολιτική της βιβλιοθήκης ήταν να υπερασπιστεί τον παραδοσιακό ρόλο της ως χώρο ανάγνωσης και καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας. Οι υπόλοιπες δραστηριότητες, οι πιο καινοτόμες, που

²⁶ Η UNESCO και η IFLA ορίζουν τον πληροφοριακό γραμματισμό ως «το σύνολο των δεξιοτήτων αναγνώρισης των πληροφοριακών αναγκών και εντοπισμού, αξιολόγησης, χρήσης και δημιουργίας πληροφοριών μέσα σε πολιτιστικά και κοινωνικά πλαίσια », The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning, (2005) <https://www.ifla.org/publications/beacons-of-the-information-society-the-alexandria-proclamation-on-information-literacy-and-lifelong-learning/>

συμβάλλουν στη διεύρυνση του κοινωνικού και εκπαιδευτικού ρόλου της βιβλιοθήκης, κυμάνθηκαν σε ποσοστά μεταξύ του 1% και 3%. Πράγμα που σημαίνει ότι η Βιβλιοθήκη απαιτείται να διανύσει κάποια σημαντική απόσταση για να συγκλίνει στο πρότυπο μιας σύγχρονης δημόσιας βιβλιοθήκης, όπως αυτό προβάλλεται στη διεθνή βιβλιογραφία και καταγράφεται στη διεθνή πρακτική.

Σχετικά με τα στοιχεία που προκύπτουν από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, αξίζει, αρχικά, να εστιάσουμε σε κάποια από τα δημογραφικά στοιχεία όσων απάντησαν. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο ήταν γυναίκες σε ποσοστό 68,3%, σε ποσοστό 73,5% ήταν ηλικίας άνω των 46 ετών και ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης υπερείχαν οι απόφοιτοι ΑΕΙ και κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου. Αθροιστικά το ποσοστό αυτών ανέρχονταν στο 81%. Το ποσοστό αυτό είναι εντυπωσιακό αλλά συνάδει με το γεγονός πως συνήθως οι άνθρωποι αυτού του μορφωτικού επιπέδου διατηρούν τα επιστημονικά, ερευνητικά ενδιαφέροντα και την ανάγκη για συνεχή επιμόρφωση και μετά το πέρας των σπουδών τους.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα ευρήματα της συνάρτησης μεταξύ των μελών της Βιβλιοθήκης αφενός και αφετέρου της ηλικίας, του φύλου και του μορφωτικού επιπέδου. Το μεγαλύτερο ποσοστό των εγγεγραμμένων μελών της Βιβλιοθήκης ανήκει στο ηλικιακό φάσμα άνω των 46 ετών, είναι γυναίκες και έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο· είναι απόφοιτοι/-ες ΑΕΙ και κάτοχοι μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων.

Η συντριπτική πλειοψηφία όσων ρωτήθηκαν επισκέπτεται τη Βιβλιοθήκη μία ή περισσότερες φορές το χρόνο και όχι σε τακτά διαστήματα μηνιαία ή εβδομαδιαία.

Ενδιαφέρον εύρημα αποτελεί και η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην ηλικία, το φύλο, το εκπαιδευτικό επίπεδο και τη συχνότητα με την οποία οι χρήστες επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη. Διαπιστώθηκε πως όσοι/όσες ανήκουν στην ηλικία από 46 ετών και άνω είναι οι πιο συχνοί επισκέπτες της Βιβλιοθήκης. Ενώ είναι εντυπωσιακό πως οι μισοί από όσους/όσες ανήκουν στο ηλικιακό φάσμα 26 έως 35 ετών δεν επισκέπτονται ποτέ τη βιβλιοθήκη. Επίσης, οι γυναίκες είναι πιο συχνοί επισκέπτες της Βιβλιοθήκης από τους άνδρες καθώς και όσοι/όσες είναι απόφοιτοι/-ες ΑΕΙ.

Σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι επισκέπτες/χρήστες ενημερώνονται για τις δράσεις και τις ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας της Βιβλιοθήκης, διαπιστώσαμε

ότι τα κοινωνικά δίκτυα social media (facebook κ.ά.) επιλέχθηκαν ως το πιο πρόσφορο μέσο ενημέρωσης. Γενικότερα, η πλειονότητα των χρηστών/επισκεπτών της Βιβλιοθήκης επιλέγουν ως πιο πρόσφορο τρόπο ενημέρωσης την ηλεκτρονική ενημέρωση (μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ιστοσελίδα και mail).

Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους επισκέπτονται οι χρήστες τη Βιβλιοθήκη, όπως καταδεικνύεται από τις απαντήσεις τους, η πλειονότητα αξιοποιεί κυρίως τις παραδοσιακές υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης. Ένα ποσοστό 66,5% προσέρχεται σε αυτήν για δανεισμό βιβλίων ενώ ένα ποσοστό 62,7% για παρακολούθηση δράσεων ή εκδηλώσεων και το 13% των χρηστών/επισκεπτών προσέρχεται για να διερευνήσει τον πλούτο των διαθέσιμων βιβλίων. Τα παραπάνω δεδομένα συνηγορούν με την άποψη ότι η Βιβλιοθήκη Σερρών δεν αντιμετωπίζεται από τους χρήστες της ως χώρος εργασίας και κοινωνικής συνύπαρξης. Οι χρήστες δεν έχουν εξοικειωθεί με την αντίληψη ότι ο χώρος της Βιβλιοθήκης μπορεί να διασφαλίζει τις προϋποθέσεις για συνεργασίες, εργασία άλλα και κοινωνική συνύπαρξη.

Επιπλέον, οι χρήστες σε συντριπτικό ποσοστό 72,1% προτιμούν να συμμετάσχουν σε προγράμματα, δράσεις και εκδηλώσεις που συνδέονται με τον παραδοσιακό ρόλο των δημόσιων βιβλιοθηκών ως χώρων προαγωγής της φιλαναγνωσίας, διάθεσης βιβλίων και ενημέρωσης σχετικά με βιβλία και συγγραφείς. Φαίνεται πως οι χρήστες διατηρούν μια παρωχημένη αντίληψη για το ρόλο της Βιβλιοθήκης, καθώς η συμμετοχή τους σε καινοτόμες δράσεις ή εκδηλώσεις, που έχουν διαφορετική θεματική, είναι περιορισμένη.

Στη διερεύνηση του τύπου δράσεων που προτιμούν οι χρήστες της Βιβλιοθήκης, αποκαλύπτεται πως αυτοί δεν έχουν αναπτύξει ακόμη μια διαδραστική σχέση μαζί της. Δεν συμμετέχουν σε μεγάλο ποσοστό σε σεμινάρια/μαθήματα, λέσχες βιωματικά εργαστήρια που απαιτούν μια πιο ενεργό, συστηματική και συνεπή συμμετοχή και αφετέρου συμβάλλουν στην ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών. Η συμμετοχή τους είναι κυρίως σε εκδηλώσεις/ημερίδες σε ποσοστό 83,6%.

Σε ό,τι αφορά την επιθυμία των χρηστών σχετικά με το ρόλο που οφείλει να αναπτύξει η Βιβλιοθήκη ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις των καιρών, τα ποσοστά των θετικών απαντήσεων αποκαλύπτουν πως οι χρήστες της Βιβλιοθήκης επιθυμούν τη διεύρυνση της θεματικής των παροχών (εξοικείωση με τη χρήση Τεχνολογιών

επικοινωνίας (ΤΠΕ), πληροφοριακό γραμματισμό, προσωπική ανάπτυξη και ψυχαγωγία, κοινωνική ενσωμάτωση, επαγγελματική καθοδήγηση), που αυτή προσφέρει. Ωστόσο, το ποσοστό που καταγράφεται σχετικά με την παροχή ευκαιριών για επαγγελματική εξέλιξη δείχνει ότι οι χρήστες της Βιβλιοθήκης δεν αναμένουν σε μεγάλο βαθμό να τους παρέχει αυτή τέτοιου είδους ευκαιρίες.

Η παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις στην ερώτηση σχετικά με το είδος των ευκαιριών για επαγγελματική εξέλιξη και γνώση που θα επιθυμούσαν να τους προσφέρει η Βιβλιοθήκη. Οι απαντήσεις αποκαλύπτουν πως οι χρήστες επιθυμούν να τους προσφέρονται ευκαιρίες που συνδέονται με την επαγγελματική εξέλιξη και τη γνώση, οι οποίες έχουν κατά κάποιο τρόπο προσφερθεί και στο παρελθόν- έστω και σε μικρό βαθμό- από τη Βιβλιοθήκη, όπως η κατάκτηση δεξιοτήτων ΤΠΕ, πληροφοριακού γραμματισμού, δράσεις γραμματισμού, επαγγελματικού προσανατολισμού και καθοδήγηση σταδιοδρομίας. Για παράδειγμα η συμβουλευτική ανέργων και οι ευκαιρίες ανάπτυξης επιχειρηματικής δράσης είναι ευκαιρίες που δεν αναμένουν να τους προσφέρει η Βιβλιοθήκη.

Αλλά και οι απαντήσεις σχετικά με το είδος των ευκαιριών ψυχαγωγίας και κοινωνικοποίησης, που θα επιθυμούσαν να προσφέρει η Δημόσια Βιβλιοθήκη, επιβεβαιώνουν πως οι χρήστες επιθυμούν να τους παρέχονται ευκαιρίες για ψυχαγωγία και κοινωνικοποίηση ανάλογες με αυτές που τους προσφέρει μέχρι τώρα η Βιβλιοθήκη. Για παράδειγμα, δεν δείχνουν ιδιαίτερα ανοιχτοί και δεκτικοί σε ευκαιρίες όπως οι κατασκευές ή η φωτογραφία αλλά δείχνουν εντυπωσιακό ενδιαφέρον για δράσεις που συνδέονται με τη φιλαναγνωσία (παρουσιάσεις βιβλίων/αφιερώματα σε συγγραφείς) ή με την τοπική ιστορία.

Οι συμμετέχοντες/-σες στην έρευνα επικροτούν σε μεγάλο ποσοστό την ανάγκη για υλοποίηση δράσεων και εκδηλώσεων και την παροχή εξειδικευμένων ευκαιριών μάθησης σε διάφορες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Πράγμα που σημαίνει πως οι χρήστες της Βιβλιοθήκης αντιλαμβάνονται πλήρως τον κοινωνικό ρόλο της Βιβλιοθήκης και τη δυνατότητα συμβολή της στον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας. Επίσης, η ιδέα ότι ο χώρος της Βιβλιοθήκης οφείλει να είναι ένας χώρος ελεύθερης πρόσβασης, που στηρίζει με τις υποδομές της την κοινότητα και συμβάλλει στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας

(προσανατολισμό που έχουν υιοθετήσει πολλές βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο και ιδιαίτερα στην Αμερική και τη Βόρεια Ευρώπη) γίνεται όλο και πιο αποδεκτή.

Επίσης, διαπιστώθηκε πως η Βιβλιοθήκη υπήρξε ιδιαίτερα ενεργή στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων προσωπικής ανάπτυξης και ψυχαγωγίας με έμφαση στην προώθηση της φιλαναγνωσίας και την μύηση στις τέχνες (μουσική, κινηματογράφο). Αρκετές όμως, κατηγορίες μαθησιακών ευκαιριών παρέχονται ελάχιστα ή σχεδόν καθόλου. Από την πλευρά τους οι χρήστες της Βιβλιοθήκης με τις απαντήσεις τους δείχνουν ότι επιθυμούν σε σημαντικό ποσοστό τη διεύρυνση του ρόλου της και την ενίσχυση των παροχών, των υπηρεσιών και των πόρων που θα αναδείξουν την Βιβλιοθήκη σε κέντρο πολιτισμού, διαβίου μάθησης, κοινωνικής ενσωμάτωσης και υποστήριξης.

14. Προτάσεις

Χωρίς αμφιβολία η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών επιτελεί σημαντικό έργο και αποτελεί ζωτικό κύτταρο πολιτισμού στην περιοχή των Σερρών. Ωστόσο, οφείλει να παρέχει περισσότερες αριθμητικά και πλουσιότερες θεματικά ευκαιρίες μάθησης, ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα παιδιά.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών θα μπορούσε να συγκλίνει στα διεθνή πρότυπα λειτουργίας των Δημόσιων βιβλιοθηκών εάν παρείχε:

α. περισσότερες δράσεις και προγράμματα για παιδιά και ενήλικες που μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων πληροφοριακού γραμματισμού (επιτυχής αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών, αξιολόγηση πληροφορίας, ηθική και ορθή χρήση πληροφοριακών πηγών),

β. προγράμματα για την ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και ΤΠΕ,

- γ. εξειδικευμένα προγράμματα ευκαιριών μάθησης σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (οικονομικά ασθενέστερους, μετανάστες, ΑΜΕΑ, άνεργοι κ.ά.),
- δ. εξειδικευμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για επαγγελματικό προσανατολισμό, καθοδήγηση σταδιοδρομίας (σύνταξη βιογραφικού, προετοιμασία για συνέντευξη κ.ά.),
- ε. δράσεις και προγράμματα από κοινού για παιδιά και ενήλικες (όπως τα προγράμματα φιλιαναγνωσίας, που είναι ιδιαίτερα δημοφιλή ή δραστηριότητες εκπαιδευτικών παιχνιδιών κ.ά.), τα οποία συμβάλλουν στην ενδυνάμωση των οικογενειακών δεσμών.

Με έναν τέτοιο προσανατολισμό στην επίτευξη του έργου της, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών θα μπορέσει να ανταποκριθεί στα κελεύσματα των καιρών και να μεταβληθεί σε κέντρο δημιουργικότητας, καινοτομίας και μάθησης ακολουθώντας τα πρότυπα πρωτοπόρων δημόσιων βιβλιοθηκών των ΗΠΑ και της Δυτικής Ευρώπης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Aabø, S. (2005). The role and value of public libraries in the age of digital technologies. *Journal of librarianship and information science*, 37(4), 205-211. DOI: 10.1177/0961000605057855.

Abutayeh, N. (2021). The library as an inspiring space for learning and innovation. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 6354.

Bagnall, R. S. (2002). Alexandria: library of dreams. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 146(4), 348-362. Διαθέσιμο στο: https://www.open.edu/openlearn/pluginfile.php/437863/mod_resource/content/2/Bagnall_article.pdf (Πρόσβαση 12-7-2023).

Balderrama Rios, S. (2007). Σταυροδρόμια Σημαίνουν Επιλογές: δημόσιες Βιβλιοθήκες των ΗΠΑ και Πολυπολιτισμικότητα. Διαθέσιμο στο: <http://repository-csl.ekt.gr/csl/bitstream/10814/241/1/%ce%a3%cf%84%ce%b1%cf%85%cf%81%ce%bf%ce%b4%cf%81%cf%8c%ce%bc%ce%b9%ce%b1%20%ce%a3%ce%b7%ce%bc%ce%b1%ce%af%ce%bd%ce%bf%cf%85%ce%bd%20%ce%95%cf%80%ce%b9%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%ad%cf%82.pdf> (Πρόσβαση 31-5-23).

Battles, Matthew. (2003). *Library: An Unquiet History*. New York: W.W. Norton & Company.

Battles, M., Alexander, A., & Moeller, P. (2005). The role of libraries in the world, role of the world in libraries: An interview with an author. *The Serials Librarian*, 48(1-2), 40-47.

Bertot, J. C., Real, B., Lee, J., McDermott, A. J., & Jaeger, P. T. (2015). *2014 digital inclusion survey: Survey findings and results*. College Park, MD: Information Policy & Access Center, College of Information Studies, University of Maryland. Διαθέσιμο στο:

https://alair.ala.org/bitstream/handle/11213/19787/ALA%20Research_2014DigitalInclusionSurveyFinalRelease_Oct2015.pdf?sequence=1 (Πρόσβαση 12-7-2023).

Blair, A. M. (2010). *Too much to know: Managing scholarly information before the modern age*. Yale University Press.

Borgman, C. L. (2007). *Scholarship in the Digital Age: Information, Infrastructure, and the Internet*. MIT Press.

Borgman, C. L. (2015). *Big Data, Little Data, No Data: Scholarship in the Networked World*. MIT Press. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.7551/mitpress/9963.001.0001>. (Πρόσβαση 13-7-2023).

Casson, L. (2001). *Libraries in the ancient world*. New Haven & London: Yale University Press.

Chartier, R. (1994). *The Order of Books: Readers, Authors, and Libraries in Europe between the Fourteenth and Eighteenth Centuries*. Stanford University Press.

Clanchy, M. T. (2012). *From memory to written record: England 1066-1307*. John Wiley & Sons.

Crawford, W. (2014). *The heart of the matter: The humanities and social sciences for a vibrant, competitive, and secure nation*. American Academy of Arts & Sciences. Διαθέσιμο στο: https://www.amacad.org/sites/default/files/publication/downloads/hss_report.pdf (Πρόσβαση 13-7-2023).

Darnton, R. (2009). *The great cat massacre: And other episodes in French cultural history*. Basic Books.

Gerald E. Max, (1994). *Ancient libraries near east*, 'Encyclopedia of Library History'. Garland Publishing.

Goulding, A. (2006). *Public libraries in the 21st century: Defining services and debating the future*. Ashgate.

Hanson, D. J. (2009). *The Fall of the Ancient Maya: Solving the Mystery of the Maya Collapse*. Thames & Hudson.

Harris, M. (1999). *History of Libraries in the Western World*. Scarecrow Press.

Hayes, E., & Morris, A. (2005). Leisure role of public libraries: User views. *Journal of librarianship and information science*, 37(3), 131-139.

Horning, A. (2010). The history and role of libraries in adult literacy. *Community Literacy Journal*, 5(1), 151-172.

Ignatov, G., Webb, S. M., Poulin, M., Parajuli, R., Fleming, P., Batra, S., & Neupane, D. (2012). Public libraries and democratization in three developing countries: Exploring the role of social capital. *Libri*, 62(1), 67-80.

Ilie, B. (2007). *Libraries and Book Culture of the Byzantine Empire*. (Master's Paper for the M.S. in I.S. degree). University of North Carolina, Chapel Hill, July. Διαθέσιμο στο: <https://ils.unc.edu/MSpapers/3314.pdf>, (Πρόσβαση 4-8-2023).

Iseris, G. (2016). Στατιστικές μέθοδοι ελέγχου εγκυρότητας και αξιοπιστίας ερωτηματολογίων. Η περίπτωση του CiGreece. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*, 5, 175–189.

Institute of Museum and Library Services, (2021). *Characteristics of Public Libraries in the United States: Results from the FY 2019 Public Libraries Survey*. Διαθέσιμο στο: <https://www.imls.gov/sites/default/files/2021-08/fy19-pls-results.pdf> (Πρόσβαση 6-8-2023).

IFLA/ UNESCO (2022). 1 IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022. Διαθέσιμο στο: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2006/1/IFLAUNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> (Πρόσβαση 8-6-2023).

Johnson, P. (2018). *Fundamentals of collection development and management*. American Library Association.

Kerslake, E., & Kinnell, M. (1998). Public libraries, public interest and the information society: Theoretical issues in the social impact of public libraries. *Journal of librarianship and information science*, 30(3), 159-167.

Kresh, D. (2011), Μετά την πτώση: Η παγκόσμια οικονομική κρίση και η επανεφεύρεση των βιβλιοθηκών, 7ο Διεθνές Συνέδριο: Επαναπροσδιορίζοντας τις προσφερόμενες υπηρεσίες των βιβλιοθηκών σε περιόδους οικονομικής κρίσης: 1η ημέρα, Συνεδρία I. Διαθέσιμο στο: <http://repository-csl.ekt.gr/csl/handle/10814/67?locale=el> (Πρόσβαση 31-5-2023).

Lankes, R. D. (2011). *The atlas of new librarianship*. MIT Press. Διαθέσιμο στο: <https://direct.mit.edu/books/oa-monograph/3772/The-Atlas-of-New-Librarianship> (Πρόσβαση 13-7-2023).

Lopez, M. E., Caspe, M., & Simpson, C. (2017). Engaging families in public libraries. *Public Library Quarterly*, 36(4), 318-333.

MacLeod, R. (1983). *The Library of Alexandria: Centre of Learning in the Ancient World*. Thames & Hudson.

MacLeod, R. (2004). Alexandria in history and myth. *The library of Alexandria: Centre of learning in the Ancient World*. I.B. Tauris.

- Martín, I. P. (2023). Byzantine Libraries: The Public and the Private. *Libraries in the Manuscript Age*, 29, 183. Διαθέσιμο στο: https://digital.csic.es/bitstream/10261/335751/1/Byzantine_Libraries.pdf (Πρόσβαση 11-7-2023).
- Murray, S. (2004). *A Gothic sermon: making a contract with the Mother of God, Saint Mary of Amiens*. University of California Press.
- Nicholson, K. (2017). *Innovation in Public Libraries: learning from international library practice*. Chandos Publishing.
- Nicholson, K. (2019). Collaborative, creative, participative: Trends in public library innovation. *Public Library Quarterly*, 38(3), 331-347.
- Papademetriou, G. C. (2000). The Patriarchal Libraries of Constantinople. *The Greek Orthodox Theological Review*, 45 (1-4), 171-190.
- Pettegree, Andrew. (2017). *The book in the Renaissance*. Yale University Press.
- Potnis, D. D., Winberry, J., Finn, B., & Hunt, C. (2019). What is innovative to public libraries in the United States? A perspective of library administrators for classifying innovations. *Journal of librarianship and information science*, 52(3), 792-805.
- Raven, J. (2007) "The Business of Books: Booksellers and the English Book Trade." Yale University Press.
- Rouse, R. H. (1974). 'The Role of the Library in Medieval and Renaissance Culture'. In 'Library Trends'.
- Shackleton Bailey, D. R. (1965v). Cicero's letters to Atticus. *Volume I 68-59 BC 1-45 (Books I and II)*. Cambridge University Press.

Sisco, B. R., & Whitson, D. L. (1990). Libraries: The People's University. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 47, 21-28.

Small, R. V. (2018). The role of public libraries in community building. In S. McBride & B. L. Eden (Eds.), *Libraries Promoting Reflective Dialogue in a Time of Political Polarization* (pp. 11-26). IGI Global.

Trumble, K. & MacIntyre Marshall, R. (2003). *The Library of Alexandria*. Clarion Books.

Vincent, J. (1986). *An introduction to community librarianship*. London: AAL

Wellisch, H. S. (2013 2nd ed.). Alexandrian library. In Wiegand, W. & Davis, D. (Eds) *Encyclopedia of library history* (p.p. 19-21). New York-London: Routledge.

Wiegand, W. A., & Davis Jr, D. G. (1994). *Encyclopedia of Library History*. New York Garland Publishing.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γρούζης, Δ., (2018). Οργανωσιακή δέσμευση και Εργασιακή ικανοποίηση: Μια συγκριτική μελέτη μεταξύ εργαζομένων πλήρους και μερικής απασχόλησης. Διαθέσιμο στο: <http://oceanis.lib.puas.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4088/Διπλωματική%20Εργασία%20-%20Δ.Γρούζης.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Πρόσβαση 15-1-2023).

Δαφέρμος, Μ., & Τσαούσης, Γ. (2012). Οδηγός Συγγραφής Διπλωματικών Εργασιών και Διδακτορικών Διατριβών. *Πανεπιστήμιο Κρήτης Σχολής Κοινωνικών Επιστημών Τμήμα Ψυχολογίας*. Διαθέσιμο στο: <https://www.psychology.uoc.gr/wp-content/uploads/2020/09/Odigos-Syggrafis-Scientific-Documents.pdf>

Βρανόπουλος, Ε. *Βιβλιοθήκες στην αρχαία Ελλάδα (pdf) (PDF)*. *Αρχειοθετήθηκε από το πρωτότυπο (PDF) στις 15 Φεβρουαρίου 2010. Ανακτήθηκε στις 5 Ιουλίου 2023*. Διαθέσιμο

στο: <https://web.archive.org/web/20100215092259/http://www.arxaiologia.gr/assets/media/PDF/migrated/391.pdf> (Πρόσβαση 5-7-2023).

Ζάχος Γ. και Τζεκάκης, Μ., Προτάσεις για τη διαμόρφωση εθνικής πολιτικής για τα αρχεία και τις βιβλιοθήκες. Διαθέσιμο στο: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwivhaCSyOf8AhVjSPEDHfe2AxQQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.minedu.gov.gr%2Fpublications%2Fdocs%2Flib_zaxos_tzekakhs_protaseis_gia_th_diamorfws_h_ethnikhs_politikhs_gia_t_110124.doc&usg=AOvVaw32gYIONNQPgyyhjBp64eDY (Πρόσβαση 17 -1-2023).

Ζάχος, Γ. Κ., (2011). Εθνική Πολιτική Βιβλιοθηκών - Συνδιάσκεψη για την Διαμόρφωση Εθνικής Πολιτικής για τα Αρχεία και τις Βιβλιοθήκες. *Βιβλιοθήκες και πληροφόρηση - Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκαρίων*, τευχ. 23, σ. 43-45. Διαθέσιμο στο: <https://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/10797/12517> (Πρόσβαση 14-1- 2023).

Ιωσήφ, Δ. (2015). Ψυχής φάρμακα και ψυχής ιατρεία: βιβλία και βιβλιοθήκες στην ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα. *Μνήμων*, 34, 161-187. Διαθέσιμο στο: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/mnimon/article/view/10176/10288> (Πρόσβαση 4-7-2023).

Λαγουμιντζής, Γ., Βλαχόπουλος, Γ., & Κουτσογιάννης, Κ., (2015). Μεθοδολογία της Έρευνας στις Επιστήμες Υγείας. Διαθέσιμο στο: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5356> (Πρόσβαση 18-12- 2022).

Λάλου, Π., Μανωλέσου, Α., Χαλικιάς, Μ., (2015) Μεθοδολογία Έρευνας και Εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBM SPSS STATISTICS. Διαθέσιμο στο: <https://www.ebooks4greeks.gr/methodologia-ereynas-kai-eisagwgh-sth-statistikhanalysh-dedomenwn-me-to-ibm-spss-statistics> (Πρόσβαση 15-1-2023).

Μπαλαπανίδου, Α. (2015). Ευκαιρίες δια βίου μάθησης στις ελληνικές δημόσιες βιβλιοθήκες, ως απάντηση στις σύγχρονες τεχνολογικές και κοινωνικο-οικονομικές προκλήσεις. Διαθέσιμο στο:

<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18652/8/BalapanidouAikateriniMsc2015.pdf>

(Πρόσβαση 15-2-2023).

Παπαγεωργίου, Ι., (2015). Θεωρία δειγματοληψίας. Διαθέσιμο στο:

<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/1296>

(Πρόσβαση 23-12-2022).

Παπαϊωάννου, Α., Ζουρμπάνος, Ν., & Μίνος, Γ. (2016). Εφαρμογές της Στατιστικής στις Επιστήμες του Αθλητισμού και της Υγείας με την χρήση του SPSS. *Εκδόσεις Δίσιγμα*.

Προτάσεις του Γενικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών, Γενικών Αρχείων του Κράτους και της Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης για την εθνική πολιτική για τις βιβλιοθήκες κοινού (Δημόσιες & Δημοτικές) (2011). Διαθέσιμο στο:

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs/gs_protaseis_toy_symboylioy_bibliothkwn_arxeiwn_110124.pdf (Πρόσβαση 4 -1- 2023).

Σεμερτζάκη Ε. (2006). Οι βιβλιοθήκες στην Ελλάδα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα: Σύντομη ιστορική αναδρομή. Διαθέσιμο στο: <http://www.eugenfound.edu.gr> (Πρόσβαση 10-2-2023).

Τροχόπουλος, Γ. Ι. (2003). Ελληνικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες: από την ανάπτυξη συλλογών στην εξυπηρέτηση του κοινού: μια πρώτη θεώρηση του νέου τοπίου. Διαθέσιμο στο: <http://apothesis.teicm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1654/troxopoulos.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Πρόσβαση 31-5-23).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ο κατάλογος των δημόσιων βιβλιοθηκών²⁷

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος

ΚΠΙΣΝ

Λεωφ. Συγγρού 364,
176 74 Καλλιθέα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Πανεπιστημίου 32,
10679 Αθήνα

ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ

Λεωφ. Αθηνών 31-33 και Σπύρου Πάτση 12,
10447 Αθήνα

twitter: [National Library GR](#) | [@NLG_EBE](#)

facebook: Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος - National Library of Greece | @NLGreece

instagram: [national_library_of_greece](#)

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας

Διεύθυνση: Αγίας Βαρβάρας 5 Δράμα 66100
Τηλέφωνο: 2521033382
Fax: 2521033382

Email: kenbibldra@sch.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης

Διεύθυνση: Πλατεία Αγίου Νικολάου 6 Ελευθερούπολη 64100
Τηλέφωνο: 2592022545
Fax: 2592022545

Email: mail@vivl-elefth.kav.sch.gr

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διεύθυνση: Έλλης 8 Βέροια 59132
Τηλέφωνο: 2331024494
Fax: 2331024600

Email: info@libver.gr

²⁷ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από το side του Γενικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών <https://hgcl.minedu.gov.gr/index.php/el/syndesmoi-m-2/vivliothikes> (Πρόσβαση 3-8-2023).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας

Διεύθυνση: Λεωφ. Φιλίππου 32 - 34, Έδεσσα 582 00, Ελλάδα
 Τηλέφωνο: 2381026777
 Fax: 23810-26777
 Email: mail@vivl-edess.pel.sch.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς

Διεύθυνση: Ελευθερίου Βενιζέλου Δημοτικός Κήπος, Κιλκίς 611 00, Ελλάδα
 Τηλέφωνο: 2341076338
 Fax: 2341076339
 Email: vivlkilk@sch.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

Διεύθυνση: Νικολάου 20 Σέρρες 621 24
 Τηλέφωνο: 2321098550
 Fax: 2321058015
 Email: serrelib@serrelib.gr

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών**

Διεύθυνση: 13ης Οκτωβρίου 27 Γρεβενά 51100
 Τηλέφωνο: 2462023056
 Fax: 2462023056
 Email: grevlib@otenet.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα»

Διεύθυνση: Αργυροκάστρου 9 Φλώρινα 53100
 Τηλέφωνο: 23850-23118
 Fax: 23850-23118
 Email: biblflor@otenet.gr

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια»

Διεύθυνση: Πλατεία Τσιστοπούλου 3 Σιάτιστα 50300
 Τηλέφωνο: 2465021261
 Fax: 24650 21261
 Email: vivlsiatista@sch.gr

Περιφέρεια Ηπείρου**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας**

Διεύθυνση: Χώρος Δημοτικής Αγοράς Κόνιτσα 44100
 Τηλέφωνο: 2655022298
 Fax: 2655029311
 Email: lib-koni@otenet.gr

Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων

Διεύθυνση: Μ. Μπότσαρη & Ελ. Βενιζέλου, Ιωάννινα
 Τ.Κ. 454 44
 Τηλέφωνο: 2651072863
 Email: zosimaialib.sch.gr

Περιφέρεια Θεσσαλίας

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς

Διεύθυνση: TK 370 01, Ζαγορά

Τηλέφωνο: 24260-22591

Fax: 24260-22591

Email: mail@vivl-zagor.mag.sch.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας «Κωνσταντίνος Κούμας»

Διεύθυνση: 28ης Οκτωβρίου 9 Λάρισα 41223

Τηλέφωνο: 2410531973

Fax: 2410549390

Email: mail@vivl-laris.lar.sch.gr

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλεών

Διεύθυνση: 37010 Μηλιές

Fax: 24230 -86260

Email: mail@vivl-mileon.mag.sch.gr

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου

Διεύθυνση: Μουζάκι Καρδίτσας TK 43060

Τηλέφωνο.: 2445041152

Fax: 2445041152

Email: vivliomo@otenet.gr

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Κοργιαλένειος Βιβλιοθήκη Αργοστολίου

Διεύθυνση: Ηλία Ζερβού 12, 28100 Αργοστόλι Κεφαλονιά

Τηλέφωνο: 26710 22583

Fax: 26710-22583

Email: vivlarg@sch.gr

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου

Διεύθυνση: Πλατεία Δ.Σολωμού 4 Ζάκυνθος 29100

Τηλέφωνο: 26950-48128

Fax: 26950 48128

Email: mail@vivl-zakynth.zak.sch.gr

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κερκύρας

Διεύθυνση: Αγγλικοί Στρατώνες Παλαιό Φρούριο Κέρκυρα 49100

Τηλέφωνο: 26610 38583

Fax: 26610 38195

Email: plicorfu@gmail.com

Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας

Διεύθυνση: Ροντογιάννη 11 31100 Λευκάδα

Τηλέφωνο: 26450 22502

Fax: 26450 21047

Email: vivllefk@sch.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μουσείο Ληξουρίου - Ιακωβάτειος

Διεύθυνση: Αικατερίνης Τουλ 1 Ληξούρι 28200

Τηλέφωνο: 2671091325

Email: mail@vivl-lixour.kef.sch.gr**Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας****Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας**

Διεύθυνση: Ανδρίτσαινα Ηλεία 27061

Τηλέφωνο: 26260 22242

Fax: 26260 22242

Email: mail@vivl-andrits.ilei.sch.gr**Παπαγαράλαμπειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου**

Διεύθυνση: Κοζώνη 7 Ναύπακτος 30300

Τηλέφωνο: 2634027388

Fax: 2634027478

Email: mail@vivl-nafpakt.ait.sch.gr**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου**

Διεύθυνση: Γερμανού και Μυρτίλου Πύργος 27131

Τηλέφωνο: 2621022762

Fax: 26210-22762

Email: mail@vivl-pyrgou.ilei.sch.gr**Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας****Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας**

Διεύθυνση: 350 02 Αμφίκλεια Φθιώτιδας

Τηλέφωνο: 22340-29033

Fax: 22340-29033

Email: mail@vivl-amfikl.fth.sch.gr**Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης**

Διεύθυνση: Πλατεία Δημαρχείου Αταλάντη 35200

Τηλέφωνο: 22330 80016

Fax: 22330 80016

Email: atalanti.library@gmail.com**Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών**

Διεύθυνση: Βασιλέων Παύλου & Φρειδερίκης 40 33054 Δελφοί Φωκίδας

Τηλέφωνο: 22650 82167

Fax: 22650-82834

Email: mail@vivl-delfon.fok.sch.gr**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου**

Διεύθυνση: Εθνική οδός Καρπενησίου-Αγρινίου Καρπενήσι 36100

Τηλέφωνο: 2237080269

Fax : 22370-80269

Email: mail@vivl-karpen.eyr.sch.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας

Διεύθυνση: Αιτιανών 6-8 Λαμία 35131

Τηλέφωνο: 2231050570

Fax : 2231023732

Email: liblam1@otenet.gr**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδειάς**

Διεύθυνση: Κάδμου 7 & Δαιδάλου Λιβαδειά 32131

Τηλέφωνο: 2261089970

Fax : 22610.81028

Email: vivlivad@gmail.com[Facebook](#)**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας**

Διεύθυνση: Μιχ. Κακαρά 2 Χαλκίδα 34132

Τηλέφωνο: 2221022031

Fax : 22210 88778

Email: vivlchal@sch.gr**Περιφέρεια Αττικής****Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Αίγινας**

Διεύθυνση: Κυβερνείου 6, TK 180 10, Αίγινα

Τηλέφωνο: 22970-22626

Fax: 22970-22626

Email: vivlaigi@sch.gr**Περιφέρεια Πελοποννήσου****Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης**

Διεύθυνση: Αρεόπολη, Αρεόπολη, 23062 Λακωνίας

Τηλέφωνο: 27330 51320

Fax: 27330 51320

Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας

Διεύθυνση: Βυτίνα 22010

Τηλέφωνο: 2795022017

Fax: 2795022017

Email: vivlvyt@sch.gr**Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Δημητσάνας**

Διεύθυνση: Δημητσάνα 22007, Αρκαδίας

Τηλέφωνο: 27950 31219

Fax: 27950 31219

Email: vivldimi@sch.gr**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας**

Διεύθυνση: Αριστομένους 33 Καλαμάτα 24133

Τηλέφωνο: 2721096818

Fax: 2721096854

Email: mail@vivlkkal.mes.sch.gr

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων “Ρουμάνειος”

Διεύθυνση: Αγίας Παρασκευής, Μολάοι 230 52
 Τηλέφωνο: 2732023080
 Fax: 27320-23080
 Email: vivlmol@sch.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου “Ο Παλαμήδης»

Διεύθυνση: Κωλέττη 3, Ναύπλιο 211 00, Ελλάδα
 Τηλέφωνο: 2752027256
 Fax: 2752027256
 Email: nafplibr@otenet.gr

Δημόσια Βιβλιοθήκη Πεταλιδίου

Διεύθυνση: 240 05, Πεταλίδι, Μεσσηνίας
 Τηλέφωνο: 27220-31269
 Email: mail@vivl-petal.mes.sch.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης

Διεύθυνση: Λεωφόρος Λυκούργου 135, Σπάρτη, 231 00
 Τηλέφωνο: 2731026853
 Fax: 27310 21180
 Email: biblspar@otenet.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τριπόλεως

Διεύθυνση: Δολιανών 1 Τρίπολη 22100
 Τηλέφωνο: 2710224238
 Fax: 2710224238
 Email: mail@vivl-tripol.ark.sch.gr

Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου**Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Μήθυμνας**

Διεύθυνση: Χατζηαποστόλη 18, ΤΚ 811 00, Μήθυμνα
 Τηλέφωνο: 22530-72115
 Fax: 22530-72115
 Email: library@hol.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

Διεύθυνση: Σμύρνης, Μυτιλήνη 811 00
 Τηλέφωνο: 22510 40134
 Fax: 22510 23466
 Email: publibmyt@lesvos.aegean.gr

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου

Διεύθυνση: Θεμιστοκλή Σοφούλη 47 63 100 Σάμος
 Τηλέφωνο: 22730 27216
 Fax: 22730 27216
 Email: librasam@otenet.gr

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς»

Διεύθυνση: Κοραΐ 2 82100 Χίος

Τηλέφωνο: 22710 44246

Fax: 22710 80680

Email: info@koraeslibrary.gr

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου**

Διεύθυνση: Αριστοτέλους 1, Τ.Κ. 85131 Ρόδος

Τηλέφωνο: 2241 024448

Fax: 22410-70638

Email: info@rhodeslibrary.gr

Περιφέρεια Κρήτης**Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου**

Διεύθυνση: Σταυριανού Μπίρη 6 Τ.Κ. 74 132 Ρέθυμνο

Τηλέφωνο: 28310 29215

Fax: 28310 20238

Email: dimbibl.rethimno@gmail.com

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ερωτηματολόγιο : “Δημόσιες Βιβλιοθήκες αντιμετώπιες με τις τεχνολογικές και κοινωνικές προκλήσεις των καιρών - Μελέτη περίπτωσης Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών”

Αγαπητέ/-ή Κύριε/-α,

Η έρευνα που ακολουθεί διενεργείται στο πλαίσιο μεταπτυχιακής εργασίας της φοιτήτριας Καταράκη Αναστασίας, στη Δημόσια Διοίκηση του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος με επιβλέπουσα την κα Βασιλική Βράνα, Καθηγήτρια Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων στο Δ.Π.Α.Ε.

Η έρευνα αποσκοπεί: α) στην καταγραφή και αποτύπωση των ευκαιριών που παρέχει σε επιμορφωτικό, κοινωνικό και υποστηρικτικό επίπεδο η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών και β) αποσκοπεί στη διερεύνηση των αναγκών των πολιτών που καλείται να υπηρετήσει η Δημόσια Βιβλιοθήκη ανταποκρινόμενη στα αιτήματα της σύγχρονης εποχής.

Οι απαντήσεις που θα δοθούν είναι εμπιστευτικές και τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συνεργασία σας είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτυχία της έρευνας και την εξαγωγή συμπερασμάτων που θα αντανάκλουν την πραγματικότητα. Παρακαλούμε θερμά να διαθέσετε 10 λεπτά από τον χρόνο σας και να απαντήσετε στις ερωτήσεις με ειλικρίνεια και ακρίβεια.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την πολύτιμη συμβολή σας.

Με εκτίμηση,

Αναστασία Καταράκη, μεταπτυχιακή φοιτήτρια

Βασιλική Βράνα, Καθηγήτρια Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος

***Παρακαλούμε πολύ να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο έως τις 20/6/2023**

nastazia.kata1994@gmail.com [Εναλλαγή λογαριασμού](#)

🔒 Δεν κοινοποιήθηκε

* Υποδεικνύει απαιτούμενη ερώτηση

1. Δημογραφικά Στοιχεία

1.1. Φύλο *

- Άνδρας
- Γυναίκα

1.2. Ηλικία *

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56 και άνω

1.3. Εκπαίδευση *

- Απόφοιτος/-η Δημοτικού
- Απόφοιτος/-η Λυκείου
- Απόφοιτος/-η ΤΕΙ
- Απόφοιτος/-η ΑΕΙ
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού
- Κάτοχος Διδακτορικού

2. Πλάσιο συνεργασίας επισκεπτών με την Δημόσια Βιβλιοθήκη**2.1. Είστε μέλος στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών ; ***

- Ναι
- Όχι

2.2. Με ποια συχνότητα επισκέπτεστε την Βιβλιοθήκη εσείς ή τα παιδιά σας;

- Μια ή περισσότερες φορές την εβδομάδα
- Μια ή περισσότερες φορές τον μήνα
- Μια ή περισσότερες φορές τον χρόνο
- Ποτέ

2.3. Με ποιους τρόπους ενημερώνεστε για τις εκδηλώσεις, τις ευκαιρίες μάθησης και ψυχαγωγίας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

- Ηλεκτρονική αλληλογραφία σε λίστα χρηστών
- Αναρτήσεις στα Social Media (Facebook)
- Ανακοινώσεις στα ΜΜΕ (Δελτία τύπου)
- Ανακοινώσεις στο χώρο της Βιβλιοθήκης
- Αφίσες στην γύρω περιοχή
- Ανακοινώσεις στην ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης
- Άλλο

2.4. Για ποιόν/-ους από τους παρακάτω λόγους επισκέπτεστε την Δημόσια Βιβλιοθήκη εσείς ή τα παιδιά σας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

- Για να δανειστείτε ή να επιστρέψετε βιβλία
- Για να βρείτε βιβλιογραφικό υλικό για τις εργασίες / μελέτες σας
- Για να διαβάσετε για τις εξετάσεις σας
- Για να χρησιμοποιήσετε τους υπολογιστές
- Για να χρησιμοποιήσετε το φωτοτυπικό ή τους εκτυπωτές
- Για να χρησιμοποιήσετε το wi-fi
- Για να κάνετε συνεργασίες με τους/τις συμμαθητές/-τριες, συμφοιτητές/-τριες, συναδέλφους/-σες
- Για να διερευνήσετε τον πλούτο των διαθέσιμων βιβλίων
- Για να παρακολουθήσω δράσεις/εκδηλώσεις

3. Καταγραφή των παρεχόμενων ευκαιριών μάθησης και αναγωγής

3.1. Τι είδους ευκαιρίες μάθησης που συνδέονται με την προσωπική ανάπτυξη και αναγωγή και την χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) που παρέχει η Βιβλιοθήκη Σερρών έχετε αξιοποιήσει εσείς ή τα παιδιά σας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

- Δράσεις φύλαξης (π.χ. παρουσιάσεις βιβλίων/αφιέρωματα σε συγγραφείς)
- Δημιουργική γραφή
- Ξένες γλώσσες
- Ψυχολογία
- Φιλοσοφία
- Τοπική Ιστορία
- Κινηματογράφος
- Θέατρο
- Φωτογραφία
- Ρομποτική
- Εκπαιδευτικά παιχνίδια (π.χ Σκάκι)
- Οικολογία
- Υγεία
- Διατροφή
- Βασικές δεξιότητες ΤΠΕ
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων ΠΓ (Πληροφοριακού Γραμματισμού)

3.2. Σε ποιο τύπο δράσης συμμετέχετε περισσότερο εσείς ή τα παιδιά σας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

- Εκδηλώσεις / Ημερίδες
- Σεμινάρια / Μαθήματα
- Κύκλοι συναντήσεων / Λέσχες
- Βιωματικά εργαστήρια
- Υποστήριξη σε ατομικό επίπεδο
- Εξ'αποστάσεως

4. Ο ρόλος των Δημόσιων Βιβλιοθηκών απέναντι στις σύγχρονες τεχνολογικές και κοινωνικές προκλήσεις

4.1. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει στους παρακάτω τομείς ευκαιρίες σε εσάς ή τα παιδιά σας ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της εποχής; (Παρακαλώ επιλέξτε από το 1-5 όπου: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Άρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ)

	1	2	3	4	5
Εξοικείωση με την χρήση Τεχνολογιών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ)	☐	☐	☐	☐	☐
Πληροφοριακός γραμματισμός (ΠΓ)	☐	☐	☐	☐	☐
Προσωπική ανάπτυξη και ψυχολογία	☐	☐	☐	☐	☐
Κοινωνική ενσωμάτωση	☐	☐	☐	☐	☐
Επαγγελματική εξέλιξη	☐	☐	☐	☐	☐

4.2. Τι είδους ευκαιρίες, που συνδέονται με την επαγγελματική εξέλιξη και τη γνώση, θα επιθυμούσατε να προσφέρει η Βιβλιοθήκη για εσάς ή τα παιδιά σας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

- Δεξιότητες χρήσης Η/Υ
- Δεξιότητες Πληροφοριακού Γραμματισμού
- Εκμάθηση ξένων γλωσσών
- Επαγγελματικός προσανατολισμός
- Συμβουλευτική ανέργων
- Καθοδήγηση σταδιοδρομίας
- Ανάπτυξη επιχειρηματικής δράσης
- Ανάπτυξη δράσεων γραμματισμού

4.3. Τι είδους ευκαιρίες, που συνδέονται με την ψυχολογία και την κοινωνικοποίηση θα επιθυμούσατε να προσφέρει η Δημόσια Βιβλιοθήκη σε εσάς και τα παιδιά σας; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

- Φιλαναγνωσία (π.χ. παρουσιάσεις βιβλίων/αφιέρωματα σε συγγραφείς)
- Δημιουργική γραφή
- Μαθήματα κλασικής παιδείας
- Ψυχολογία
- Ενδυνάμωση οικογενειακών δεσμών
- Φιλοσοφία
- Τοπική Ιστορία
- Κινηματογράφος
- Θέατρο
- Φωτογραφία
- Κατασκευές
- Εκπαιδευτικά παιχνίδια (π.χ Σκάκι)
- Ρομιοτική
- Οικολογία
- Υγεία
- Διατροφή

4.4. Σε ποιες από τις ακόλουθες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες πιστεύετε ότι η Δημόσια Βιβλιοθήκη θα πρέπει να παρέχει εξειδικευμένες ευκαιρίες μάθησης; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

- Αναλόφητοι
- Μετανάστες
- Πρόσφυγες
- ΛΜΕΑ
- Άνεργοι
- Οικονομικά ασθενέστεροι
- Άτομα τρίτης ηλικίας
- Απεξάρτημένοι
- Σε καμία

4.5. Παρακαλώ πείτε μας τον βαθμό συμφωνίας σας στις παρακάτω προτάσεις:

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ/ Ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
α) Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να αποτελούν τόπο συγκέντρωσης της κοινότητας	☐	☐	☐	☐	☐
β) Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναπτύσσουν προγράμματα και δράσεις που αφορούν την τρίτη ηλικία	☐	☐	☐	☐	☐
γ) Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θα πρέπει να παραδίδουν βιβλία κατ'οίκον στους ανήμπορους συμμετέχοντες μιας	☐	☐	☐	☐	☐

4.6. Ποιες από τις παρακάτω παροχές - υποδομές πιστεύετε ότι θα πρέπει να προσφέρει η Δημόσια Βιβλιοθήκη; (Επιλέξτε μια ή περισσότερες απαντήσεις)

- Υπολογιστές
- Εκτυπωτές/Φωτοτυπικά
- Αναγνώστηριο
- Χώρο παιχνιδιού
- Χώρο κοινωνικής συνύπαρξης
- Χώρο δημόσιων διαβουλεύσεων

Σας ευχαριστώ θερμά για τον πολύτιμο χρόνο σας!